



Latvijas ir Lietuvas bendradarbiavimo per sieną programa 2007-2013 metams
Projekts „Latgalos-Utenos pasienio regiono verslo plėtros gebėjimų stiprinimas /
akronimas Region Invest” LLII-119

Verslo pradžios vadovas

2012 metų spalio

deq**baltika**

Santrauka

Verslā pradedančūjū vadovas susideda iš trijū daliū - (1) Rekomendacijos pradedantiems verslā, (2) Verslo pradžios įvertinimo priemonės ir (3) Priedai, - kuriū kiekvienas pateikia teorinio ir praktinio pobūdžio informacijā.

(1) Rekomendacijose, skirtose pradedantiems verslā, suinteresuotoms pradėti verslā šalims ir potencialiems verslininkams yra pateikiama tokia informacija:

- Latvijoje esama 10 **verslo formū apibūdinimū** – savarankiškai dirbantis asmuo, individualus verslininkas, uždaroji akcinė bendrovė, akcinė bendrovė, tikroji ūkinė bendrija, komanditinė ūkinė bendrija, žvejo ūkis, ūkininko ūkis, individuali (šeimos) veikla ir kooperatinė bendrovė. Kaip tipiniai verslui būdingi bruožai yra įtraukta: registravimo sąlygos (minimalus akcinis kapitalas ir steigėjų skaičius), reikalavimus atitinkantys mokesčiai, steigėjo atsakomybė prieš kreditorius, sprendimų priėmimo ir pelno bei nuostolių pasidalijimo tvarka;
- **mikro įmoniū pelno mokesčio** mokesstinio statuso paaiškinimas ir pilnas verslo formū sąrašas;
- Praktinė **informācija apie verslo registracijos** formā, t.y., registracijos proceso aprašymas nuosekliais etapais, pradinių dokumentū ir jų pavyzdžių sąrašas, registracijai būtinū dokumentū kontrolinis sąrašas, skirtas savarankiškam patikrinimui prieš ketinant pasirašyti;
- Verslo subjektū ir įmoniū **registracijos mokestis**: valstybinis mokestis, publikacija oficialiame Latvijos leidinyje ir minimalaus kiekvienos iš minėtų formū kapitalo dydis - palyginamojoje lentelėje apibendrinama tiek standartiniai dokumentū peržiūrėjimo terminai, tiek ir skubos tvarka, pateikiant informacijā apie reguliavimo procedūras ir sąlygas;
- **Informacija apie valstybines ir vietos valdžios institucijas** – LR Įmoniū registras, LR Valstybinė mokesčių inspekcija ir su verslu susijusios savivaldybiū funkcijos;
- ekonominę veiklą aiškinantys **LR teisės aktai** – normatyviniai aktai, kurie reglamentuoja verslo, mokesčių, buhalterinės apskaitos, darbo santykiū ir darbo vietū klausimus;
- **darbo jėgos samdymo rūšys** – apibūdinamos sąlygos, įvairi išsami informacija ir sąnaudos, samdomū nuolatinių darbuotojų darbo sutartys, bendradarbiavimas su savarankiškai dirbančiais asmenimis arba sudarant sutartį arba autorinę sutartį;
- praktiška **informācija apie einamosios sąskaitos atidarymā** - aprašomas skirtumas tarp laikinūjū ir einamūjū sąskaitū, poreikiai ir atidarymui reikalingi dokumentai. Be to, čia taip pat pateikiama informacija apie naujus komercinius projektus, skirtus verslininkams remti bei verslumā;
- naudingos **verslui skirtos internetinės paslaugos** – informacija apie LR Valstybinės mokesčių inspekcijos Elektroninio deklaravimo sistemā; Internetinė bankininkystė ir elektroninis parašas arba elektroninio parašo panaudojimas veiklos ekonominiais tikslais;
- **informacija užsienio investuotojams** apie verslo galimybes Latvijoje, įskaitant užsienio investicijų pritraukimą ir septynios prioritetinės investicijų Latvijoje sritys, leidimas gyventi šalyje bei teisė į mokesčių lengvatā stambiams investuotojams.

(2) Verslo pradžios vertinimo priemonės yra sudaryta kaip potencialiems verslininkams skirta darbo knyga, kurioje:

- galite rasti bendrā supratimą apie **verslo plano paruošimą** ir jame esančią informacijā, kaip **aprašyti savo verslo idėją**, apibūdinant produktus ir/arba paslaugas, pagrindiniai bendrovės duomenys, planuojami vadybos procesai, potencialūs klientai ir rinkos sąlygos, konkurencija, prekiū ir/arba paslaugū skatinimas rinkoje, rizikos ir finansinis planas,

- ir **įvertinti save kaip verslo naujoką**, kartu kontrolinis sąrašas padės patikrinti savo pasiruošimą tapti verslininku, dar kartą paskatins apsvarstyti klausimus, kurie yra būtini kuriant verslo įmonę.

(3) Čia rasite verslą pradedančiųjų vadovo priedus:

- **mokesčių apskaičiavimo pavyzdžiai** gyventojų pajamų mokesčio apskaičiavimui, valstybinio socialinio draudimo įmokos, autoriniai honorarai, mikro įmonės mokestis, pridėtinės vertės mokestis ir juridinių asmenų pelno mokestis;
- dažniausiai versle vartojamų **dokumentų pavyzdžiai**: įgaliojimas, užsakymas, darbo sutartis, bendrovės sutartis, paslaugų pirkimo sutartis, autorinė sutartis ir atliktų darbų perdavimo priėmimo akto pavyzdžiai;
- verslui **naudingos internetinės nuorodos**: LR Valstybinė mokesčių inspekcija, LR Įmonių registras, Latvijos teismų teisės aktų leidinys, LR Valstybinė darbo inspekcija, e- Latvijos gidas, Latvijos investicijų ir plėtros agentūra, jaunųjų verslininkų centras, vadovų klubas, verslo kompetencijos centras ir t.t.

Verslą atsirado 2012 metų rudenį įgyvendinant projektą „**Latgalos-Utenos pasienio regiono verslo plėtros gebėjimų stiprinimas / akronimas Region Invest ” LLII-119** (projekto identifikacinis Nr. LLII-119), kurį finansuoja Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną 2007-2013 metų programa, Latvijos planavimo regiono pavedimu vadovą parengė UAB DEA Baltika

Nuo 2012 metų lapkričio visi suinteresuoti asmenys galės nemokamai atsisiųsti ir individualiai naudotis **verslą pradedančiųjų vadovu**, kurį **rasite internete adresu www.latgale.lv**.

Executive Summary

The **Handbook for Business Startups** consists of three sections - (1) Guidelines for Business Start-ups, (2) Assessment Tools for Starting a Business and (3) Annexes. Each of these sections provides both theoretical and practical information.

(1) **Guidelines for Business Start-ups** provide new and potential entrepreneurs with the following information:

- main characteristics of the **10 forms of entrepreneurship** in Latvia: self-employed person, individual merchant, limited liability company, stock company, general partnership, limited partnership, fishermen's household, agricultural farm, individual (family) company and cooperative society. The most common features characterising each of these forms of entrepreneurship include: terms for registration (minimum equity capital and the number of founders), applicable taxes, liability of founders towards creditors, decision-making and procedures for distribution of profit or loss;
- **microenterprise tax**: explanation of its payer's status and the applicable forms of entrepreneurship;
- **practical information on registering of the different forms of entrepreneurship**: a step-by-step description of the registration process, list of required documents and their templates, as well as a checklist of all documents necessary for the registration;
- **registration costs**: state fee, publication in the official journal "Latvijas Vestnesis" and the minimum equity capital for each of the forms of entrepreneurship – presented in a table allowing to compare the costs of the standard and speeded-up procedures, as well as providing information on the terms of payment;
- **information on public authorities**: the Enterprise Register of the Republic of Latvia, the State Revenue Service and functions of local authorities in relation to entrepreneurship;
- **legislation of the Republic of Latvia** applicable to commercial activities – regulations on entrepreneurship, taxes, accountancy, employment and labour safety;
- **forms of employment**: description of terms, various nuances and costs of hiring a permanent employee on the basis of an employment (permanent?) contract or cooperating with a self-employed person, an enterprise or an author;
- **practical information on opening a bank account**: description of the differences between a temporary and a current account, their necessity and the documents required for opening a bank account. In addition, there is also information on various projects of commercial banks in support to business start-ups and promotion of entrepreneurship
- useful **internet services for entrepreneurs**: information on the use of Electronic Declaration System of the State Revenue Service, internet bank services and e-signature;
- **information for foreign investors** on business opportunities in Latvia: description of institutions responsible for attraction of foreign investments and the seven priority sectors for investments in Latvia, arrangement of residency permits and tax discounts applicable to large investors.

(2) **Assessment Tools for Starting a Business** are provided in the form of a work-book for a potential entrepreneur. It provides:

- **basic information on preparation of a business plan** and its main components, as well as a **description of ones business idea**, including main characteristics of a product and/or a service, basic information on a company, the planned management processes, potential

clients and market situation, competition, promotion of a product and/or a service, risks and financial plan;

- **assessment of oneself as a business start-up** by answering questions to check ones maturity to become an entrepreneur and to bring attention to the issues that are important when starting a business.

(3) The Annexes of the Handbook include the following information:

- **examples of tax calculations** for the personal income tax, mandatory state social security contributions, patent fee, microenterprise tax, value added tax and corporate income tax;
- **templates of frequently used documents:** letter of attorney, application forms, orders, employment contract, enterprise contract, service contract, author's agreement and acceptance certificate;
- **internet sources** useful for entrepreneurs: websites of the State Revenue Service, the Enterprise Register of the Republic of Latvia, legal acts published in the official journal "Latvijas Vestnesis", the State Labour Inspection of the Republic of Latvia, guide to e-Latvia, Latvia Investment and Development Agency, Centre of Young Entrepreneurs, Mentor's Club, Competence Centre of Entrepreneurship, etc.

The Handbook for Business Start-ups has been elaborated during the autumn of 2012 in the framework of the project "Fostering Capacity for Business Development in Latgale – Utena Cross Border Region, acronym REGION INVEST" (project identification no. LLII-119) financed by the Latvia-Lithuania Cross-border Cooperation Programme 2007-2013. It was produced for Latgale Planning Region by the consultancy company DEA Baltika Ltd.

Starting November 2012, **the Handbook** is available at www.latgale.lv free of charge.

Краткое изложение

Руководство для начинающих бизнес состоит из трех частей - (1) Руководящие принципы для начинающих бизнес (2) инструмент оценки вступления в бизнес и (3) приложения – в каждом из которых предлагается как теоретическая, так и практическая информация.

(1) Руководящие принципы для начинающих бизнес деловых людей, заинтересованных в предпринимательстве и потенциальных предпринимателей имеется доступ к следующей информации:

- В Латвии существуют **10 характеристик форм предпринимательства**: Самозанятое лицо, Индивидуальный предприниматель, Общество с ограниченной ответственностью, Акционерное общество, Полное товарищество, Коммандитное товарищество, Рыболовное хозяйство, Фермерское хозяйство, Индивидуальное (семейное) предприятие и Кооперативное товарищество. В качестве сравнительной особенностей характерных форм предпринимательства отмечены: условия регистрации (минимальный уставной капитал и число учредителей), применимые налоги, ответственность учредителей перед кредиторами, принятие решений и порядок распределения прибыли и убытков;
- о разъяснение о статусе плательщика **налога микропредприятия** и к нему относящийся перечень к нему относящийся форм предпринимательства;
- практическая **информация о регистрации форм предпринимательства**, то есть последовательное описание процесса регистрации, перечень документов и их образцы, необходимых для образования, а также перечень документов, необходимых для регистрации в качестве инструмента для самоконтроля, прежде чем начать регистрацию;
- **регистрационные расходы** предпринимателей и коммерсантов: государственная пошлина, публикация в "Латвийском Вестнике" (Latvijas Vēstnesis) и минимальный размер капитала каждой из предпринимательских форм – обобщены в сравнительной таблице рассмотрения документов, как в стандартный срок так и в и ускоренный, а также предоставляя информацию об условиях и порядке процедуры произведения платежей;
- **информация о государственных органах и органах местного самоуправления** - связь предпринимательства с Регистром предприятий, Службой государственных доходов и функциями самоуправлений;
- **законодательство ЛР** относящаяся к хозяйственной деятельности – нормативные акты, которые регулируют коммерческую деятельность, налогообложение, бухгалтерский учет, трудовые отношения и безопасность труда;
- **способы привлечения рабочей силы** - характерные условия различных нюансов и выплат, при наеме постоянных работников, заключая трудовой договор, сотрудничая с самозанятым лицом или заключая договор с предприятием или автором;
- практическая **информация об открытии расчетного счета** - характерные различия между временным и расчетным счетами, их необходимость и документы, необходимые для их открытия. Кроме того, представлена информация о новых проектах коммерческих банков для поддержки предпринимателей и развития предпринимательства;
- полезные **интернет-услуги предпринимателям** - информация об электронной системе декларирования Службы государственных доходов, использовании Интернетбанка и электронной подписи (e-Paraksts) в хозяйственной деятельности;

- **информация для иностранных инвесторов** о возможностях бизнеса в Латвии, в том числе о привлечение иностранных инвестиций ответственным органам и семи приоритетным инвестиционным отраслям Латвии, оформления вида на жительство, и льготах на налоги для крупных инвесторов.

(2) **инструмент оценки вступления в бизнес** выполнен в виде книги для потенциальных предпринимателей, в которой они:

- могут получить основы **подготовки бизнес-плана** и содержащейся в нем информацию также описать свою бизнес-идею, характеризуя продукт и / или услугу, основные данные компании, запланированные процессы управления, потенциальных клиентов и рыночную ситуацию, конкуренцию, продвижение продукта и / или услуг на рынке, риски и финансовый план,
- и **оценить себя как начинателя бизнеса**, с помощью контрольных вопросов, проверяя степень своей готовности стать предпринимателем, чтобы еще раз побудить размышления по вопросам, которые являются существенными для начинающих предпринимателей.

(3) **В приложениях к руководству** можно найти:

- **примеры расчета Налогов:** подоходного налога, обязательных взносов на государственное социальное страхование, патентной пошлины, налога микро-предприятия, налога на добавленную стоимость и налога на прибыль компании;
- **образцы** часто используемых **документов** в предпринимательстве: доверенность, заявление, распоряжение, трудовой договор, договор предприятия, договор на оказание услуг, авторский договор и образцы акта сдачи-приема его подтверждающий;
- полезные интернет ссылки: Служба государственных доходов ЛР, Регистр предприятий ЛР, форум правовых актов „Латвийского Вестника”, Государственная инспекция труда ЛР, электронный путеводитель e-Latvija, Латвийское агенство инвестиций и развития, Центр молодых предпринимателей, клуб менторов, центр компетенции предпринимателей и т.д.

Руководство для начинающих бизнес создано осенью 2012 года, в рамках проекта „Развитие потенциала бизнеса Latgales-Utenas региональных областях акроним REGION INVEST („Uzņēmējdarbības attīstības kapacitātes veicināšana Latgales-Utenas pārrobežu reģionā, akronīms REGION INVEST”) (идентификационный номер проекта LLII-119) Проект финансируется латвийско-литовской приграничной программой сотрудничества на период с 2007 по 2013 годов. По заданию Латгальского региона его подготовила ООО DEA Baltika.

С ноября 2012 года для всех заинтересованных лиц, **руководство бесплатно доступно на сайте www.latgale.lv**.

Įvadas

Verslą pradedantiesiems skirtas vadovas yra kaip informacinė medžiaga visiems, kurie domisi verslu ir planuoja pradėti savo verslą. Jo tikslas yra ne tik suteikti supratimą apie verslą ir kokie yra pagrindiniai jį apimantys klausimai, bet taip pat ir skatinti verslumą.

Verslą pradedančiųjų vadovas susideda iš trijų dalių - (1) Rekomendacijos pradedantiems verslą, (2) Verslo pradžios įvertinimo priemonės ir (3) Priedai, - kurių kiekvienas pateikia teorinio ir praktinio pobūdžio informaciją, t.y.

- (1) **Verslo vadove pradedantiesiems** yra aprašytos verslo formos, registracijos procesas, mokesčių bei reguliavimo klausimai, praktinė informacija apie darbuotojų samdymo galimybes, banko sąskaitų atidarymas ir populiariausios internetinės paslaugos. Taip pat čia yra naudinga informacija užsienio investuotojams.
- (2) **Verslo pradžios įvertinimo priemonių** skyriuje yra pateikiamos verslo idėjos ir jų galimybių analizė. Šis skyrius sukurtas kaip darbo knyga, kuri pateikia pagrindinį supratimą apie verslo plano rengimą, o taip pat galimybę aprašyti savo verslo idėją bei kontrolinį sąrašą, kuris padeda įvertinti save kaip verslo naujoką.
- (3) **Priede** ir yra pateikiami mokesčių apskaičiavimo bei dažniausiai versle vartojamų dokumentų tvarkymo ir apskaitos pavyzdžiai.

Verslo vadove pradedantiesiems yra pateikiama to meto aktuali informacija, nustatyta Latvijos teisės aktuose. Verslo vadovo pradedantiesiems autoriai nėra atsakingi už pakeitimus, kurie bus patirti dėl šių teisės aktų pakeitimų. Tačiau Verslo vadove pradedantiesiems, siekiant užtikrinti nuolatinę informaciją, kuri gali pasikeisti, buvo pridėtos nuorodos į internetą, kur ieškoti pokyčių ir aktualios informacijos paaškinimų.

Santrumpos

AB	Akcinė bendrovė
EDS	LR Valstybinės mokesčių tarnybos Elektroninio deklaravimo sistema
FKRK	Finansų ir kapitalo rinkos komisija
GPM	Gyventojų pajamų mokestis
IDV	Individualus verslininkas
IĮ	Individuali (šeimoms) veikla
KŪB	Komanditinė ūkinė bendrija
LIAA	Latvijos investicijų ir plėtros agentūra
MK reglamentai	Ministrų kabineto reglamentai
TŪB	Partnerystė (tikroji ūkinė bendrija)
PVM	Pridėtinės vertės mokestis
UAB	Uždaroji akcinė bendrovė
ĮPM	Įmonės pelno mokestis
ĮR	LR Įmonių registras
RM	Verslo rizikos mokestis
VDI	LR Valstybinė darbo inspekcija
VMI	LR Valstybinė mokesčių inspekcija
VSD įmokos	Valstybinio socialinio draudimo įmokos
ŪŪ	Ūkininko ūkis
ŽvŪ	Žvejo ūkis

Verslą pradedančiųjų vadovas

Turinys

Santrauka	2
Įvadas	6
Santrumpos	9
Verslą pradedančiųjų vadovas	10
1. Verslo formos	12
1.1 Savarankiškai dirbantis asmuo	12
1.2 Individualus verslininkas	14
1.3 Uždaroji akcinė bendrovė	14
1.4 Akcinė bendrovė	16
1.5 Tikroji ūkinė bendrija ir Komanditinė ūkinė bendrija	16
1.6 Ūkininko ūkis ir žvejo ūkis	17
1.7 Individuali (šeimos) veikla	18
1.8 Kooperatinė bendrovė	18
1.9 Ūkinės veiklos palyginamoji forma	20
2. Registracija ir su tuo susijusios teisinės procedūros	21
2.1 Savarankiškai dirbantis asmuo	21
2.2 Individualūs verslininkai ir individualios (šeimos) įmonės	22
2.3 Ribotos atsakomybės bendrovės	23
2.4 Ūkinės bendrijos	25
2.5 Žvejo ūkio ir ūkininko ūkio registracija	25
2.6 Kooperatinės bendrovės registracija	26
3. Įmonių registracijos mokesčiai ir rinkliavos	28
4. Valstybės ir savivaldybių institucijos	29
5. Su ekonomine veikla, mokesčiais, buhalterine apskaita susiję teisės aktai	30
6. Darbdavių ir darbuotojų teisiniai santykiai	32
7. Einamųjų sąskaitų bankuose atidarymas	35
7.1 Laikina einamoji sąskaita	35
7.2 Einamoji sąskaita	35
8. Interneto paslaugos	36
8.1 VMI Elektroninio deklaravimo sistema (EDS)	37
8.2 Internetinė bankininkystė	37
8.3 eParašas	37
9. Dokumentų tvarkymas	38
10. Užsienio investuotojams naudinga informacija	38
10.1 Prieiga apie verslo galimybes Latvijoje	38
10.2 Leidimai gyventi šalyje	40
10.3 Mokesčių lengvatos	40

1. Verslo formos

Fizinis asmuo	Verslo subjektai Įmonė	Ūkiai
<ul style="list-style-type: none">Savarankiškai dirbantis asmuo	<ul style="list-style-type: none">individualus verslininkasuždaroji akcinė bendrovėakcinė bendrovėpartnerystė (tikroji ūkinė bendrija)komanditinė ūkinė bendrija	<ul style="list-style-type: none">ūkininko ūkisžvejo ūkisindividuali (šeimoms) veiklakooperatinė bendrovė

Verslo formos yra diferencijuojamos pagal įvairius kriterijus, pirma, po jo įregistravimo:

- (1) savarankiškai dirbantis asmuo yra įregistruotas LR Valstybinėje mokesčių inspekcijoje (toliau tekste - VMI) kaip fizinis asmuo – ūkio subjektas;
- (2) individualus verslininkas, partnerystė, uždaroji akcinė bendrovė ir akcinė bendrovė – komerciniame LR Įmonių registre (toliau tekste - ĮR) kaip verslo subjektai;
- (3) savo ruožtu, ūkininko ūkis, žvejo ūkis, kooperatinė bendrovė ir individuali įmonė yra įregistruotos LR Įmonių registre kaip įmonės.

Ūkininkų ūkiai, žvejų ūkiai ir individualios įmonės turi galimybę užsiregistruoti ir pakeisti savo verslo formą ir tapti uždaroja akcine bendrove, akcine bendrove ir individualiu verslininku.¹

Mikro įmonė yra laikoma atskiru ūkio subjektu, bet šis statusas (mokestinis mikro įmonės statusas), kuris buvo steigiant ir įregistruojant mikro įmonę, gali būti pakeistas į šias verslo formas:

- savarankiškai dirbantis asmuo;
- individualus verslininkas;
- uždaroji akcinė bendrovė;
- ūkininko ūkis;
- žvejo ūkis;
- ir individuali įmonė.

Tam tikrų rūšių ekonominei veiklai būtina gauti leidimą (licenciją) – apie tai skaityti čia: <http://www.ur.gov.lv/licences-atlaujas.html>

1.1. Savarankiškai dirbantis asmuo

Savarankiškai dirbantis asmuo yra fizinis asmuo, kuris yra įregistruotas VMI kaip ekonominės veiklos vykdytojas.

Savarankiškai dirbančiam asmeniui yra naudinga užsiregistruoti, jei vykdomos veiklos sritis yra paslaugų tiekimas - tiek profesiniu, tiek ir sutarčių pagrindu, pavyzdžiui, nekilnojamojo turto valdymo, konsultavimo verslo srityje, aktorius, gydytojos, advokato, notaro ir kt. paslaugos.

Savarankiškai dirbantis asmuo yra atsakingas už šių mokesčių mokėjimą: Valstybinio socialinio draudimo įmokas (toliau tekste –VSD įmokos) ir gyventojų pajamų mokestį (toliau tekste GPM). GPM mokamas nuo:

¹ Pagal galiojantį Komercinio įstatymo 17 straipsnį

- Mēnesio atlyginimo = mēnesio pajamos – mēnesio išlaidos ,
- arba pajamų (apyvarta)².

Savarankiškai dirbantiems asmenims yra keturios GPM mokėjimo galimybės³:

- (1) pagrindinės veiklos pajamų mokestis (25% nuo pajamų)⁴;
- (2) pagrindinės veiklos fiksuoto dydžio pajamų mokestis (5% nuo pajamų)⁵;
- (3) patento mokestis⁶ už tam tikros rūšies ekonominę veiklą (nuo 30-70 Ls/mēn.)⁷;
- (4) mikro įmonės mokestis pagal mikro įmonės mokesčio įstatymą (9% nuo apyvartos)⁸.

VSD įmokos⁹ kiekvienam iš GPM mokėjimo būdai:

- (1) mokamas, kai pajamos viršija 200 latų per mėnesį arba pradėdant nuo to mėnesio, kai minimalios kalendorinių metų pajamos pasiekia minimalią sumą – 2400 latų; įmokos dydis: 32,46%¹⁰;
- (2) mokamas, kai pajamos viršija 660 latų per mėnesį; įmokos dydis: 32,46%¹¹;
- (3) įtraukta į patento mokestį;
- (4) įtrauktas į mikro įmonės mokestį.

Į valstybės biudžetą pervedamos VSD įmokos yra apskaitomos pateikiant ataskaitą elektroniniu būdu per VMI elektroninio deklaratavimo sistemą (toliau tekste - EDS)¹² kiekvieną ketvirtį – iki balandžio 15d., iki liepos 15d., iki spalio 15d., iki sausio 15d.

Savo ruožtu, GPM valstybės biudžete¹³ apskaitomas metų pabaigoje pagal mokesčių deklaracijas pasibaigus mokestiniam laikotarpiui, remiantis ankstesniųjų metų pajamomis GPM avansiniai mokėjimai turi būti vykdomi kas ketvirtį.

Kiekvienas mokesčių variantas turi savo privalumų ir trūkumų, yra apribojimai, kurie trukdo pasirinkti vieną iš mokėjimo būdų, kaip antai:

- mokestį 25% nuo pajamų, gautų iš veiklos, yra naudingiau pasirinkti tuomet, kai pajamos iš verslo nėra labai didelės ir ekonominė veikla vykdoma patiriant tam tikras išlaidas;
- fiksuotą 5% dydžio nuo pajamų mokestį gali pasirinkti tik tie asmenys, kurių veikla nėra susijusi su profesine veikla;
- patento mokestį nuo 30-70 Ls/mėnesį gali pasirinkti tik tam tikrų profesijų ir ekonominės veiklos subjektų;

² Mikro įmonė yra mokesčių mokėtoja.

³ Daugiau informacijos apie mokesčius skaityti Vadovo priede “Mokesčių apskaičiavimo pavyzdžiai”

⁴ Metodinė medžiaga apie GPM pakeitimus

<http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=38&hl=1&oid=5540&otype=17>

⁵ Metodinė medžiaga apie fiksuotą pajamų mokestį

<http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=38&hl=1&oid=5540&otype=17>

⁶ Patentus išduoda Latvijos Prekybos rūmai. Gavus patentą reikia eiti į VMI ir pranešti apie patento gavimą ir mokesčio sumokėjimą.

⁷ Patentinio mokesčio taikymo tvarka fiziniams asmenims verslo tikslais pagal profesijas, kaip nustatyta

<http://www.likumi.lv/doc.php?id=203047&from=off>

⁸ Mikro įmonių pelno mokesčio 6 skirsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=215302>

⁹ Metodinė medžiaga apie VSD įmokas

<http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=384&hl=1&oid=5439&otype=17>

¹⁰ Pensininkams – 29,89% ir nekilnojamojo turto valdytojams – 29,26%

¹¹ Pensininkams – 29,89% ir nekilnojamojo turto valdytojams – 29,26%

¹² Nuo 2011 metų sausio 1d. VMI yra teikiamos tik per EDS sistemą.

¹³ Mokesčių mokėtojų, kurie gyvena Rygos miesto ir Ventspilio miesto teritorijoje, GPM yra pervedamas į savivaldybių biudžeto sąskaitą.

- savo ruožtu, mikro įmonei 9% dydžio mokestis nuo apyvartos gali būti taikomas tuomet, kai darbuotojų skaičius neviršija penkių ir metinė apyvarta nesiekia 70 000 latų¹⁴.

Pasirinkus kurią nors GPM mokėjimo variantą, jį keisti galima tik kartą per metus ir jis bus nustatomas ateinantiems metams, - pasirenkant iki einamųjų metų gruodžio 15d., o pakeitimai įsigalioja nuo kitų metų sausio 1 d.

Savarankiškai dirbantys asmenys turi neribotą turtinę atsakomybę – už įsipareigojimus kreditoriams atsako visu savo turtu.

1.2. Individualus verslininkas

Individualus verslininkas (toliau tekste - IDV) yra fizinis asmuo, kuris yra įregistruojamas komerciniame registre (IR) kaip ekonominės veiklos vykdytojas, ir, jeigu sistemingai gauna pajamų kaip individualus verslininkas, moka mokesčius kaip savarankiškai dirbantis asmuo.

Kiekvienas fizinis asmuo turi pareigą registruotis komerciniame registre, jeigu¹⁵:

- Metinė ūkinės veiklos apyvarta yra didesnė nei 200 000 latų;
- Ekonominės veiklos pobūdis atitinka šiuos du požymius:
 - Metinė apyvarta iš šios veiklos viršija 20 000 latų;
 - Vykdamas ekonominę veiklą tuo pačiu metu dirba daugiau nei penki darbuotojai.
- Jeigu ši veikla priskiriama Komercinio įstatymo 45 straipsniui (prekybos agentas) arba minėto įstatymo 64 straipsniui (makleris) (šiuo atveju gali būti UAB, AB, partnerystė ir Komanditinė bendrija);

IDV kaip savarankiškai dirbantis asmuo turi mokėti tokius mokesčius: GPM ir VSD įmokas. Daugiau informacijos apie mokesčių tarifus ir mokėjimus skaitykite 1.1 skyriuje “Savarankiškai dirbantis asmuo”.

Individualus verslininkas turi neribotą turtinę atsakomybę – už įsipareigojimus kreditoriams atsako visu savo turtu.

1.3. Uždaroji akcinė bendrovė

Uždaroji akcinė bendrovė (toliau tekste - UAB) yra viena iš populiariausia verslo formų, kurios yra registruojamos Komerciniame įmonių registre.¹⁶ UAB yra juridinis asmuo, kurio steigimui yra nustatytas minimalaus įstatinio kapitalo dydis. Kaip skelbia UAB pavadinimas, jos steigėjo atsakomybė yra ribota, t.y., savininkai už įsipareigojimus kreditoriams atsako tik tai į bendrovę investuota pinigų suma.

Standartinis UAB įstatinius kapitalas yra 2000 latų¹⁷, vis dėlto, kadangi 2000 latų yra pakankamai didelė suma, veiklą ir ekonominę augimą galima pasiekti įsteigiant UAB įmonę su mažesne pradinio kapitalo suma – mažo kapitalo UAB, tačiau toks sukūrimas turi suvaržymų.

¹⁴ Mikro įmonių pelno mokesčio 1 straipsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=215302>

¹⁵ Daugiau aktualios informacijos ieškokite: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=474&hl=1>

¹⁶ 67% visų Latvijos Respublikoje šiuo metu veikiančių verslo formų sudaro UAB, - Pagal Lusfor duomenis (2012-09-03, <http://www.lursoft.lv/lursoft-statistika/Registreto-un-likvideto-Uzņēmumu-registra-un-Komercregistra-subjektu-sadalijums-pec-to-uznemejdarbibas-formas&id=21>

¹⁷ Komercijos įstatymo 185 straipsnis s <http://www.likumi.lv/doc.php?id=5490>

Norint įsteigti mažo kapitalo UAB (įstatinis kapitalas bent 1 latas)¹⁸, ji turi atitikti šias sąlygas:

- Bendrovė įsteigta fizinių asmenų ir maksimalus steigėjų skaičius yra penki;
- Bendrovės nariai yra fiziniai asmenys maksimalus jų skaičius yra penki;
- Valdyba sudaryta iš vieno ar daugiau narių ir visi valdybos nariai yra bendrovės nariai;
- Bendrovės narys vienu metu yra tikrai vienos bendrovės, kurios įstatinis kapitalas mažesnis nei 2000 latų, narys.

UAB priklausomai nuo ekonominės veiklos pobūdžio gali būti atsakinga už įvairius mokesčius, pavyzdžiui, akcizo mokestį, transporto priemonių naudojimo mokestį, įmonės lengvųjų transporto priemonių mokestį, mūito mokesčius ir t.t.

UAB mokami mokesčiai yra¹⁹:

- įmonės pelno mokestis (toliau tekste - ĮPM) – 15% nuo pelno (1 kartą metuose);
- VSD įmokos, GPM – atitinkamai 24,09% ir 25% pagal kiekvienos įmonės nuolatinių darbuotojų darbo užmokesčio skalę (1 kartą per mėnesį);
- Įmonių rizikos mokestis (toliau tekste - RM) - 0,25 Ls vienam darbuotojui (1 kartą per mėnesį);
- Pridėtinės vertės mokestis (toliau tekste - PVM), kuris, priklausomai nuo ekonominės veiklos pobūdžio gali būti 0%, 12% arba 21% (priklausomai nuo apyvartos: 1 kartą per pusmetį, 1 kartą per ketvirtį arba 1 kartą per mėnesį).

Apie su kitomis veiklomis susijusius mokesčius skaitykite Verslo vadovo 5 straipsnyje „[5. Teisės aktai, susiję su ūkine veikla, mokesčiais, buhalterine apskaita](#)”.

Siekiant sumažinti mokesčių našta, registruojant UAB galima taikyti mikro įmonės mokestį, kuris yra 9% nuo apyvartos²⁰. Mikro įmonės mokesčiai yra ĮPM, VSD įmokos, RM ir GPM.

Kreipiantis dėl mikro įmonės statuso, mokesčių mokėtojas turi įrodyti, kad²¹:

- Mikro įmonėje apskaitytų darbuotojų skaičius yra ne daugiau kaip penki dirbantieji;
- Numatoma apyvarta bus iki 70 000 latų;
- Mikro įmonė pasirengusi mokėti mikro įmonėms nustatytus mokesčius;
- Darbuotojas turi būti darbdavio informuotas apie tai, kad jis yra mikro įmonės mokesčių mokėtojas, kad įmonės darbuotojo GPM ir VSD įmokos bus nustatomos pagal mikro įmonės apyvartą, ir kad mikro įmonės darbuotojas gali savanoriškai prisijungti prie valstybinio socialinio draudimo, o taip pat mikro įmonė privalo pateikti pažymą apie darbo užmokestį.

Apibendrinant yra galimi tokie UAB variantai²²:

- UAB su 2000 latų įstatiniu kapitalu;
- UAB su 2000 latų įstatiniu kapitalu, mikro įmonės mokesčių mokėtoja;
- UAB su 1-2000 latų kapitalu;
- UAB su 1-2000 latų kapitalu, mikro įmonės mokesčių mokėtoja.

¹⁸ Komercijos įstatymo 186 straipsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=5490>

¹⁹ Apie aktualius mokesčių tarifus skaityti: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&hl=1>

²⁰ Apie aktualius mokesčių tarifus skaityti: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&hl=1>

²¹ Mikroužņēmuma nodokļa 1.pants <http://www.likumi.lv/doc.php?id=215302>

²² Apie skirtumus tarp UAB mikro įmonių mokesčių mokėtojus ir mažo kapitalo UAB galite rasti čia: <http://www.ur.gov.lv/?a=1126&v=lv>

1.4. Akcinė bendrovė

Akcinė bendrovė (toliau tekste – AB) yra bendrovė, kurios akcijomis gali būti prekiaujama viešai, t.y., bendrovės akcijos gali būti pateikiamos į rinką perkant/parduodant biržoje. AB gali steigti vienas arba daugiau dalyvių – fizinių arba juridinių asmenų.

AB įstatinis kapitalas negali būti mažesnis kaip 25 000 latų²³, tačiau tam tikra veikla užsiimančiom AB yra nustatyti tokie įstatinio kapitalo dydžiai:

1. Iki steigimo apmokamo įstatinio kapitalo minimalus dydis:
 - Gyvybės draudimo akcinių bendrovių - 1 000 000 latų, kitų akcinių draudimo bendrovių - 500 000 latų.
 - Vertybinių popierių biržų akcinių bendrovių - 100 000 latų.
 - Lombardų akcinių bendrovių - 25 000 latų.
2. Per penkerius metus nuo akcinės bendrovės įkūrimo dienos minimalus nustatytas įstatinis kapitalas yra:
 - Gyvybės draudimo akcinių bendrovių - 2 000 000 latų, kitų akcinių draudimo bendrovių - 1 000 000 latų.
 - Vertybinių popierių biržų akcinių bendrovių - 250 000 latų.
 - Lombardų akcinių bendrovių - 50 000 latų.

AB gali savo noru tapti PVM mokėtoju arba ji privalo registruotis PVM mokėtoju, kai tiekiamų apmokestinamų prekių ir paslaugų vertė per pastaruosius 12 mėnesių viršija 35 000 latų²⁴.

Priklausomai nuo verslo įmonės pobūdžio, gali būti taikomi ir kiti mokesčiai, pavyzdžiui, akcizo mokestis, įmonės transporto priemonių mokestis, mokestis už elektrą, gamtinių išteklių mokestis ir kt.

1.5. Tikroji ūkinė bendrija ir Komanditinė ūkinė bendrija

Abi šios bendrovės viena nuo kitos skiriasi minimaliai, nes jos yra apjungtos pagal tą patį punktą:

- (1) **Tikroji ūkinė bendrija** (toliau tekste - TŪB) yra dviejų arba daugiau asmenų (narių) asociacijos, kurios bendrovės ūkinę veiklą vykdo jungtinės veiklos sutarties pagrindu. Nariai prieš likviduojamos bendrovės kreditorius turi neribotą turtinę atsakomybę.
- (2) **Komanditinė ūkinė bendrija** (toliau tekste - KŪB) yra dviejų arba daugiau asmenų (narių) asociacija, kurios tikslas yra komercinė veikla, įsteigta jungtinės veiklos sutarties pagrindu. Mažiausiai vienas iš jos narių (komanditorius) turi ribotą atsakomybę prieš kreditorius – jo investicijų suma, o likusiųjų bendruomenės narių (komplementorių) atsakomybė yra neribota. Tai yra pagrindinis skirtumas likviduojant bendrovę.

Steigėjai, kuriais gali būti tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys, turi įvertinti partnerystės susitarimą, kuris reglamentuoja santykius taro narių. Remiantis susitarimu, nariai turi teisę atstovauti bendrovei jos santykiuose su individualiais ir kitais juridiniais asmenimis, įsigyti turto ir t.t. Ši įmonė yra pelninga, jeigu joje yra nedaug narių ir maža verslo rizika, kadangi jos nariai (išskyrus komanditinius) už įsipareigojimus atsako visu savo turtu, taip pat ir tuo, kuris nėra naudojamas verslui.

²³ Komercijos įstatymo 186 straipsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=5490>

²⁴ Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 2 straipsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=34443>

Kiekvienas partnerystės narys moka GPM (25% nuo pajamų)²⁵ arba IPM (15% nuo pelno)²⁶ ir apie tai ūkinė bendrija turi pateikti apmokestinamųjų pajamų EDS elektroninėje ataskaitoje – deklaracijoje apie mokėjimus taip pat pateikiama išsami informacija apie jos narius.

TŪB gali savo noru tapti PVM mokėtoju arba ji privalo registruotis PVM mokėtoju, kai tiekiamų apmokestinamų prekių ir paslaugų vertė per pastaruosius 12 mėnesių viršija 35 000 latų²⁷.

Priklausomai nuo verslo įmonės pobūdžio, gali būti taikomi ir kiti mokesčiai, pavyzdžiui, akcizo mokestis, įmonės transporto priemonių mokestis, mokestis už elektrą, gamtinių išteklių mokestis ir kt.

1.6. Ūkininko ūkis ir žvejo ūkis

Ūkininko ūkio (toliau tekste -ŪŪ) ir žvejo ūkio (toliau tekste - ŽvŪ) buhalterinė apskaita ir apmokestinimas yra tiks pats, todėl abi šios verslo formos yra sujungtos viename skyriuje.

Šiek tiek skirias verslo formos apibrėžimas:

- (1) ŪŪ yra įmonė, kuri gamina žemės ūkio produkciją – augalinė ir gyvulinės kilmės, specialiai šiam tikslui naudojant pagrindinę gamybos priemonę – žemę. Naudojamos žemės sklypas gali būti:
 - Turto steigėjo;
 - Arba savivaldybės.
- (2) ŽvŪ yra įmonė, vykdanči ekonominę veiklą, skirtą žuvininkystės ištekliams pagal paskirstytus limitus (kvotas) arba valdyti žemę. Žuvų kvotas nustato regioninė valdžia.

Prieš įregistruojant ŪŪ ir ŽvŪ įmonę įgaliojtas asmuo eina į VMI ir pasirenka, kokio mokesčio²⁸ mokėtoju nori būti:

- (1) GPM (25% nuo pajamų) mokėtojas;
- (2) arba IPM (15% nuo pelno) mokėtojas.

Jeigu ŪŪ ir ŽvŪ pasirenka mokėti GPM (25% nuo pajamų), tuomet apskaita yra paremta grynujų pinigų principu (tiesioginė apskaita). Apmokestinama yra pajamos, kurios viršija 2000 latų.

Jeigu ŪŪ ir ŽvŪ pasirenka mokėti IPM (15% nuo pelno), tuomet apskaita yra paremta kaupimo principu (sudaromas balansas ir pelno (nuostolių) ataskaita) (dviguba ataskaita). Šiuo atveju taikomas mokesčio kreditas – 10 latų²⁹ nuo kiekvieno žemės hektaro.

Savininkai turėtų apsvarstyti šiuos, su vadovo paskyrimu susijusius aspektus:

- Jeigu ŪŪ negali paskirti valdymo funkcijų vadovo, bet tai daro jis pats, jis yra laikomas kaip savarankiškai dirbantis asmuo, kuris turi registruotis VMI. Šiuo atveju asmuo moka VSD įmokas ir GPM – dėl išsamesnės informacijos apie šiuos mokesčius skaitykite šio verslo vadovo skyriuje „1.1. Savarankiškai dirbantis asmuo“.
- Jeigu yra paskiriamas vadovas, tada savininkas gali sudaryti savo ŪŪ darbo sutartį ir mokėti sau atlyginimą, kuris apima VSD įmokas ir GPM. Daugiau informacijos apie darbo

²⁵ Fizinė asmenų įmokas, faktinius mokesčių tarifus žiūrėti :

<http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&hl=1>

²⁶ Juridinių asmenų įmokas, faktinius mokesčių tarifus žiūrėti:

<http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&hl=1>

²⁷ Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 2 straipsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=34443>

²⁸ Aktualius mokesčių tarifus rasite čia: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&hl=1>

²⁹ Pelno mokesčio įstatymo 18 straipsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=34094>

užmokesčio fondo mokesčius ir darbo santykius skaitykite šio verslo vadovo skyriuje „[6. Darbdavių ir darbuotojų santykiai](#)“.

Kai ūkio apmokestinamų tiekiamų prekių ir paslaugų vertė per pastaruosius 12 mėnesių viršija 35 000³⁰ latų, tuomet ūkis užregistruojamas VNI kaip PVM mokėtojas, iki tos ribos registracija yra savanoriška.

Galimo mokesčių kreditai:

- Žemės ūkio produktų gamybos proceso perdavimas: 14% nuo produkcijos vertės (tikrai tiems ūkiams, kurie nėra PVM mokėtojai);
- Dyzelinio kuro akcizo mokesčio kreditai pagal Kaimo rėmimo tarnybos regioninio žemės ūkio valdymo programą;
- Gali būti taikomas mikro įmonių mokesčio statusas, palengvinantis mokesčių našta, sumokant 9% nuo ūkio apyvartos³¹.

1.7. Individuali (šeimos) veikla

Individuali veikla (toliau tekste - IDV) yra tokia verslo forma, kurią vykdo vienas fizinis asmuo arba šeimos verslo organizacija. Kuriant šeimos verslą yra būtina nustatyti, kuris šeimos atstovas bus savininku.

IV taip pat kaip ir ŪŪ ir ŽvŪ gali pasirinkti, kokių mokesčių³² mokėtoju nori būti:

- (1) GPM (25% nuo pajamų) mokėtojas;
- (2) arba IPM (15% nuo pelno) mokėtojas.

Jeigu IDV pasirenka mokėti GPM (25% nuo pajamų), tada apskaita yra paremta grynujų pinigų principu (tiesioginė apskaita)³³. Apmokestinama yra pajamos, kurios viršija 2000 latų.³⁴

Jeigu IDV pasirenka mokėti IPM (15% nuo pelno), tada apskaita yra paremta kaupimo principu (sudaromas balansas ir pelno (nuostolių) ataskaita) (dviguba ataskaita).

Individualus verslininkas prieš kreditorius atsako visu savo turtu.

1.8. Kooperatinė bendrovė

Kooperatinė bendrovė yra savanoriška asmenų bendrija, į kurią savanoriškai prisijungti arba išeiti gali bet kuris fizinis arba juridinis asmuo, kurios tikslas yra tiekti paslaugas, siekiant jos narių veiklos ekonominio efektyvumo padidėjimo ir yra sukurta pagal įstatus. Kooperatinės bendrovės veiklos sąnaudas finansuoja patys bendrovės nariai, išsaugant vertę ir padengiant nuostolius bei sprendžia dėl pelno paskirstymo.

Kooperatinės bendrovės nariai susitaria dėl svarbių įstatų punktų, nuo kurių priklauso tolesnis bendrovės veiklos organizavimas, pavyzdžiui, apie:

³⁰ Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 2 straipsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=34443>

³¹ Apie aktualius mokesčių tarifus skaitykite: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&hl=1>

³² Apie aktualius mokesčių tarifus skaitykite: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&hl=1>

³³ Vieno įrašo apskaitos sistema gali būti naudojama, kai veiklos pajamos per metus neviršija 200 000 latų, Buhalterinės apskaitos įstatymas <http://www.likumi.lv/doc.php?id=66460>

³⁴ Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 9 straipsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=56880>

- Bendrovės tikslus ir uždavinius;
- Narystės registraciją, panaikinimą, išbraukimą, taip pat balsavimo teisės įgijimo arba panaikinimo nuostatas;
- Visuotinių narių susirinkimą, patikėtinių susirinkimą ir patikėtinių susirinkimo rinkimą;
- valdybą;
- pajus (nuosavą kapitalą);
- priėmimo ir narystės mokesčius (nėra privalomi);
- bendrovės reorganizaciją ir likvidaciją ir t.t.

Minimali kooperatinės bendrovės įstatinio kapitalo formavimo riba yra nuo 200 iki 2000 latų, priklausomai nuo kooperatyvo pobūdžio.³⁵

Kiekvienais metais yra atliekamas kooperatinės bendrovės atitikties įvertinimas, todėl iki kiekvienų metų kovo 15 dienos Latvijos žemės ūkio kooperatyvų asociacijai turi būti pateikiami šie dokumentai³⁶:

- (1) pritaikytas atitikties įvertinimas;
- (2) bendrovės narių sąrašas. Sąraše nurodoma žemės ūkio produktų ir paslaugų lygis tarp bendrijos ir bendrijos narių. Jei narių sąrašas yra pateikiamas rašytine forma, tai taip pat turi būti pateikiama ir elektroniniu būdu;
- (3) informacija apie žemės ūkio produktų ir paslaugų dydį tarp bendrovės ir asmenų, kurie nėra bendrovės nariai;
- (4) nepatvirtintas (tiksliai valdybos pasirašytas) praėjusių metų verslo metinės ataskaitos projektas.

Kiekvienas narys moka GPM (25% nuo pajamų)³⁷ arba ĮPM (15% nuo pelno)³⁸ priklausomai nuo jam tenkančios kooperatyvo dalies.

³⁵ Pagal kooperatinių bendrovių įstatymo 24 straipsnį, <http://www.likumi.lv/doc.php?id=47009>

³⁶ Pagal MK sąlygas nr.137 „Žemės ūkio kooperacijų bendrovių registracijai būtinų dokumentų ir kooperatyvo atitikties vertinimo sąlygų“, 5 skyrius.

³⁷ Fizinė asmenų mokėjimai, aktualūs mokečių tarifai, skait.: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&hl=1>

³⁸ Juridinių asmenų mokėjimai, aktualūs mokečių tarifai, skait.: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&hl=1>

1.9. Ūkinēs veiklos palyginamoji forma

	Savarankiškai dirbantis asmuo	IDV	UAB	Mažo kapitalo UAB	AB	TŪB	KŪB	ŪŪ ir ŽvŪ	IĶ	Kooperacinē bendrovē
Registarciaj	Reģistrēti VMI kāp mokesču mōkētojas	Īrašas LR Komerēciamē registre	Īrašas LR Komerēciamē registre	Īrašas LR Komerēciamē registre	Īrašas LR Komerēciamē registre	Īrašas LR Komerēciamē registre	Īrašas LR Komerēciamē registre	Īrašas LR ģmoniŭ registre	Īrašas LR ģmoniŭ registre	Īrašas LR ģmoniŭ registre
Juridinis asmuo ³⁹	Ne	Ne	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
Īstatinis kapitālas , Ls	Nēra bŭtinās	Nēra bŭtinās	2000	1-2000	25000*	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Nenurodyta	Pagal kooperatīnīus tīkslus, laikantis teisēs normŭ
Steigējŭ/savinīkŭ skaiēius	Vīens fīzīnis asmuo	Vīens fīzīnis asmuo	≥ 1 fīzīnis arba juridīnis asmuo	≥ 1 fīzīnis arba juridīnis asmuo	≥ 3 fīzīnīai arba juridīnīai asmenys	≥ 2 fīzīnīai arba juridīnīai asmenys	≥ 2 fīzīnīai arba juridīnīai asmenys	≥ 1 fīzīnīai asmenys	≥ 1 fīzīskās personas	≥ 3 fīzīnīai ir juridīnīai asmenys ⁴⁰
Atsakomybē	Nerībota	Nerībota	Rībota	Rībota	Rībota	Nerībota	Komandītam rībota, kītiems nerībota	Nerībota	Nerībota	Nerībota
Sprendīmŭ priēmīmas	Priēma vīen tīk fīzīnis asmuo	Priēma pats savīnīkās	Priēma akcīnīkŭ susīrīnkīmas ir valdyba	Priēma akcīnīkŭ susīrīnkīmas ir valdyba	Priēma akcīnīkŭ susīrīnkīmas, taryba ir valdyba	Reīkālīngās visŭ nariŭ sutīkīmas	Reīkālīngās visŭ nariŭ bendrās (īšskyrus komandītus) sutīkīmas	Priēma akcīnīkŭ susīrīnkīmas	Priēma akcīnīkŭ susīrīnkīmas arba vīen tīk savīnīkās	Priēmat sprendīmus atsižvelgīama ģ kiekvīenā narī
Pelno ir nuostoliŭ pasīdalījīmas	Visas pelnās yra fīzīnīo asmēns (atskaiēius mokesēius)	Visas pelnās savīnīko (atskaiēius mokesēius)	Paskīrstoma pagal akcīnīkŭ sprendīmā. Divīdendāi, tarp jŭ ir prīvalomŭjŭ atsargŭ dalīs.	Paskīrstoma pagal akcīnīkŭ sprendīmā. Divīdendāi, tarp jŭ ir prīvalomŭjŭ atsargŭ dalīs.	Paskīrstoma pagal akcīnīkŭ sprendīmā. Divīdendāi pagal akcījŭ dalī, tarp jŭ ir prīvalomŭjŭ atsargŭ dalīs. (atskaiēius mokesēius)	Proporcīngāi ģ bendrovē investuoto kapitālo dalīai (atskaiēius mokesēius)	Proporcīngāi ģ bendrovē investuoto kapitālo dalīai (atskaiēius mokesēius)	Paskīrstoma pagal akcīnīkŭ sprendīmā.	Paskīrstoma pagal akcīnīkŭ sprendīmā	Pagal Statutā, divīdendāi, tarp jŭ ir prīvalomŭjŭ atsargŭ dalīs

Šaltīnis: https://www.riga.lv/LV/Channels/Business/ABC/uznemejdarbibas_formas.htm, resurss āpskatīts 04.09.2012.

³⁹ Traktuojama kāp juridīnīo asmēns veiklos forma – taip; verslo subjektās nēra laikomas juridīnīu asmenīu – ne.

⁴⁰ Žemēs ūkīo kooperatīvŭ turī sudarītī ne mažāi nei penkī nariāi .

2. Registracija ir su tuo susijusios teisinės procedūros

Registracijos procesas yra skirtingas įvairioms verslo formoms, tačiau tai gali būti suskirstyta į grupes, kuriose registracijos procedūros ir reikalingi pateikti dokumentai yra panašūs:

1. Savarankiškai dirbančių asmenų registracija;
2. Individualių verslininkų ir individualių įmonių registracija;
3. Ribotos atsakomybės bendrovių (UAB ir AB) registracija;
4. Ūkinių bendrijų (TŪB ir KŪB) registracija;
5. Ūkininkų ir žvejų ūkių registracija;
6. Kooperatyvų registracija.

2.1. Savarankiškai dirbantis asmuo

Registracijos procesas yra paprastas – nereikia jokios specialios registracijos formos ir tai yra nemokama. Atvykti į bet kurį VMI aptarnavimo skyrių, VMI darbuotojui pateikti pasą ir, priklausomai nuo planuojamos ūkinės veiklos, vieną iš šių dokumentų (kopija):

- Asmeniui, kuris gauna autorinį atlyginimą – dokumentą, patvirtinantį autorinio atlyginimo (autoriaus) kvitą;
- Notarui - teisingumo ministro paskyrimą eiti notaro pareigas;
- advokatui - Latvijas prisiekusiųjų advokatų išduotą sertifikatą;
- auditoriui - Latvijas prisiekusiųjų auditorių asociacijos išduotą auditoriaus sertifikatą;
- praktikos gydytojui – gydytojo liudijimą ir Latvijos medikų asociacijos išduotą gydytojo praktikos registracijos liudijimą;
- kitam fiziniam asmeniui, kuris registruojasi kaip ekonominės veiklos mokesčių mokėtojas - nuosavybės ar valdymo teisę patvirtinantį dokumentą, Valstybinės žemės tarnybos išduotas licencijas ir kitus dokumentus, patvirtinančius, kad asmuo yra ūkinės veiklos pelno mokesčio mokėtojas;
- ūkininko/žvejo ūkio savininkui, kuris, nebūdamas tiesioginiuose darbinuose santykiuose su ūkininko/žvejo ūkio valdymo institucijomis, atlieka šias ūkininko/žvejo ūkio vadovo funkcijas, jeigu įstatymų numatyta tvarka nebuvo paskirtas (išrinktas) vadovu (direktoriumi) - Įmonių registro išduotą registracijos pažymėjimą;
- asmeniui, kuris pastoviai gyvena Latvijos Respublikoje ir kurio darbą apmoka Latvijos Respublikai priskirtas užsienio techninės pagalbos arba tarptautinių finansinių institucijų kreditavimo fondai - sutartį ir dokumentą, kuriame yra nuoroda apie nuostolių atlyginimą, jei to nebuvo nurodyta sutartyje;
- besiverčiantiems farmacine veikla, veterinarijos praktika ir optometrijos praktika - dokumentą, patvirtinantį teisę verstis tokia praktika;
- teismo antstoliui - dokumentą, kuris patvirtina paskyrimą į šias pareigas;
- individualiam verslininkui - Įmonių registro išduotą registracijos pažymėjimą.

Savarankiškai dirbantis asmuo bus įrašytas į VMI mokesčių mokėtojų registrą. Registracijos metu galite pasirinkti GPM mokėjimo būdą ir po informacijos apie registraciją bus išduodamas informacinis pranešimas apie privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokas.

Registracijai reikiamų dokumentų **kontrolinis sąrašas:**

- pasas;
- dokumentas, patvirtinantis pasirinktą ekonominę veiklą.

2.2. Individualūs verslininkai ir individualios (šeimos) įmonės

Registracijos proceso etapai:

- (1) Sprendimas dėl formavimo ;
- (2) Valstybinės registracijos mokestis ir įmoka už skelbimą Latvijos leidinyje;
- (3) Registracija (Paraiškų formos ir t.t pateikimas) ĮR;
- (4) Registracija VMI PVM mokesčio mokėtojų registre (jei būtina);
- (5) Registracijos pažymėjimo kvitas .

Sprendimas dėl formavimo gali būti pareikštas žodine forma, pavyzdžiui, steigiamojo posėdžio metu arba steigėjų (jeigu yra) patvirtintas raštu, sudarant abipusį susitarimą – susitarimą dėl įmonės steigimo.

Norėdami užsiregistruoti, jūs turite parengti šiuos dokumentus:

- IDV – IĮ paraiškos forma Nr. 2⁴¹;
- IDV - IĮ paraiškos forma Nr. 3⁴²;
- Nekilnojamojo turto savininko sutikimas dėl verslininko juridinio adreso registracijos (Jeigu paraišką pateikiai asmuo, kuriam priklauso šio registruoto turto buveinė, sutikimas nebūtinai) – tikrai IV⁴³;
- Notaro patvirtintas parašas asmens, kuriam įmonė suteikia teisę pasitašyti. – tikrai IĮ.

Po to, kai yra sumokama **valstybinis registracijos mokestis ir už skelbimą leidinyje** ⁴⁴ ir yra paruošti visi reikiami dokumentai, reikia **užsiregistruoti ĮR** (juos pateikti). Jeigu IDV arba IĮ registruojasi taikant mikro mokesčių mokėtojo statusą, tada ĮR informaciją apie IDV arba IĮ siunčia VMI, kur yra registruojama kaip mikro įmonių mokesčių mokėtoja. ĮR ir VMI turi vieningą duomenų bazę, kurioje pateikiama informacija apie įmonės įkūrimą.

PVM mokėtojo statusui gauti įmonės gali kreiptis į ĮR darbuotoją dėl prašymo formos. Užpildytą **formą dėl PVM mokėtojos statuso įgijimo ĮR nusiunčia VMI**. PVM mokestis yra privalomas po to, kai įmonės veiklos, prekių ar paslaugų apmokestinamųjų pajamų suma per paskutiniuosius 12 mėnesių viršija 35 000⁴⁵, iki tos sumos PVM mokėtoja įmonė gali tapti savo noru.

Po registracijos dokumentų peržiūros ir patvirtinimo IDV yra registruojamas įmonių Komerciniame registre, o IĮ registruojamos Įmonių registre. Tada verslininkui/įmonei yra **išduodamas registracijos pažymėjimas**.

Registracijai reikiamų dokumentų **kontrolinis sąrašas**:

- ĮR paraiškos forma ;
- Nekilnojamojo turto savininko sutikimas dėl verslininko juridinio adreso registracijos (tikrai IDV);
- Notaro patvirtintas parašo pavyzdys (tikrai IĮ);
- Kvitai, patvirtinantys mokesčio ir skelbimo Latvijos oficialiame leidinyje apmokėjimą.

⁴¹ Standartinės formas rasite: <http://www.ur.gov.lv/veidlapas.html>

⁴² Standartinės formas rasite: <http://www.ur.gov.lv/veidlapas.html>

⁴³ Pavyzdžius rasite : <http://www.ur.gov.lv/paraugi.html>

⁴⁴ Apie steigimo išlaidas ir atsiskaitymo tvarką išsamiau skaitykite kitame verslo vadovo skyriuje [...3. Imonių registracijos mokesčiai ir rinkliavos ”](#)

⁴⁵ Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 2 straipsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=34443>

2.3. Ribotos atsakomybės bendrovės

Ribotos atsakomybės bendrovių (UAB ir AB) registracijos procesas yra šiek tiek sudėtingesnis negu kitų formų įmonių, ir tai iš esmės susideda iš šių etapų:

- (1) Sprendimas dėl įmonės steigimo – steigama steigėjų ir pasirašomas sprendimas ar susitarimas dėl įmonės steigimo ir įstatų;
- (2) Sukaupiamas bendrovės įstatinis kapitalas – laikinos banko sąskaitos atidarymas;
- (3) Sumokamas valstybinis registracijos mokestis ir mokestis už publikaciją Latvijos leidinyje;
- (4) Registracija (Paraiškų formos ir t.t. pateikimas) IR;
- (5) Registracija VMI PVM mokesčio mokėtojų registre (jei būtina);
- (6) Registracijos pažymėjimo kvitas ;
- (7) Banko sąskaitos atidarymas.

Tiek UAB, tiek AB gali būti steigama vieno ar daugiau asmenų:

- Jeigu yra keli steigėjai, tada yra užpildomas ir pateikiamas **sprendimas dėl įmonės sukūrimo**;⁴⁶
- Jeigu yra vienas steigėjas, tada užpildyti ir **nutarimą dėl įmonės įkūrimo**.⁴⁷

Steigėjai pasirašo **ribotos atsakomybės bendrovės įstatus** (vienas paruoštas egzempliorius IR, kitas lieka steigėjams) – dokumentą, kuriame nurodytas įmonės pavadinimas, steigėjai, bendrovės akcijų skaičius arba nuosavo kapitalo suma, valdybos nariai ir, jeigu yra taryba, tada tarybos narių duomenis ir, jei reikia, kita papildoma informacija.⁴⁸

Po sprendimo arba susitarimo dėl bendrovės įstatų kūrimo ir paruošimo, bendrovės įgaliotas asmuo turi eiti į banką **įnešti bendrovės įstatinį kapitalą**. Kadangi kapitalo įmonė yra steigimo procese, įstatinis kapitalas įnešamas į atidarytą laikinąją banko sąskaitą. Po įstatinio kapitalo apmokėjimo bankas išduoda patvirtinamąjį mokėjimo dokumentą.

Įstatinis kapitalas, priklausomai ar tai yra UAB ar AB, yra skirtingas, taip pat skirtingos mokėjimo galimybės - įstatinis kapitalas gali būti mokamas pinigais arba natūra:

1. Jeigu buvo įkurta UAB su 2000 latų įstatiniu kapitalu:
 - apmokama ne mažiau kaip 50% bendrovės įstatinio kapitalo, likusi dalis turi būti sumokėta per vienerius metus nuo tos dienos, kai bendrovė buvo įtraukta į komercinį registrą;
 - įstatinis kapitalas gali būti apmokamas ir grynaisiais pinigais, ir investicijomis į turtą;
 - jeigu investicijos į turtą yra mažesnės nei 4000 latų ir tai sudaro pusę akcinio kapitalo, tada ši investicija į nekilnojamąjį turtą gali būti pripažinta steigėjų, tačiau jeigu investicija į nekilnojamąjį turtą yra didesnė, ją gali parengti ir pasirašyti tik ekspertas, kuris patvirtintą sąrašą įtraukia į Įmonių registrą.⁴⁹
2. Jeigu steigėjas yra mažo kapitalo UAB arba minimalaus 1 lato įstatinis kapitalas, tada įstatinis kapitalas turi būti apmokėtas pinigais 100% dydžiu..

⁴⁶ Pavyzdį žiūrėkite: <http://www.ur.gov.lv/paraugi.html>

⁴⁷ Pavyzdį žiūrėkite: <http://www.ur.gov.lv/paraugi.html>

⁴⁸ Pavyzdį žiūrėkite: <http://www.ur.gov.lv/paraugi.html>

⁴⁹ Nekilnojamojo turto investicijų vertinimo ekspertų sąrašas <http://www.ur.gov.lv/?a=59&v=lv>

3. Jeigu steigėjas AB, tada pinigais turi būti apmokėta ne mažiau kaip 25 000 latų įstatinio kapitalo dydžio.

Norėdami užregistruoti, turite būti parengę ir užpildę šiuos dokumentus⁵⁰ (be sprendimo/susitarimo dėl steigimo ir įstatų):

- ĮR paraiškos forma Nr.4⁵¹;
- Tarybos narių sutikimą (jeigu tai numatyta)⁵²;
- Valdybos narių sutikimą (jeigu be steigėjų valdyboje yra kitų narių)⁵³;
- Valdybos pranešimas dėl juridinio adreso⁵⁴;
- Nuosavybės savininko sutikimas dėl juridinio adreso registracijos (jeigu prašymą pasirašo asmuo, kurio vardu yra registruota nurodyta buveinė, tokio sutikimo nereikia)⁵⁵.

Po to, kai yra sumokama **valstybinis registracijos mokestis ir už skelbimą leidinyje**⁵⁶ ir yra paruošti visi reikiami dokumentai, reikia **užsiregistruoti ĮR** (juos pateikti). Jeigu UAB registruojasi taikant mikro mokesčių mokėtojo statusą, tada ĮR informaciją apie UAB siunčia VMI, kur yra registruojama kaip mikro įmonių mokesčių mokėtoja. ĮR ir VMI turi vieningą duomenų bazę, kurioje pateikiama informacija apie įmonės įkūrimą

PVM mokėtojo statusui gauti įmonės gali kreiptis į ĮR darbuotoją dėl prašymo formos. Užpildytą **formą dėl PVM mokėtojos statuso įgijimo ĮR nusiunčia VMI**. PVM mokestis yra privalomas po to, kai įmonės veiklos, prekių ar paslaugų apmokestinamųjų pajamų suma per paskutiniuosius 12 mėnesių viršija 35 000⁵⁷, iki tos sumos PVM mokėtoja įmonė gali tapti savo noru.

Po registracijos patvirtinimo UAB ir AB įregistruojamos Komerčiame įmonių registre ir veiklos vykdytojai yra išduodamas **registracijos pažymėjimas**.

Kai registracijos procesas yra baigtas ir gautas registracijos pažymėjimas, verslo vykdytojas gali eiti į banką ir atidaryti einamąją sąskaitą, kadangi tikėtina, kad vykdant ekonominę veiklą reikės atlikti mokėjimus negrynaisiais pinigais. Daugiau informacijos, kaip atidaryti sąskaitą skaitykite verslo vadovo skyriuje [„7. Einamųjų sąskaitų atidarymas bankuose“](#).

Registracijai reikalingų **dokumentų kontrolinis sąrašas**:

- ĮR paraiškos forma;
- Sprendimas arba susitarimas dėl įmonės steigimo;
- 2 egzemplioriai įstatų;
- dokumentas, patvirtinantis įstatinio kapitalo arba investicijų į nekilnojamąjį turtą apmokėjimą;
- tarybos narių sutikimas (jeigu tokie yra);
- valdybos narių sutikimas;

⁵⁰ Standartinės formos pavyzdį žiūrėkite: <http://www.ur.gov.lv/veidlapas.html>

⁵¹ Parašo vieta paraiškoje turi būti palikta tuščia. Steigėjų parašus (jeigu tokių yra) tvirtina notaras, t.y., formoje turi būti pasirašoma pas notarą arba parašą patvirtina ĮR pareigūnas (jeigu yra tik vienas steigėjas) – tada pasirašoma ĮR pareigūno akivaizdoje pateikus dokumentą.

⁵² Pavyzdį žiūrėkite: <http://www.ur.gov.lv/paraugi.html>

⁵³ Parašą dėl sutikimo tvirtina notaras arba komercinio registro pareigūnas (tiktai, jei vienas steigėjas). Jeigu valdyboje yra tiktai steigėjai, tada jiems sutikimo nereikia, nes jie paraiškos formoje jau patvirtini savo norą tarnauti kaip valdybos nariui.

⁵⁴ Pavyzdį žiūrėkite: <http://www.ur.gov.lv/paraugi.html>

⁵⁵ Pavyzdį žiūrėkite: <http://www.ur.gov.lv/paraugi.html>

⁵⁶ Apie steigimo išlaidas ir mokėjimų tvarką skaitykite verslo vadovo skyriuje [„3.3. Įmonių registracijos mokesčiai ir rinkliavos“](#)

⁵⁷ Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 2 straipsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=34443>

- valdybos pranešimas apie registruotą buveinę;
- nuosavybės savininko sutikimas dėl verslo įmonės juridinio adreso registracijos;
- kvitas, patvirtinantis mokesčių ir publikacijos Latvijos leidinyje apmokėjimą.

2.4. Ūkinės bendrijos

Registracijos proceso etapai:

- (1) Sprendimo dėl įmonės steigimo – partnerystės susitarimo paruošimas;
- (2) Valstybinio registracijos mokesčio ir publikacijos Latvijos leidinyje apmokėjimas;
- (3) Registracija IR (paraiškų formos ir kt. dokumentų pateikimas);
- (4) Registracija VMI PVM mokesčio mokėtoju (jeigu yra būtina);
- (5) Registracijos pažymėjimo išdavimas .

Ūkinių bendrijų (TŪB ir KŪB) steigėjai turi parengti ir pasirašyti **bendrijos sutartį**, kurioje yra nustatoma kiekvieno bendrijos nario teisės ir pareigos.

Norėdami užsiregistruoti, jūs turite parengti šiuos dokumentus:

- IR paraiškos formą Nr.3;⁵⁸
- Nekilnojamojo turto savininko sutikimas dėl bendrijos juridinio adreso įregistravimo (jeigu paraišką pasirašo asmuo, kuris yra nekilnojamojo turto savininkas, tokio sutikimo nereikia).⁵⁹

Po to, kai yra sumokėti **valstybinės registracijos mokestis ir mokestis už publikaciją**⁶⁰ ir parengti visi reikalingi dokumentai, turite **eiti į IR registracija** (juos pateikti). IR ir VMI turi vieningą duomenų bazę, kurioje pateikiama informacija apie įmonės įkūrimą

PVM mokėtojo statusui gauti įmonės gali kreiptis į IR darbuotoją dėl prašymo formos. Užpildytą **formą dėl PVM mokėtojos statuso igijimo IR nusiunčia VMI**. PVM mokestis yra privalomas po to, kai įmonės veiklos, prekių ar paslaugų apmokestinamųjų pajamų suma per paskutiniuosius 12 mėnesių viršija 35 000⁶¹, iki tos sumos PVM mokėtoja įmonė gali tapti savo noru.

Po registracijos patvirtinimo TŪB ir KŪB yra įregistruojamos Komerciniame įmonių registre ir veiklos vykdytoji yra išduodamas **registracijos pažymėjimas** .

Registracijai reikalingų **dokumentų kontrolinis sąrašas**:

- IR paraiškos forma;
- nuosavybės savininko sutikimas dėl verslo įmonės juridinio adreso registracijos;
- kvitas, patvirtinantis mokesčių ir publikacijos leidinyje apmokėjimą.

2.5. Žvejo ūkio ir ūkininko ūkio registracija

Registracijos proceso etapai:

- (1) Sprendimas apie steigimą;

⁵⁸ Formos pavyzdžius rasite: <http://www.ur.gov.lv/veidlapas.html>

⁵⁹ Pavyzdžius rasite: <http://www.ur.gov.lv/paraugi.html>

⁶⁰ Išsamiau apie steigimo išlaidas ir atsiskaitymo tvarką skaitykite šio verslo vadovo skyriuje „3. Įmonių registracijos mokesčiai ir rinkliavos ”

⁶¹ Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 2 straipsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=34443>

- (2) Valstybinio registracijos mokesčio sumokėjimas ir publikacijos Latvijos oficialiame leidinyje apmokėjimas;
- (3) Registracija IR (Paraiškos formos ir kt. dokumentų pateikimas);
- (4) Registracija VMI PVM mokesčio mokėtoju (jeigu yra būtina);
- (5) Registracijos pažymėjimo gavimas.

Sprendimas dėl steigimo gali būti pareiškiamas žodine forma, pavyzdžiui, steigėjų arba rašytine forma, kai steigėjai (jeigu tokių yra) sudaro abipusį susitarimą – susitarimą dėl įmonės steigimo.

Norint užsiregistruoti, reikia paruošti tokius dokumentus:

- IR paraiškos forma nr.4;⁶²
- vietos valdžios institucijos (tarybos) žemės komisijos sprendimą dėl žemės sklypo skyrimo arba notaro patvirtintą žemės įstatymą apie žemės nuosavybę – tiktai ŪŪ ;
- apylinkės tarybos sprendimą apie žvejybos kvotų paskyrimą – tiktai ŽvŪ;
- notarinį parašo patvirtinimą tų asmenų, kurie ŪŪ ir ŽvŪ yra įgalioti pasirašyti.

Po to, kai yra sumokamas **valstybinis registracijos mokestis ir mokestis už publikaciją**⁶³ ir paruošti visi reikalingi dokumentai, **reikia eiti į IR užsiregistruoti** (juos pateikti). Jeigu Z/S vai ZvS registruojasi taikant mikro mokesčių mokėtojo statusą, tada IR informaciją apie UAB siunčia VMI, kur yra registruojama kaip mikro įmonių mokesčių mokėtoja. IR ir VMI turi vieningą duomenų bazę, kurioje pateikiama informacija apie įmonės įkūrimą

PVM mokėtojo statusui gauti įmonės gali kreiptis į IR darbuotoją dėl prašymo formos. Užpildytą **formą dėl PVM mokėtojos statuso įgijimo IR nusiunčia VMI**. PVM mokestis yra privalomas po to, kai įmonės veiklos, prekių ar paslaugų apmokestinamųjų pajamų suma per paskutiniuosius 12 mėnesių viršija 35 000⁶⁴, iki tos sumos PVM mokėtoja įmonė gali tapti savo noru.

Po registracijos patvirtinimo ŪŪ arba ŽvŪ yra įregistruojamos Įmonių registre ir veiklos vykdytojui yra išduodamas **registracijos pažymėjimas**.

Registracijai reikalingų **dokumentų kontrolinis sąrašas**:

- IR paraiškos forma;
- vietos valdžios institucijos (tarybos) žemės komisijos sprendimą dėl žemės sklypo skyrimo arba notaro patvirtintą žemės įstatymą apie žemės nuosavybę – tiktai ŪŪ;
- apylinkės tarybos sprendimą apie žvejybos kvotų paskyrimą – tiktai ŽvŪ;
- notarinį parašo patvirtinimą tų asmenų, kurie ŪŪ arba ŽvŪ yra įgalioti pasirašyti.

2.6. Kooperatinės bendrovės registracija

Registracijos proceso etapai:

- (1) Sprendimas dėl įmonės steigimo – steigėjų sudarytas ir pasirašytas susitarimas dėl steigimo ir įstatų;
- (2) Įmonės įstatinio kapitalo sudarymas – laikinos banko sąskaitos atidarymas;
- (3) Valstybinio registracijos mokesčio ir mokesčio už publikaciją Latvijos leidinyje sumokėjimas;
- (4) Registracija IR (paraiškos formos ir kt. dokumentų pateikimas);

⁶² Pavyzdines formas rasite: <http://www.ur.gov.lv/veidlapas.html>

⁶³ Išsamiau apie steigimo išlaidas ir atsiskaitymo tvarką skaitykite šio verslo vadovo skyriuje „3. Įmonių registracijos mokesčiai ir rinkliavos”

⁶⁴ Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 2 skyrius <http://www.likumi.lv/doc.php?id=34443>

- (5) Registrācija VMI PVM mokesċio moksċimā (Jeigu yra būtina);
- (6) Registrācijas paųmċjimo gavis;
- (7) Banko sāsķaitos atidarymas.

Steigċjai sudaro ir pasirašo **kapitalo ųmonċs ųstatus** ir **steigimo sutartĳ**, kurĳ pasirašo visi steigċjai arba steigċjų patikċtiniai. Steigimo ųstatuose apibrċžiama visa atsakomybċ, susĳjusi su visais kooperatyvo veiklos ir jos organizavimo klausimais. Steigimo sutartyje pateikiamos ųnios apie steigċjus, kooperatyvo tikslus ir ųdavinius, pavadinimā ir registruotos buveinċs adresā, ųstatinio kapitalo formavimā ir kt. klausimus.⁶⁵ Steigiamajame susirinkime yra paruošiamas protokolas. .

Po sprendimo arba susitarimo dċl bendrovċs ųstatų kųrimo ir paruošimo, bendrovċs ųgaliotas asmuo turi eiti ų bankā **ųnešti bendrovċs ųstatinį kapitalā**. Kadangi ųmonċ yra steigimo procese, ųstatinis kapitalas ųnešamas ų atidarytā laikinajā banko sāsķaitā. Po ųstatinio kapitalo apmokċjimo bankas išduoda patvirtinamājĳ moksċjimo dokumentā.

Minimalus steigiamos kooperatinċs bendrovċs ųstatinis kapitalas yra 2000 latų, išskyrus tokias kooperatinċs bendroves, kurių ųstatinis kapitalas yra 200 latų⁶⁶:

- Butų savininkų kooperatinċ bendrovċ;
- Automobilų garaųų savininkų kooperatinċ bendrovċ;
- Valċių garaųų savininkų kooperatinċ bendrovċ;
- ųemċs ųkio kooperatinċ bendrovċ;
- Sodininkų kooperatinċ bendrovċ;
- Ir meliorācijas kooperatinċ bendrovċ.

Norint ųsiregistruoti, reikia parengti ųiuos dokumentus (papildomai be steigimo sutarties, susirinkimo protokolo ir ųstatų):

- ųR Paraišķos formā Nr.1⁶⁷;
- valdybos narių notarišķai patvirtintų parašų pavyzdųius;
- dokumentā, patvirtinantĳ investicĳų ų nekilnojamājĳ turtā vertċ (kai yra atliekamas investicĳa natųra).

Po to, kai yra sumokċtas **valstybinis registrācijas moksċis ir moksċis ųž publikacijā**⁶⁸ ir yra paruošti visi reikalingi dokumentai, **reikia eiti ų ųR registruotis** (juos pateikti). ųR ir VMI turi vieningā duomenų bazċ, kurioje pateikiama informācija apie naujai ųsteigtā kooperatyvā. .

PVM mokċtojo statusui gauti kooperatinċ bendrovċ gali kreiptis ų ųR darbuotojā dċl prašymo formos. ųųpildytā **formā dċl PVM mokċtojos statuso ųgĳjimo ųR nusiunċia VMI**. PVM moksċis yra privalomas po to, kai ųmonċs veiklos, prekių ar paslaugų apmokestinamųjų pajamų suma per paskutiniuosius 12 mċnesių viršĳa 35 000⁶⁹, iki tos sumos PVM mokċtoja ųmonċ gali tapti savo noru.

Po registrācijas patvirtinimo kooperatinċ bendrovċ yra ųregistruojamos ųmonių registre ir veiklos vykdytojai yra išduodamas **registrācijas paųmċjimas**.

⁶⁵ Pagal kooperatinių bendrovių ųstatymo 12 straipsnĳ.

⁶⁶ Kooperatinių bendrovių ųstatymo 24 straipsnis www.likumi.lv/doc.php?id=47009#saist_5

⁶⁷ Pavyzdines formas rasite: <http://www.ur.gov.lv/veidlapas.html>

⁶⁸ Išsamiau apie steigimo išlaidas ir atsiskaitymo tvarkā skaitykite ųio verslo vadovo skyriuje [„3. ųmonių registrācijas moksċiai ir rinkliavos”](#)

⁶⁹ Pridċtinċs vertċs moksċio ųstatymo 2 straipsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=34443>

Registrācijai reikalingų **dokumentų kontrolinis sąrašas:**

- IR paraiškų forma;
- Steigimo sutartis;
- įstatai;
- steigėjų susirinkimo protokolas;
- dokumentas, patvirtinantis įstatinio kapitalo apmokėjimą arba investicijų į nekilnojamąjį turtą sumą;
- valdybos narių notariškai patvirtintų parašų pavyzdžiai;
- kvitai, patvirtinantys registracijos mokesčio ir publikacijos Latvijos oficialiame leidinyje sumokėjimą.

3. Įmonių registracijos mokesčiai ir rinkliavos

Įmonės registravimo išlaidos susideda iš:

- Valstybinio mokesčio;
- Mokesčio už publikaciją Latvijos oficialiame leidinyje.

Kapitalo bendrovių (UAB ir AB) ir kooperatinių bendrovių registravimo išlaidos taip pat yra įstatinio kapitalo išlaidos, kurias sudaro įstatinis kapitalas (nuo vieno iki 25 000 latų) ir laikinos sąskaitos atidarymo išlaidos (apytikriai 5-15 latų).

Valstybiniai mokesčių dydis ir mokestis už publikaciją įvairioms verslo formoms yra skirtingas. Kai kurie jų gali pagreitinti dokumentų patikrinimą, bet tai turi būti proporcinga dienų skaičiui – žr. palyginamųjų išlaidų steigiant bendrovę lentelę žemiau.

Verslo forma	Valstybinis mokestis, Ls	Publikacija Latvijos oficialiame leidinyje, Ls	Dokumentų peržiūros terminas, darbo dienomis	Skubus dokumentų patikrinimas, Darbo dienomis/Ls	Viso, Ls	Kartu su skubia dokumentų peržiūra, Ls	Įstatinis kapitalas, Ls
IDV	20	16	1-3	-	36	-	-
UAB (1 steigėjas)	100	24	1-3	-	124	-	2000
UAB (≥2 steigėjai)	100	24	3	1/300	124	324	2000
Mažo kapitalo UAB	15	12,60	3	1/45	27,60	60	1-2000
AB (1 steigėjas)	250	24	1-3	-	274	-	25000
AB (≥2 steigėjai)	250	24	3	-	274	-	25000
TŪB	100	24	3	1/300	124	324	-
KŪB	100	24	3	1/300	124	324	-
ŽvŪ	30	-	3	1/60	30	60	-
ŪŪ	30	-	3	1/60	30	60	-
Įl	50	16	3	1/150	66	166	-
Kooperatinė bendrovė	100	24	3	1/300	124	324	200-2000

Šaltinis: <http://www.ur.gov.lv/registri.html> un <http://lv.lv/?menu=pakalpojumi&sid=38>

Valstybinis mokestis ir mokestis už publikaciją turi būti sumokamas prieš einant į ĮR. Juos galima sumokėti:

- Pavedimu į valstybės biudžetą;
- Arba kredito kortele Įmonių registre.

Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad, jeigu atliekamas mokesčio pervedimas, tada į ĮR reikia eiti tik po to, kai pinigai patenka į valstybės biudžetą - patartina į ĮR eiti po dviejų dienų nuo pervedimo atlikimo, priešingu atveju registracijos forma nebus priimama.

4. Valstybės ir savivaldybių institucijos

Yra 3 institucijos, su kuriomis reikia bendrauti pradedant verslą:

- (1) Įmonių registras;
- (2) VMI ;
- (3) Savivaldybės.



(1) ĮR

ĮR yra valstybinė institucija, kuri Latvijos Respublikos teritorijoje registruoja bendroves (įmones), verslo subjektus, jų padalinius ir atstovybes, o taip pat visus jų veiklos pakeitimų dokumentus ir atlieka visas kitas teises procedūras. Todėl priimant sprendimą pradėti verslą, priklausomai nuo ekonominės veiklos, reikia eiti į ĮR užsiregistruoti Komerciniame arba Įmonių registre. Jeigu dokumentai turi būti patvirtinti notarine tvarka ir pateikiamas saugus elektroninis parašas, tada greičiausiai į ĮR eiti nereikia, bet, tikriausiai, reikės konsultacijos nuotoliniu būdu dėl dokumentų parengimo ir pateikimo.⁷⁰

(2) VMI

VMI yra valstybinė institucija, kuri registruoja mokesčių mokėtojus, administruoja mokesčių mokėjimą, kontroliuoja mokėjimus ir konsultuoja mokesčių mokėtojus.⁷¹

(3) Savivaldybė

Savivaldybė gali imti nekilnojamojo turto, specialių leidimų ir licencijų, pavyzdžiui, žvejybos ūkiams dėl žvejybos kvotų, gatvės prekybos licencijų mokestį, o taip pat savivaldybė dažnai vykdo informacinę veiklą verslo rėmimo klausimais. Pavyzdžiui, savivaldybės linkusios organizuoti verslo dienas verslininkų prekių ir paslaugų propogavimui arba siūlo mokymo centrų paslaugas darbuotojų apmokymui, suteikia galimybę dalyvauti viešuosiuose savivaldybių pirkimuose, informuoja apie galimybes pritraukti ES fondus, išduoda leidimus ir t.t.⁷²

⁷⁰ ĮR klientų aptarnavimo skyrių kontaktinę informaciją galite rasti: <http://www.ur.gov.lv/kontakti.html>

⁷¹ VMI klientų aptarnavimo centro kontaktinę informaciją rasite: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=12&id=4946&chl=1>

⁷² Norėdami gauti daugiau informacijos apie leidimus ir licencijas kuriai nors ekonominei veiklai ir juos išduodančias institucijas ieškokite: <http://www.ur.gov.lv/licences-atlaujias.html>

5. Su ekonomine veikla, mokesčiais, buhalterine apskaita susiję teisės aktai

(1) Su ekonomine veikla susiję teisės aktai

Komercinė veikla reguliuojama LR "Komerclikums" (Komercinė teisė) ("LV", 158/160 (2069/2071), 04.05.2000.; Ziņotājs (oficialus Latvijos leidinys), 11, 01.06.2000.) [įsigaliojo nuo 01.01.2002.]⁷³, kuriame galima rasti informaciją apie įmonių tipus, komercinį registrą, verslo subjektų registravimą ir likvidavimą, reorganizavimą ir kitus su verslu susijusius klausimus.

(2) Mokesčius reglamentuojantys teisės aktai

Mokesčius reglamentuoja įstatymas "Dėl mokesčių ir rinkliavų"⁷⁴. Latvijoje yra 13 mokesčių, kuriuos reglamentuoja konkretus mokesčio įstatymas ir įstatymo pagrindu išleisti teisės aktai:

1. Akcizo mokestis - "Apie akcizo mokestį" ("LV", 161 (2926), 2003/11/14.; Ziņotājs, 23, .2003/12/11.) [įsigaliojo 01.05.2004.]⁷⁵
2. Gamtos išteklių mokestis - "Gamtos išteklių mokesčio įstatymas" ("LV", 209 (3367), .2005/12/29.; Ziņotājs, 2, 2006/01/26.) [įsigaliojo 2006/01/01.]⁷⁶
3. Elektros energijos mokestis - "Elektros energijos mokesčio įstatymas" ("LV", 207 (3575), 2006/12/29; Ziņotājs, 3, 2007/02/08.) [įsigaliojo 2007/01/01.]⁷⁷
4. Gyventojų pajamų mokestis - „ Apie gyventojų pajamų mokestį ”, ("LV", 32, 1993/06/01.; Ziņotājs, 22/23, 1993/06/10.) [įsigaliojo 1994/01/01.]⁷⁸
5. Loterijų ir azartinių žaidimų mokestis - "lošimų ir azartinių žaidimų įstatymas" ("LV", 195 (3353), 2005/12/07.; Ziņotājs, 24, 2005/12/22) [įsigaliojo 2006/01/01]⁷⁹
6. Mikro įmonės mokesčiai - "Mikro įmonės mokesčio įstatymas" ("LV", 131 (4323), .2010/08/19) [įsigaliojo 01.09.2010.]⁸⁰
7. Muitų mokestis - "Muitinės įstatymas" ("LV", 54 (3002), 2004/04/06; Ziņotājs, 9, 2004/05/13) [įsigaliojo 2004/05/01]⁸¹
8. Nekilnojamojo turto mokestis - "Apie nekilnojamojo turto mokestį" ("LV", 145/147 (860/862), 1997/06/17; Ziņotājs, 13, 1997/07/03) [įsigaliojo 01.01.1998/01/01.]⁸²
9. Pridėtinės vertės mokestis - "Apie pridėtinės vertės mokestį" ("LV", 49 (332), 1995/03/30.; Ziņotājs, 9, 1995/05/11) [įsigaliojo 1995/05/01]⁸³
10. Transporto priemonių naudojimo paslaugoms ir įmonių lengvųjų automobilių mokestis - "Transporto priemonių naudojimo paslaugoms ir įmonių lengvųjų automobilių mokesčių įstatymas" ("LV", 206 (4398), 2010/12/30) [įsigaliojo 2011/01/01.]⁸⁴

⁷³ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=5490>

⁷⁴ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=33946>

⁷⁵ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=81066>

⁷⁶ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=124707>

⁷⁷ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=150692>

⁷⁸ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=56880>

⁷⁹ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=122941>

⁸⁰ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=215302>

⁸¹ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=86611>

⁸² <http://www.likumi.lv/doc.php?id=43913>

⁸³ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=34443>

⁸⁴ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=223536>

11. Pelno mokestis - "Apie pelno mokesčių" ("LV", 32 (315), 1995/03/01; Ziņotājs, 7, 1995/04/13) [īsigaliojo 1995/04/01]⁸⁵
12. Valstybinio socialinio draudimo ģmokos - "Apie Valstybinio socialinio draudimo ģmokas" ("LV", 274/276 (989/991), 1997/10/21; Ziņotājs, 22, 1997/11/27) [īsigaliojo 1998/01/01]⁸⁶
13. Lengvuju automobiļu ir motociklu mokestis - "Apie lengvuju automobiļu ir motociklu mokesčių" ("LV", 161 (2926), 2003/11/14; Ziņotājs, 23, 2003/12/11.) [īsigaliojo 2004/05/01]⁸⁷

(3) Apskaitā reglamentuojantys teisēs aktai

Buhalterinēs apskaitos organizavimā reglamentuoja šie Ministru kabineto ģstatymai ir taisyklēs :

1. ģstatymas "Apie buhalterinē apskaitā" (Ziņotājs, 44, 1992/11/12) [īsigaliojo 1993/01/01]⁸⁸ **ir ģstatymo pagrindu ģleisti teisēs aktai:**
 - MK reglamentas Nr.188 "Procedūros, kai individualus verslininkas, individuali ģmonē, ūkininko ūkis, ųvejo ūkis, kiti ekonominē veiklā vykdantys fiziniai asmenys, naudoja vieno ģrašo buhalterinē sistemā" ("LV", 50 (3626), 2007/03/23) [īsigaliojo .2007/03/24; galioja iki 2013/07/01]⁸⁹
 - MK reglamentas Nr.301 "Reglamentas dēl individualios veiklos finansinēs atsakomybēs" ("LV", 76 (3652), .2007/05/11) [īsigaliojo 2007/05/12]⁹⁰
 - MK reglamentas Nr.585 "reglamentas apie buhalterinēs apskaitos rūšiū ir organizavimo" ("LV", 151 (2916), 2003/10/29) [īsigaliojo 10.2003/10/30]⁹¹
 - MK reglamentas Nr.584 "Kasos operaciju apskaitos reglamentas" ("LV", 150 (2915), 2003/10/28) [īsigaliojo 2003/10/29]⁹²
 - MK reglamentas Nr.583 "ģmonēs turto, ģskaitant pretenzijas ir ģsipareigojimus, buhalterinēs apskaita ir finansinēje atskaitomybēs pateikimas, jeigu ģmonē arba struktūrinis vienetas pasibaigia" ("LV", 151 (2916), 2003/10/29) [īsigaliojo 2003/10/30]⁹³
 - MK reglamentas Nr.237 "grynuju pinigu operaciju atskaitomybēs taisyklēs" ("LV", 61 (3637), 2007/04/13) [īsigaliojo 2007/04/14]⁹⁴
2. ģstatymas "Dēl ģmoniū metiniū ataskaitu" (Ziņotājs, 44, 1992/11/12) [īsigaliojo 1993/01/01]⁹⁵ **ir ģstatymo pagrindu ģleisti teisēs aktai:**
 - MK reglamentas Nr.488 "Metinēs atskaitos ģstatymo taikymas" ("LV", 100 (4498), 2011/06/30) [īsigalioja 2011/07/01]⁹⁶

⁸⁵ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=34094>

⁸⁶ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=45466>

⁸⁷ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=81065>

⁸⁸ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=66460>

⁸⁹ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=154840>

⁹⁰ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=157010>

⁹¹ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=80418>

⁹² <http://www.likumi.lv/doc.php?id=80346>

⁹³ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=80419>

⁹⁴ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=155755>

⁹⁵ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=66461>

⁹⁶ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=232353>

- MK reglamentas Nr.481 "Reglamentas apie piniginių srautų ataskaitą ir nuosavo kapitalo kiekio pokyčius bei parengimo tvarką." ("LV", 99 (4497), 2011/06/29) [įsigalioja .2011/07/01]⁹⁷
 - MK reglamentas Nr.537 "Tvarka, pagal kurią pripažįstami finansinės atskaitomybės duomenys apie valstybės, savivaldybių, užsienio šalių, Europos Bendrijos, kitų tarptautinių organizacijų ir institucijų finansinė parama (finansinė pagalba), dovanos, dovanos pinigais arba natūra" ("LV", 98 (3046), 2004/06/18) [įsigalioja 2004/06/19]⁹⁸
3. Įstatymas "Konsoliduotos metinės atskaitomybės įstatymas " ("LV", 178 (3546), 2006/11/08; Žinotąjs, 24, 2006/12/28) [įsigaliojo 11.2006/11/22]⁹⁹

(4) Darbo santykius ir darbuotojų saugą reglamentuojantys teisės aktai

1. Darbo santykiai yra reglamentuojami "Darbo įstatyme" ("LV", 105 (2492), 06.07.2001/07/06; Žinotąjs, 15, 09.08.2001/08/09) [įsigaliojo 2002/06/01]¹⁰⁰ ir įstatymo pagrindu išleistuose teisės aktuose.
2. Darbo sauga reglamentuojama "Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme" ("LV", 105 (2492), 2001/07/06; Žinotąjs, 15, 08.2001/08/09) [įsigaliojo 01.01.2002/01/01]¹⁰¹ ir įstatymo pagrindu išleistuose teisės aktuose.

Teisinius darbo santykius ir darbų saugą prižiūri Valstybinė darbo inspekcija.

6. Darbdavių ir darbuotojų teisiniai santykiai

Pasiūla darbo jėgai gali skirtis priklausomai nuo verslo pobūdžio. Yra didelė įvairovė abipusių pareigų ir išpareigojimų, mokesčių, darbo vietos ir darbuotojo įrangos apibūdinimo formų. Yra tokios populiarios darbo jėgos pritraukimo formos:

- (1) Darbo sutarties sudarymas;
- (2) Sutartis su savarankiškai dirbančiu asmeniu;
- (3) Verslo sutarties pasirašymas;
- (4) Susitarimas dėl autorinio atlyginimo.

(1) Darbo sutarties sudarymas

Darbdavių ir darbuotojų teisinius tarpusavio santykius reglamentuoja LR Darbo įstatymas. Darbdavys susitaria su darbuotoju apie darbuotojo pareigas, darbo laiką, poilsio laiką, reikalingas profesines žinias, darbo funkcijas ir pareigas, atlyginimą ir kitus su darbo specifika susijusius klausimus ir pasirašo tarpusavio susitarimą – Darbo sutartį. Darbdavio pareiga yra suteikti darbuotojui darbo sąlygas ir įrangą, reikalingą darbui atlikti, ir rūpintis, kad būtų laikomasi saugos taisyklių. Taip pat darbdavys turi teisę taikyti 3 mėnesių bandomąjį laikotarpį, kurio metu darbuotojas gali būti atleistas per tris dienas. Tuo tarpu nuolatiniai dirbantys darbuotojas gali būti atleistas dėl netinkamo darbuotojo elgesio, gebėjimų trūkumo ar įmonės vidaus sąlygų pagal Darbo įstatymo 101 straipsnį, kuriame kiekvienu išvardintu atveju taip pat yra minimas išėjimo terminas.

⁹⁷ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=232288>

⁹⁸ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90166>

⁹⁹ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=147385>

¹⁰⁰ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=26019>

¹⁰¹ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=26020>

Darbo sutartyje yra privaloma įtraukti tokius punktus:

- Informacija apie darbdavį ir darbuotoją;
- Darbo pradžios data;
- Darbo sutarties laukiama trukmė;
- Patikrinimo laikas (neprivalomas);
- Darbovietės adresas;
- Darbo aprašymas, darbuotojo profesija;
- Darbo užmokestis, mokėjimo data ir dažnumas;
- Darbo užmokesčio tipas (grynaisiais pinigais/pavedimu);
- Darbo laikas;
- Atostogų trukmė;
- Įspėjimo terminas.

Darbdavio ir darbuotojo teisinius santykius kontroliuojanti institucija yra Valstybinė darbo inspekcija ir jos svetainė¹⁰² šioje informacinėje medžiagoje yra prieinama nuolatiniams įmonėms darbuotojams:

- Apie darbo sutartį;
- Apie darbo ir poilsio laiką;
- Apie sąlygų vienodumą;
- Įdarbinimo be rašytinės darbo sutarties teisinės ir socialinės pasekmės;
- Įdarbinimo be rašytinės darbo sutarties teisinės ir socialinės pasekmės darbdaviui;
- Informacinė medžiaga jaunimui „Tavo teisės darbe“;
- Informacija darbo ieškantiems asmenims ir bedarbiams.

1. Samdomų nuolatinių darbuotojų (darbas pagal darbo sutartį), 43% nuo bendro darbo užmokesčio, kuris formuojamas iš tokių mokesčių¹⁰³:

- GPM – 25% nuo pajamų;
- VSD įmokos darbdaviui – 24,09%;
- VSD įmokos darbuotojui – 11%;
- Įmonių rizikos mokestis (RM)– 0,25 loto/asmeniui.

Pavyzdžiui, darbuotojui, kuris gauna fiksuotą 300 latų (bruto) atlyginimą (211,50 – alga neto) ir kuris neturi išlaikytinių, bendros įmonės sąnaudos yra 372,52 latai, iš kurių darbuotojas sumoka 88,50 latų, o darbdavys 72,52 latus:

- 11% VSD įmoka = 33 latai (300 x 0,11)
- 25% GPM = 55,50 latai (300-33-45*) x 0,25)
- 24,09% VSD įmoka = 72,27 latai (300 x 0,2409)
- RM - 0,25 loto

*neapmokestinamas minimumas, jeigu darbdaviui pateikiamas darbo užmokesčio fondo mokesčio pažymėjimą

¹⁰² <http://www.vdi.gov.lv/lv/>

¹⁰³ Aktualius mokesčių tarifus rasite: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&hl=1>

2. Jeigu darbdavys yra mikro įmonės mokesčių mokėtojas, tada darbuotojui reikėtų mokėti 9%¹⁰⁴, kuriuos sudaro visi minėti mokesčiai. Darbo santykiai yra reguliuojami tokiu pačiu būdu, kaip ir pagal darbo sutartį, tačiau yra ribos: atlyginimas negali būti didesnis kaip 500 latų per mėnesį, įmonėje gali būti įdarbinta ne daugiau kaip penki darbuotojai ir bendra metinė įmonės apyvarta negali būti didesnė nei 70 000 latų. Bet kurios nustatytos ribos viršijimui taikomas atitinkamai didesnis procentas – 20%¹⁰⁵.

(2) Sutartis su savarankiškai dirbančiu asmeniu

Paprastai tokios sutartys yra pasirašomos su savarankiškai dirbančiais asmenimis – savo srities profesionalais, kuriems reikia atlikti konkretų darbą, kuriam pasibaigus veiklos šalių įsipareigojimai nutrūksta.

Sudarant sutartį su savarankiškai dirbančiu asmeniu, darbdavys neprivalo suteikti savarankiškai dirbančiam asmeniui patalpas, įrangą, jis taip pat nėra atsakingas už mokesčių sumokėjimą. Už mokesčių sumokėjimą (GPM ir VSD įmokas) yra atsakingas pats savarankiškai dirbantis asmuo, o klientas privalo apmokėti savarankiškai dirbančio asmens pateiktą sąskaitą faktūrą laikantis sutarties sąlygų.

(3) Įmonės sutarties pasirašymas

Ši bendradarbiavimo forma yra skirta tiems atvejams, kai įmonė nėra pajėgi pati viena atlikti visus būtinus darbus ir darbuotojų dalyvavimas yra būtinas tam tikrą laiką tam tikram darbui atlikti. Šis bendradarbiavimas sudaromas tarp įmonės (juridinio asmens) ir darbuotojo (fizinio asmens). Fizinis asmuo gali būti arba gali nebūti įregistruotas VMI kaip mokesčių mokėtojas:

- Jeigu yra įregistruotas, tada jis pats yra atsakingas už mokesčių mokėjimą;
- Tuo atveju, jeigu ne – tuomet jis moka tuos pačius mokesčius kaip ir nuolatinis darbuotojas, išskyrus įmonių rizikos mokestį.

Skirtumas nuo nuolatiniam darbui samdomo darbuotojo yra tas, kad nuomojamas darbuotojas nėra pavaldus klientui - jis tam tikrą darbą atlieka savo ištekliais ir savo nuožiūra. Darbdavys yra atleidžiamas nuo pareigos suteikti tokiam darbuotojui kasmetines apmokamas atostogas, papildomai mokėti už viršvalandžius ir naktinį darbą, o taip pat mokėti darbuotojui laikiną nedarbingumą.

Šalių susitarimai pagal sutarties sąlygas nustoja galioti atlikus konkretų darbą, pasirašant darbų priėmimo ir perdavimo aktą, kuris taip pat yra ir atlyginimo sumokėjimo pagrindas.

(4) Autorinė sutartis

Sutartį reglamentuoja autorių teisių įstatymas ir toks autorius yra fizinis asmuo, kurio kūrybinė veikla generuoja tam tikrą darbą literatūros, mokslo ar meno srityje.

Jeigu autorius yra savarankiškai dirbantis asmuo, kuris yra registruotas VMI, tuomet jis gali sudaryti bendradarbiavimo susitarimus arba autorius gali būti įdarbintas pagal darbo sutartį.

¹⁰⁴ Aktualius mokesčių tarifus rasite: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&chl=1>

¹⁰⁵ Metodinė medžiaga apie mikro įmonių mokesčius:

<http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=4780&chl=1&oid=47465&otype=17>

Autorinį atlyginimas mokamas atskaičius reikalavimus atitinkančias išlaidas, kurių dydį nustatytas ir pateiktas MK reglamente Nr. 899 „Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo vykdymo procedūros”.

Jeigu sutartis sudaroma su savarankiškai dirbančiu asmeniu, tuomet už autorinį darbą yra mokamas GPM – 25%¹⁰⁶, kuri sumoka (perveda į valstybės biudžetą) verslininkas – išmokant atlyginimą. Įmonė nėra įpareigota suteikti autoriui priemones, būtinas darbui atlikti –patalpas ir įrenginius.

Jeigu autorius yra samdomas, tuomet darbo santykių reguliavimas ir mokesčiai yra tokie pat kaip darbo sutarties atveju.

7. Einamųjų sąskaitų bankuose atidarymas

Einamąją sąskaitą galite atsidaryti bet kuriame Latvijos arba užsienio šalies komerciniame banke¹⁰⁷ arba jų filialuose.¹⁰⁸

7.1. Laikina einamoji sąskaita

Bendrovės formavimo etape jūs galite atidaryti laikinąją einamąją sąskaitą, kurioje apmokamas įstatinis kapitalas (kuriant kapitalo įmonę arba kooperatinę bendrovę). Bankas išduoda kapitalo indėlio sertifikatą, su kuriuo tuomet eiti į IR registruotis. Po registracijos IR ir gavus įmonės registracijos pažymėjimą, galite rinktis palikti šią sąskaitą arba ne, o taip pat galite pakeisti banką ir sąskaitą atidaryti kitame banke.

Norėdami atidaryti laikiną einamąją sąskaitą, jūs turite pateikti tokius dokumentus:

- Steigėjų susitarimą ar sprendimą dėl bendrovės įkūrimo, kur atsispindi steigėjų sprendimas atidaryti banko sąskaitą ir yra nurodomas asmuo, kuris yra įgaliotas atlikti reikiamus veiksmus;
- Atstovo asmenybę patvirtinantį dokumentą (pasą arba asmens identifikacinę kortelę).

7.2. Einamoji sąskaita

Norėdami atidaryti sąskaitą po to, kai įmonė yra įsteigta, jūs turite pateikti šiuos dokumentus:

- LR Įmonių registro išduotą įmonės registracijos pažymėjimą;
- Įstataus esamą versiją) ar kitus normatyvinius dokumentus;
- LR Įmonių registro išduotą registracijos pažymėjimą (ne vėlesnį kaip 14 dienų). Registracijos pažymėjime turi būti pilna aktuali informacija (registracijos numerus, registracijos data, pavadinimas, juridinis adresas, veiklos rūšis, įstatinis kapitalas, pareigūnai, nariai, draudimas (jeigu toks buvo įregistruotas);
- Atstovo asmenybę patvirtinantis dokumentą (pasą arba asmens identifikacinę kortelę);
- Atstovavimą patvirtinantys dokumentus (įgaliojimą arba valdybos narių patvirtinimą, išskyrus tuos atvejus kai tai yra įmonės steigėjas).

¹⁰⁶ Aktualias mokesčių normas rasite: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&hl=1>

¹⁰⁷ Latvijos bankų sąrašą rasite: http://fktk.lv/lv/tirgus_dalibnieki/kreditiestades/bankas1/

¹⁰⁸ Valstybinio banko filialus rasite:

http://fktk.lv/lv/tirgus_dalibnieki/kreditiestades/pakalpojumu_sniedzaji_no_eez/dibinasanas_briviba1/

Bankas saskaitā atidaryti norintiems juridiniams asmenims pateikia paraiškos formą sutarčiai sudaryti, kurioje nurodoma:

- Žinios apie juridinį asmenį;
- Saskaitos tipas ir valiuta (pavyzdžiui, LVL arba EUR saskaitos; darbo užmokesčio ir apskaitos saskaitos);
- Įgaliojėji atstovai saskaitas valdo naudodamiesi internetine bankininkyste;
- Prisijungimas prie kitų banko paslaugų (pavyzdžiui, telebankas, SMS bankas ir kt.).

Pagal nacionalinius teisės aktus apie pinigų plovimo prevenciją (PPP), bankas, atidarydamas saskaitą, gali paprašyti pateikti papildomas žinias:

- Apie planuojamą įmonės veiklą;
- Faktinių savininkų identifikaciją (jeigu bendrovės steigėjas nėra naudos gavėjas);
- Apie bendrovės partnerius (jeigu jie yra žinomi);
- Apie ūkinės veiklos licenciją (jeigu reikia), ir kt.

Bankas neretai naujai pradedantiems verslą siūlo nuolaidų paketus, pavyzdžiui, už pirmuosius verslo metus sumažintus saskaitos atidarymo bei internetinės bankininkystės mokesčius.

Bankas siūlo ne tik klasikinės bankininkystės paslaugas, bet taip pat remia įvairius verslininkų rėmimo projektus ir naujo verslo plėtrą Latvijoje, pavyzdžiui:

- Jaunųjų verslininkų centras;¹⁰⁹
- Verslo kompetencijos centras;¹¹⁰
- Nordea verslo mokykla „Nuo idėjos iki investuotojo“;¹¹¹
- Rygos miesto tarybos ir Swedbank programa „Atspēriens”(startas);¹¹², skirta mažų ir vidutinių įmonių subsidijavimui
- Mentorių klubas;¹¹³
- Hipotekos banko nacionalinės paramos programa „MVĪ paskolų augimas“;¹¹⁴
- Hipotekos banko nacionalinės paramos programa „Verslo įmonių konkurencingumo programos tobulinimas“¹¹⁵.

8. Interneto paslaugos

Dažniausia naudojamos ir aktualios interneto paslaugos verslo įmonėms yra:

- (1) VMI Elektroninio deklaravimo sistema (EDS);
- (2) Internetinė bankininkystė;
- (3) Elektroninis parašas.

¹⁰⁹ <http://www.jaunaisuznemejs.lv/>

¹¹⁰ <http://www.manambiznesam.lv/>

¹¹¹ <http://www.nordea.lv/Par+Nordea/Sponsor%C4%93%C5%A1ana/Biznesa+skola+No+idejas+l%C4%ABdz+investoram/1521502.html>

¹¹² https://www.riga.lv/LV/Channels/Business/atbalsts/grantu_schemas_atsperiens/default.htm

¹¹³ <http://www.mentoruklubs.lv/lv/projekti/projekti/>

¹¹⁴ http://www.hipo.lv/lv/attistibas_programmas/mvu_izaugsmes_aiddevums

¹¹⁵ http://www.hipo.lv/lv/attistibas_programmas/komersantu_konkuretspejas_uzlabosanas_programma

8.1. VMI Elektroninio deklaravimo sistema (EDS)

Norint sutaupyti bendravimo laiką su Valstybine mokesčių inspekcija, yra sukurta dokumentų sistema – ataskaitų, pareiškimų, parašų ir kt. elektroninis perdavimas. Jeigu anksčiau turėdavote eiti į VMI aptarnavimo centrą, tai po 2011 metų sausio 1d. visi reikalingi dokumentai gali būti pateikiami tik EDS sistemoje. Sistemos naudojimas yra nemokamas, ji taupo laiką ir sumažina klaidas dokumentuose, nes dokumentai yra automatiškai tikrinami, o taip pat duomenys yra saugomi.

Norint tapti EDS vartotojais, reikia užpildyti sutarties ir prašymo formas¹¹⁶, kurios vėliau bus pristatomos į bet kurį VMI centrą arba tai gali būti pasirašoma saugiu elektroniniu parašu ir elektroniniu paštu perduodama VMI.

8.2. Internetinė bankininkystė

Viena iš populiariausių banko paslaugų yra internetinė bankininkystė. Internetinė bankininkystė yra paslauga, kurią jūs galite gauti pateikę prašymą sąskaitos atidarymo metu (pagal sutartį su banku).

Internetinė bankininkystė yra banko sukurta sistema, kurioje galite kontroliuoti savo sąskaitos likutį, atlikti mokėjimus, planuoti piniginius srautus, priimti investicijas, indėlius, skolintis (kreditai, overdraftai, kredito linijos ir kt. banko kreditavimo paslaugos) ir atlikti kitas operacijas. Kiekvienas bankas kuria savo bankininkystės sistemą ir jos tarp savęs yra skirtingos tiek dizaino, tiek galimų veiksmų plano atžvilgiu, taigi pasirenkant konkretų internetinį banką rekomenduojama kreiptis į banko specialistą dėl jo banko galimybių. Internetinė bankininkystė yra mokamas pasiūlymas, jo naudotojas turi mokėti abonentinį mokestį pagal banko kainoraštį, priklausomai nuo pageidaujamų operacijų tipo, taip pat gali būti papildomų mokesčių.

8.3. eParašas

eParašas yra saugus elektroninis parašas, kuriuo jūs galite pasirašyti dokumentus internetiniame portale www.eparaksts.lv. Saugiu elektroniniu parašu pasirašyti dokumentai turi tokią pačią juridinę galią kaip ir dokumentai, pasirašyti popierinėje formoje. Norėdami naudotis eParašu, reikia turėti kompiuterį arba telefoną, planšetinį kompiuterį ir internetinį ryšį.

Šiuo metu Latvijoje yra trys elektroninio parašo formos – virtualus eParašas, lustinės kortelės eParašas ir elektroninio tapatumo (eID) eParašas.¹¹⁷

eParašo naudojimas kaip ir kitos teikiamos elektroninės paslaugos padeda sutaupyti laiką, finansinius išteklius ir galiausiai, kas yra ne mažiau svarbu, apsaugo aplinką panaikinant būtinybę kiekvieną dokumentą spausdinti popieriuje ir pateikiant juos partneriams arba valdžios institucijoms.

Kad būtų galima pilnai taikyti šią sistemą, dokumentai, kuriems reikalingas abiejų šalių parašas, kad jie turėtų teisinę galią, turi būti abipusiai pasirašomi arba popierinėje formoje, arba elektroniniu parašu. Tai reiškia, kad ir bendradarbiavimo partneris taip pat turi būti eParašo vartotojas.

¹¹⁶ Sutarties ir prašymo formas rasite: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=11&id=518&hl=1>

¹¹⁷ Išsamią informaciją apie eParašo formas rasite: <https://www.eparaksts.lv/lv/palidziba/eparaksta-neseju-veidi/>

eParašas yra mokama paslauga, mokama pagal fiksuotą kainų sąrašą atsižvelgiant į tai, kuri elektroninio parašo forma yra naudojama:

- virtualus eParašas¹¹⁸:
 - abonentinis mokestis metams - 6,99 latai;
 - mokestis už vieną pasirašymo kartą - 0,29 lator;
 - mokestis už 20 pasirašymo kartų - 2,90 latai;
- elektroninio tapatumo (eID) eParašas¹¹⁹:
 - vienkartinis mokestis už eID kortelės paruošimą pasirašymą 120 kartų (atnaujinama kas 5 metai) – 10,00 latų;
 - + vienkartinis mokestis už kortelių skaitytuvą (pagal kainų sąrašą) ~ 10 latų;
 - + mokestis už vieną pasirašymo kartą (kai baigiasi 120)¹²⁰;
- eParašas lustine kortele¹²¹:
 - vienkartinis mokestis už lustinę kortelę (atnaujinama kas 2 metai) - 9,90 latų;
 - + vienkartinis mokestis už lustinę kortelę (pagal kainų sąrašą) ~ 10 latų;
 - + mokestis už vieną pasirašymo kartą, nuo 0,10-0,20 latų už kartą (galimų paslaugų paketas).¹²²

9. Dokumentų tvarkymas

Dokumentų tvarkymo procedūra yra reglamentuojama Ministrų kabineto reglamente Nr.916 „Dokumentų rengimo ir tvarkymo procedūros“. LR normatyviniuose aktuose yra nurodomos sąlygos, į kurias turi būti atsižvelgiam ruošiant dokumentus, kad jie būtų teisiškai galiojantys. Tačiau paruoštų tipinių dokumentų MK taisyklėse nebuvo pasiūlyta, juos:

- paruošia patys verslininkai;
- galima pirkti iš juridinių ir buhalterinių paslaugų tiekėjų;
- taip pat nemokamų dokumentų pavyzdžių galima rasti internete, pavyzdžiui, interneto svetainėje www.dokumentuparaugi.lv, tačiau prieš pradėdant juos naudoti patariama įsitikinti, ar jie iš tiesų yra teisingi.

Šio Verslo vadovo priede „Dokumentų pavyzdžiai“ yra pateikiami dažniausiai naudojamų apskaitos ir raštvedybos dokumentų pavyzdžiai.

10. Užsienio investuotojams naudinga informacija

10.1. Prieiga apie verslo galimybes Latvijoje

Kaip svarbiausia institucija, užtikrinanti bendradarbiavimo ir investuotojų ryšius yra **Latvijos Investicijų ir plėtros agentūra (LIAA)**.¹²³

¹¹⁸ <https://www.eparaksts.lv/lv/virtualais-eparaksts/cenas/>

¹¹⁹ <https://www.eparaksts.lv/lv/palidziba/eparaksta-neseju-veidi/>

¹²⁰ <https://www.eparaksts.lv/lv/virtualais-eparaksts/cenas/>

¹²¹ <https://www.eparaksts.lv/lv/palidziba/eparaksta-neseju-veidi/>

¹²² <https://www.eparaksts.lv/lv/virtualais-eparaksts/cenas/>

¹²³ <http://www.liaa.gov.lv/en>

Derybose Latvijoje su stambiais užsienio investuotojais valstybės interesus atstovauja vyriausybė organizacija **Užsienio valstybių investuotojų taryba Latvijoje** - 'The Foreign Investors' Council in Latvia (FICIL).¹²⁴

LIAA svetainėje pateikiama informacija apie :

- Latvija, investicijų tiekiamą naudą;
- Investicinių projektų duomenų bazę;
- gaires investuotojams dėl verslo aplinkos Latvijoje ;
- investicijų metodiką/projektus – POLARIS procesą;
- investicijas į prioritetinius sektorius;
- elektroninė nekilnojamojo turto duomenų bazė, kurioje kaupiama informacija iš vietos valdžios institucijų, verslo subjektų ir fizinių asmenų apie nekilnojamąjį turtą, kuris galėtų būti naudojamas verslo plėtros tikslais, ypač gamyklų steigimo;
- įmonių kūrimą ir kt.

LIAA parengė tikslinių investicijų pritraukimo metodiką, pavadindama ją „POLARIS procesas“¹²⁵. **POLARIS procesas** ir tiesioginių užsienio investicijų (ĀTI) pasirinkimo metodika, kuria siekiama pagerinti ir plėtoti investicijų pritraukimo procesą, užtikrinti nuoseklų bendradarbiavimą ir išaiškinti strateginę reikšmę vidaus ir užsienio investicinių projektų, vykdomų tarp :

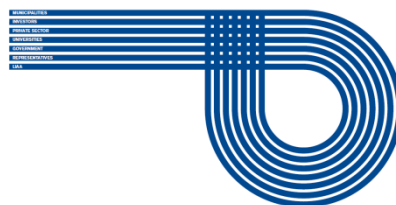
- viešojo sektoriaus;
- privataus sektoriaus;
- ir mokymo įstaigų.

Toks bendradarbiavimas suteikia galimybę investuotojams greičiau atlikti reikalingos informacijos rinkimą ir perdavimą arba kitais žodžiais tariant – prieinamumą.





POLARIS proceso tinklalapyje yra pateikiama informacija apie:

- faktologiją apie Latviją;
- investicija į prioritetinius sektorius;
- mokymo įstaigas;
- mokslinių tyrimų centrus;
- Latvijos ir užsienio investuotojų kontaktinius duomenis.

THE POLARIS PROCESS






Pagal Polaris proceso metodiką Latvijoje yra nurodomos septyni prioritetiniai investicijų pritraukimo sektoriai:¹²⁶

- Metalo apdirbimas ir inžinerija; 
- Transportas ir logistika ; 
- Informacinės technologijos (įskaitant užsakomąsias paslaugas); 
- Gyvybiškai svarbūs mokslai; 

¹²⁴ <http://www.ficil.lv/index.php/home/>

¹²⁵ <http://www.polarisprocess.com/home/latvia/>

¹²⁶ spustelėkite ant nuotraukos, esančios šalia pramonės šakos pavadinimo, bus atidarytas atitinkamo sektoriaus bukletas, kuriame rasite visą užsienio investuotojui reikalingą informaciją apie pramonės šaką.

- Sveikatos priežiūra; 
- Medienos pramonė; 
- Žaliosios technologijos. 

10.2. Leidimai gyventi šalyje.

Užsienio investuotojas gali kreiptis dėl leidimo gyventi Latvijoje iki 5 metų po to, kai pagal galiojantį Latvijos Respublikos Įmigracijos įstatymą¹²⁷ atitinką vieną iš trijų kriterijų:

- Įneša savo indėlį į bendrovės įstatinį kapitalą arba įsteigia naują kapitalo bendrovę:
 - nemažiau kaip 25 000 latų, ir per metus sumoka ne mažiau kaip 20 000 latų mokesčių;
 - arba 100 000 latų ir jokių mokestinių sąlygų;
- jeigu jis valdo turtą Latvijos Respublikoje:
 - Rygos regione arba šalies miestuose – nuosavybės vertė ne mažesnė kaip 100 000 latų ir kadastrinė vertė turto įsigijimo dieną yra nemažesnė kaip 30 000 latų;
 - turtas už Rygos rajono ar šalies miestų ribų – nuosavybės vertė ne mažesnė kaip 50 000 latų ir kadastrinė vertė turto įsigijimo dieną yra ne mažesnė kaip 10 000 latų;
- jeigu investuotojas yra padaręs finansinę investiciją LR kredito įstaigoje ne mažesnę kaip 200 000 latų sumai.

10.3. Mokesčių lengvatos

Nuo 2011 metų sausio 1 dienos Latvijoje buvo atnaujinta įmonių pelno mokesčių (IPM) lengvata¹²⁸ investicijoms tam tikruose sektoriuose:

- nuo 5 milijonų latų (apie 7 mln. eurų) iki 35 milijonų latų (50 mln. eurų) IPM lengvata 25% nuo visos pradinės ilgalaikių investicijų sumos;
- virš 35 mln. latų – virš 15 % nuolaida.

Tačiau būtina atkreipti dėmesį į tai, kad ši lengvata yra taikoma tik prioritetinių sričių investiciniams projektams: maisto produktų gamybai (išskyrus žemės ūkio ir žuvininkystės), medienos gaminių gamybai, chemijos ir farmacijos produktų, kompiuterių, elektrinės ir optinės įrangos gamybai, o taip pat metalo ir metalo gaminių gamybai, išskyrus plieno ir lavų statybos sektorių.

¹²⁷ Imigracijos įstatymo 23 straipsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=68522>

¹²⁸ Pelno mokesčio įstatymo 17.² straipsnis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=34094>

Verslo galimybių vertinimo priemonės

Turiny

1.	Verslo planas.....	43
	Pelnas (nuostolis) prieš apmokestinimą.....	50
2.	Savarankiško verslo galimybių ir verslo įvertinimo klausimynas	53
2.1	Asmeniniai klausimai	53
2.2	Klausimai susiję su verslo steigimu	54

1. Verslo planas

Verslo planas yra dokumentas, kuriame potencialus arba jau esamas verslininkas apibūdina savo idėją ir įvertina jos realizavimo galimybes. Verslo planas gali būti sukurtas ir kaip savo veiksmų planas tolimesnei verslo plėtrai arba jis gal tarnauti kaip informacinis dokumentas bendradarbiavimo partneriams, investitoriams, bankui ir kt., kuriame jie pamato verslo idėją ir ją grindžia savo sprendimą dėl tolesnio bendradarbiavimo galimybių.

Verslo plano rengimas yra pagrįstas jo kokybe – jis turi būti skaidrus ir aiškus tikslo, logiškas, kiek tai įmanoma objektyvus, vizualiai tvarkingas, keliantis pasitikėjimą ir be tekstų dubliavimo.

Verslo planas gali būti plėtojamas ir tikslas mažiau detalizuotas, tačiau tikslo pagrindimui turi būti įtraukiama tokia informacija:

- (1) Verslo idėjos aprašymas (santrauka);
- (2) Įmonės pagrindas;
- (3) Prekių ir/arba paslaugų aprašymas;
- (4) Klientai ir esama rinkos padėtis;
- (5) Konkurencinių sąlygų įvertinimas;
- (6) Prekių ir /arba paslaugų skatinimo planas (rinkodara);
- (7) Vadybos ir organizacinė schema;
- (8) Rizikos analizė;
- (9) Finansinis planas.

(1) Verslo idėjos aprašymas (santrauka)

Verslo idėja yra aprašoma kuo trumpiau, trumpai akcentuojant teikiamas paslaugų ir/arba prekių teigiamus/unikalius bruožus, kurie patrauktų verslo plano skaitytojus. Verslo idėjoje reikėtų trumpai apibūdinti pagrindinę verslo plano informaciją (bet nedubliuoti) – apie prekes ir /arba paslaugas, įmonę, valdymą, klientus, rinkodarą, plėtros planus ir kt.

Nr.	Konkrečios charakteristikos	Mano trumpas verslo idėjos aprašymas
1.	Bendras idėjos aprašymas	
2.	Prekių/paslaugų savybės	
3.	Įmonė, jos valdymas	
4.	Potencialūs klientai	
5.	Reklaminės akcijos	
6.	Konkurentai	
7.	Rizikos	
8.	Plėtros (finansų) planas	

(2) įmonės pagrindas

Nr.	Konkrečios charakteristikos	Mano įmonės pagrindas
1.	Įmonės pavadinimas	
2.	Juridinė forma	
3.	Registracijos numeris	
4.	Veiklos vieta (adresas)	
5.	Prekių ženklas, dizaino modelis, patentas	
6.	Įkūrimo metai	
7.	Veiklos sritis	
8.	Prekių ženklai, patentai	
9.	Bendrovės akcininkai	
10.	Bendrovės valdyba	
11.	Įstatinis kapitalas	
12.	Valdomas kilnojamasis ir nekilnojamasis turtas	
13.	Reikiamas finansavimas verslo idėjai. ¹²⁹	

Įmonė taip pat gali pateikti išsamią informaciją apie tai, kaip atsirado idėja apie verslo steigimą, kokia yra dabartinė padėtis versle. Taip pat galite nurodyti, ar verslo savininko išsilavinimas yra susijęs su verslu, kokia yra įmonės misija ir vizija, kaip norite užkariauti rinką.

(3) prekių ir/arba paslaugų savybės

Verslo plane galima išsamiai aprašyti, kokios prekės ir/arba paslaugos yra numatytos:

- savybė, skiriančios jas iš kitų (patentai, unikalūs specialistai, novatoriški sprendimai);
- koks yra produkto naudingumas, ką reikia atlikti, kokias problemas reikia spręsti;
- kaip vyks pardavimo procesas, kai prekė arba paslauga pasieks klientus;
- kokie metodai ir technologijos bus naudojama prekių arba paslaugų gamyboje;
- kokios medžiagos bus reikalingos ir kur jos bus perkamos ;
- kas bus žaliavų tiekėjai ir kaip dažnai jums reikės žaliavų tiekimo;
- asortimento įvairinimas;
- pageidautina nustatyti galimus vertę įtakančius veiksnius (palyginti su konkurentais);

¹²⁹ Jeigu taikoma.

- priežastys, kodėl klientas pasirinks būtent mano, o ne konkurento prekes/paslaugas, kas yra geriau – kaina, kokybė ar aptarnavimo paslaugų greitis (reikia nepamiršti, kad visi trys dalykai kartu neįmanomi).

Nr.	Konkrečios charakteristikos	Mano prekių arba paslaugų pobūdis
1.	Prekių/paslaugų funkcijos, nauda	
2.	Skirtumai nuo kitų panašių produktų/paslaugų	
3.	Asortimentas - prekių/paslaugų rūšys ir kiekis	
4.	Gamybos procesas	
5.	Pardavimo procesas	
6.	Kaina, ją įtakojoantys faktoriai	

(4) klientai ir esama rinkos padėtis

Turėtų būti aprašoma, kokie bus potencialūs klientai (tikslinė grupė), jų tipas, pavyzdžiui, fiziniai asmenys ar įmonės, amžius, lytis, geografinė vietovė, finansinė padėtis, asmenybės tipas - inovatyvi, moderni, sportiška, taupi, kokybės svarba, aptarnavimo svarba ir kt.

Nr.	Konkrečios charakteristikos	Mano potencialūs klientai
1.	Fizinis /juridinis asmuo	
2.	Amžius	
3.	Lytis	
4.	Geografinė vietovė	
5.	Finansinė padėtis	
6.	Asmenybės tipas	
7.	Svarbūs veiksniai (kaina, kokybė, aptarnavimas)	

Potencialių klientų tyrimas, siekiant geriau suprasti jų poreikius, gali šiek tiek užtrukti. Klausimynas gali būti sukurtas internete arba socialiniuose tinklalapiuose, arba apklausų svetainėse, tačiau naudingiausia potencialius klientus apklausti tiesioginio kontakto metu, kad tokiu būdu gauti išsamesnį vaizdą. Galima sukurti produkto prototipą ir pasiūlyti potencialiems klientams, kad gauti savo įvertinimą. Remiantis surinkta informacija bus galima tinkamai pasirinkti produkto pakuotę, kainą, produkto skatinimo rinkoje strategiją.

Rinkos padėtis gali būti tiriama pasirenkant analizės priemonę PESTLE – apibūdinančią valstybės politikos (**P** – anglų kalba „Policy“), ekonomikos (**E** – anglų kalba „Economy“),

visuomenės (**S** - anglų kalba „Society“), technologinės plėtros (**T** - anglų kalba „Technology“), teisės aktų pakeitimų (**L** - anglų kalba „Legal“) ir poveikio aplinkai (**E** - anglų kalba „Environment“) analizės. Visų pirma yra svarbu nustatyti rinkos prisotinimo tuo pačiu produktu ir produkto pakaitalais lygi.

Nr.	Konkrečios charakteristikos	Padėties rinkoje charakteristikos
1.	Valstybės politika (P)	
2.	Ekonominė situacija (E)	
3.	Visuomenė (S)	
4.	Technologijos (T)	
5.	Išstatymai (L)	
6.	Aplinka (E)	

Remiantis klientų charakteristikomis apie šiuos tipus ir sektorių tyrimais yra modeliuojamas potencialios rinkos dydis, sukuriant prielaidų¹³⁰, lentelę, pavyzdžiui, Daugpilio miesto:

Nr.	Konkrečios charakteristikos	Potencialus rinkos dydis
1.	Gyventojų skaičius mieste	
2.	Galimas žmonių skaičius, kurie norėtų pirkti/įsigyti šią prekę/paslaugą	
3.	Žmonių skaičius, kurie būtų pasirengę mokėti už tai	
4.	Iš visų, kurie perka prekę/paslaugą	
5.	Vieno kliento pirkimų suma per metus	
6.	Pirkimų vidutinė vertė, Ls	
7.	Bendras rinkos dydis per metus (=4*5*6)	
8.	Mano įmonės rinkos dalis, %	
9.	Laukiamos metų pajamos (=7*8)	

(5) Konkurencija

Konkurentų tyrimas padeda įvertinti savo galimybes, palyginti su panašiomis įmonėmis rinkoje. Šiame skyriuje pageidautina aprašyti:

¹³⁰ Naudojama Jaunumo užimtumo centro sukurta informacinė medžiaga „Verslo plano turinys“, Ryga, Ekonomikos mokykla, 2011, 8.psl.

Nr.	Konkrečios charakteristikos	Mani konkurentai
1.	Pagrindiniai konkurentai, jų prekių/produktų aprašymas	
2.	Pagrindiniai skirtumai nuo konkurencinės įmonės ir jų prekių/paslaugų	
3.	Konkurentų rinkos dalis	
4.	Konkurentai, kurie parodė labai spartų vystymąsi, sėkmę lemiančius veiksmus	
5.	Galimi konkurenciniai pokyčiai ateityje	

(6) prekės/paslaugos skatinimas rinkoje (rinkodara)

Nr.	Konkrečios charakteristikos	Mano rinkodaros planas
1.	Kaip potencialiems klientams sužinoti apie prekę/paslaugą	
2.	Kaip pritraukti klientų dėmesį ir skatinti prekes ir/arba paslaugas	
3.	Kokie pardavimo kanalai* bus naudojami rinkoje prekių/paslaugų judėjimui	
4.	Kuo jūsų pardavimų strategija yra kitokia (yra geresnė) nei konkurentų	

*Pavyzdžiui, socialiniai tinklai, tiesioginis pardavimas, parodos, produkto reklama žiniasklaidoje.

Rinkos planai gali būti pagrįsti rinkodaros komplekso 4P modeliu, t.y.,

- prekė/paslauga (**P** – anglų kalba „Product”) – aprašyti teigiamas prekės/paslaugos teigiamas savybes, teikiamą naudą pirkėjui, kokios yra savybės, kurios skatintų pirkėją pakartotinai įsigyti tą prekę/paslaugą. Dėl šių priežasčių ir turėtų prasidėti rinkodaros kompanija;
- kaina (**P** – anglų kalba „Price”) – kainų strategija turėtų būti sudaroma atsižvelgiant į prekės/paslaugos savybes ir tikslią auditoriją. Yra keletas strategijų¹³¹ (čia yra nurodoma tiksliai keletas pavyzdžių):
 - aukštos klasės kaina – paprastai ši kaina yra skirta prabangos prekėms/paslaugoms, kurios turi unikalių savybių ir rinkoje neturi pakaitalo;
 - skverbties kaina – yra pasirinkta kaina, kuri yra žemesnė už rinkos kainą, siekiant įgyti rinkos dalį jau prisotintoje rinkoje;
 - ekonominė kaina – skirta mažas pajamas gaunantiems klientams, kai prekės/paslaugos gamybos ir pardavimo kainos yra sumažinamos iki minimumo. Pavyzdžiui, pigių produktų linijos prekybos centruose;
- vieta (**P** – anglų kalba „Place”) – yra aprašomas procesas, kaip produktas iš pardavėjo patenka pirkėjui – per mažmeninę prekybą, didmeninę prekybą arba tiesioginį pardavimą (katalogai ir platintojai);

¹³¹ Naudojama Jaunumo užimtumo centro sukurta informacinė medžiaga „Jaunųjų verslininkų vadovas”, Rygas Ekonomikos mokykla, 2011, 50.-60 psl.

- pateikimas į rinką (**P** – anglų kalba „Promotion“), nustatant finansinius išteklius nuo reklamos iki pardavimo, kad būtų galima pasirinkti, kokias naudoti pardavimo priemones. Dažniausia naudojamos reklamos žiniasklaidoje priemonės (t.sk. reklama internete), subsidijavimas, dalyvavimas parodose ir mugėse.

Nr.	Konkrečios charakteristikos	Mano rinkodaros komplekso modelis
1.	Prekė/paslauga (P)	
2.	Kaina (P)	
3.	Vieta (P)	
4.	Pateikimas į rinką (P)	

(7) vadyba

šiuose skyriuose turėtų būti pateikiama tokia informacija:

Nr.	Konkrečios charakteristikos	Mano įmonės vadybos modelis
1.	Įmonės organizacinė struktūra	
2.	Informacija apie svarbiausius įmonės žmones	
3.	Personalo politika*	

*Personalo atranka, atlyginimų sistema, vadybos/stebėsenos mechanizmai.

(8) Rizika

Šio skyriaus sukūrimas padės suprasti pagrindinius pavojus ir kaip juos pašalinti. Galite sukurti rizikų lentelę, kuriai būdinga:

- galimos rizikos;
- jos pasekmės ir tikimybė (maža, vidutinė, didelė);
- galimos rizikos mažinimo priemonės.

Jeigu rizikų yra labai daug ir joms sumažinti reikia skirti daug išteklių, gali būti verta apsvarstyti verslo idėjos perspektyvumą ir jį ženkliai pakeisti.

Galimas rizikas sudaro:

- klientas nemato prekės/paslaugos naudingumo (nėra pridėtinės vertės, kaina yra per didelė, produkto gali būti atsisakyta, vyksta technologiniai pokyčiai, produktas tampa nenaudingas);
- didelė konkurencija (konkurentų kainos yra per žemos, nepavyksta išsivirti rinkoje);
- didelės gamybos sąnaudos (brangios žaliavos ir darbo jėga);
- sandorio šalys (pavyzdžiui, žaliavos tiekėjas) nevykdo išipareigojimų (sutarties nesilaikymas, bankrotas);

- finansinių išteklių trūkumas;
- produktų kokybės stoka (defektai);
- įstatymų pakeitimai, užkertantys kelią produkto gamybai ir pardavimui.

Galimų rizikų mažinimas apima:

- išsamius rinkų, klientų, konkurentų, tiekėjų, verslo partnerių tyrimus;
- ekspertų (konsultantų) pritraukimą;
- apgalvotų ir detalių sutarčių paruošimą/ sudarymą;
- investuotojų pritraukimą;
- prekių/paslaugų asortimento įvairinimą;
- kokybės kriterijų plėtrą, santykių su tiekėjais ir klientais garantijas;
- nuolatinę informaciją apie pramonei privalomus teisės aktus;
- draudimą (įmonės, atsakomybės, produkcijos ir kt.).

Nr.	Galima rizika jūsų versle	Rizikos pasireiškimo galimybės	Rizikos išvengimo/sušvelninimo priemonės
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

(9) finansinis planas

Finansinis planas paprastai sudaromas 3-5 metams, tačiau jeigu bus imamas kreditas, tada ne mažesniai nei paskolos grąžinimo sutarties laikotarpiui. Finansinio plano tikslas yra kiekybiškai įvertinti ir parodyti įmonės trumpalaikius ir ilgalaikius tikslus.

Finansinis planas susideda iš:

- (1) pelno (nuostolio) ataskaita;
- (2) piniginių srautų plano;
- (3) finansinės analizės.

Kai yra parengiama **pelno (nuostolio) ataskaita** turite pradėti įmonės pajamų ir išlaidų prognozavimą. Sąnaudos yra skirstomos į tiesiogines (tiesiogiai susijusias su prekių/paslaugų gamyba) ir netiesiogines (kitos išlaidos). Jeigu įmonė turi ilgalaikio turto (automobilių, nekilnojamojo turto, įrangos ir kt.), tada reikia apskaičiuoti nusidėvėjimą. Turto nusidėvėjimas apskaičiuojamas remiantis rinkos verte ir laukiamais naudojimo metais.

Pelno (nuostolio) ataskaitą galima paruošti dviem būdais: (1) apyvartos sąnaudų metodo pagrindu ir (2) atskitų laikotarpių sąnaudų metodo pagrindu. Įmonė gali pasirinkti bet kurį iš šių

būdu, kuris yra suderinamas su šios rūšies veikla. Pelno (nuostolio) ataskaitų formas galite rasti VMU svetainėje.¹³²

Kai jūs turėsite apskaičiuotas pajamas ir išlaidas, tuomet galite pradėti kurti pelno (nuostolio) ataskaitą. Tokia finansinė pelno (nuostolio) ataskaita yra sudaroma vienerių metų laikotarpiui.

Pirmųjų finansinių metų pelno (nuostolio) ataskaita, latais (pagal sąnaudų apyvartos metodą):

Nr.	Supaprastintos pelno (nuostolio) atskaitos straipsniai	Mano įmonės planuojamas pelnas (nuostolis), Ls
1.	Pajamos (prekių /paslaugų pardavimo pajamos)	
2.	Parduotos produkcijos gamybos sąnaudos	
3.	Bendrasis pelnas (nuostolis)	
4.	Pardavimų savikaina	
5.	Administracinės išlaidos	
6.	Kitos veiklos pajamos	
7.	Kitos veiklos išlaidos (t.sk. nusidėvėjimas)	
8.	Pajamos iš investicijų į dukterines ir asocijuotas įmones	
9.	Pajamos iš vertybinių popierių, paskolų, kurios formuoja ilgalaikes investicijas	
10.	Kitos gautos palūkanos ar panašios pajamos	
11.	Ilgalaikių finansinių investicijų ir trumpalaikių vertybinių popierių vertės sumažėjimas	
12.	Mokėtinos palūkanos ir panašios sąnaudos	
13.	Pelnas (nuostolis) prieš ypatinguosius straipsnius ir mokesčius	
14.	Ypatingosios pajamos	
15.	Ypatingosios išlaidos	
16.	1.1.1 Pelnas (nuostolis) prieš apmokestinimą	
17.	Įmonės pelno mokestis per atskaitinius metus (15%)	
18.	Kiti mokesčiai	
19.	Atskaitinių metų pelnas (nuostolis)	

Grynųjų pinigų srautų grafikas parodo planuojamus piniginius srautus (pajamas ir išlaidas) per visą laikotarpį (per mėnesį), ir tai yra būtina, kad įmonė galėtų planuoti savo pinigines atsargas

¹³² <http://www.vid.gov.lv/>

ir nesusidurtų su staigiu piniginių lėšų pasibaigimu (likvidumo problemomis) ir nemokumu (bankrotu).

Supaprastintas piniginių srautų pavyzdys: juvelyriniai dirbiniai, 2013 metams, metais.

Prie pajamų kiekvieną mėnesį nurodomos pajamos iš juvelyrinių dirbinių (auskarų ir apyrankių) pardavimų, bet prie išlaidų yra nurodomos auskarų ir apyrankių gamybos sąnaudos (medžiagos, darbas). Straipsniai taip pat gali būti suskirstyti į detalesnę informaciją į pajamas ir išlaidas. Išlaidos ir bendra pajamų suma arba mėnesio finansinis rezultatas akumuliuojami t.y. perkeliami sekančiam mėnesiui. Tai, pavyzdžiui, jeigu sausio mėnesio veikla užbaigiama su 100 latų nuostoliu, reiškia, kad vasario mėnuo prasideda su 100 latų nuostoliu, kuris yra pridodamas prie vasario mėnesio pajamų ir išlaidų.

Planuojamas piniginis srautas	Sausis	Vasaris	Kovas	Balandis	Gegužis	Birželis	Liepa	Rugpjūtis	Rugsėjis	Spalis	Lapkritis	Gruodis	Viso
Pajamos	100	100	100	150	150	150	180	180	180	200	200	250	1940
Išlaidos	-200	-150	-100	-100	-100	-100	-130	-130	-150	-150	-200	-180	1690
Viso (pajamos - išlaidos)	-100	-150	-150	-100	-50	0	50	100	130	180	180	250	

Mano planuojamas piniginis srautas	Sausis	Vasaris	Kovas	Balandis	Gegužis	Birželis	Liepa	Rugpjūtis	Rugsėjis	Spalis	Lapkritis	Gruodis	Vuso
Pajamos													
Išlaidos													
Viso (pajamos - išlaidos)													

Finansinė analizė padės susidaryti vaizdą apie įmonės padėtį, palyginti su kitais sektoriais. Finansinė analizė yra atliekama naudojant įvairius finansinius veiksnius (rodiklius), kurie parodi įmonės santykinius veiklos rezultatus (nepriklausomai nuo jų dydžio) ir leidžia suprasti finansinio sektoriaus privalumus bei trūkumus.

Finansinė analizė gali būti atlikta su pradinių prognozių duomenimis, o vėliau su faktiniais (kai jie jau yra). Atsiradę finansiniai rodikliai gali būti lyginami su panašių veiklų rodikliais (pageidautina rinkos lyderių), siekiant gauti supratimą apie optimalaus našumo lygį.

Kai kurie iš rodiklių, naudojamų finansinei analizei atlikti¹³³:

Nr.	Rodiklis	Skaičiavimas	Pobūdis
1.	Likvidumo (apyvartinio kapitalo) koeficientas = trumpalaikis turtas / trumpalaikiai įsipareigojimai		Rodiklis turėtų būti >1: tai rodo, kad įmonė turi pakankamą apyvartinio kapitalo lygį ir įmonė neturi problemų dėl lėšų stygiaus.
2.	Turto apyvartumas =		Rodiklis parodo, kad įmonė efektyviai

¹³³ Naudojama Jaunumo užimtumo centro sukurta informacinė medžiaga „Jaunųjų verslininkų vadovas“, Rygos Ekonomikos mokykla, 2011, 64.-65 psl.

Nr.	Rodiklis	Skaičiavimas	Pobūdis
	grynieji pardavimai / visas turtas		naudoja turimus išteklius. Jeigu įmonė turi per daug turto ir jis yra nenaudojama, tuomet visa tai yra nenaudinga, jeigu turto nėra pakankamai, tada įmonė veikia neefektyviai. Optimalus santykis priklauso nuo pramonės šakos.
3.	Finansinis nuosavo kapitalo rodiklis = turtas iš viso / nuosavas kapitalas		Rodiklis apibūdina įmonės struktūrą – tai, kiek nuosavo turto yra investuota. Didesnei įmonių daliai šis rodiklis rodo stabilumą – kuo šis rodiklis yra aukštesnis, tuo daugiau stabilumo ir įmonė sėkmingiau gali pritraukti kreditorius. Rodiklis priklauso nuo pramonės šakos, tačiau jis turėtų būti 5.
4.	Turto grąža = laikotarpio grynasis pelnas arba nuostolis / visas turtas x 100%		Šiuo rodikliu matuojamas įmonės konkurencingumas. Kuo rodiklis didesnis, tuo įmonė yra sėkmingesnė.
5.	Kapitalo grąža = laikotarpio grynasis pelnas arba nuostolis / nuosavas kapitalas x 100%		Šis rodiklis parodo, kaip efektyviai įmonei grįžta savininko investuota suma.
6.	Bendrojo pelno rodiklis = bendrasis pelnas arba nuostolis / grynieji pardavimai x 100%		Koeficientas parodo, kiek pelno metais duoda kiekvienas prekės/paslaugos realizavimas po apyvartos mokesčio ar išlaidų apmokėjimo.

2. Savarankiško verslo galimybių ir verslo įvertinimo klausimynas

Šiame skyriuje mes pateikiame klausimus, į kuriuos turėtų atsakyti pats verslininkas ir suprasti, ar (1) ar jis/ji yra pilnai pasirengęs (-usi) pradėti verslą ir (2) ar yra apgalvoti visi aspektai, kurie yra būtini pradedant verslą.

2.1. Asmeniniai klausimai

Prašome pateikti atsakymus į šiuos savikontrolės klausimus, kurie padės jums suprasti, ar esate pasiruošęs (-usi) pradėti verslą:

1. **taip** **ne** **Ar turite verslo idėją ir optimizmo ją įgyvendinti?**

Verslo idėjoje trumpai aprašoma, ką darysite ir koks bus jūsų produktas/paslaugos. Jūsų idėja nebūtinai turi būti unikali ir inovatyvi. Jūsų verslas gali būti pagrįstas jau kažkuo esamu, bet su kūrybinėmis funkcijomis arba jis gali būti pasiskolintas iš kitų šalių ar teritorijų.

Pradėti savo verslą pačiam (-iai), būti vadovu (-e) ir būti atsakingam (-ai) už įmonės funkcionavimą, tai reiškia nuolat tobulinti savo žinias ir vykdyti įvairiausias užduotis – klientų paiešką, prekių ir /arba paslaugų reklamą, rinkodarą, pardavimus, sutarčių rengimą, mokesčių mokėjimą ir kt. Darbdaviui (-ei), tikėtina, po tam tikro laiko taps aišku, kad prekių ir/arba paslaugų paklausa augs ir bus galima galvoti apie įmonės plėtrą.

2. **Ar esate sukūręs (-usi) verslo planą, kuriame esate aprašęs (-iusi) savo verslo ir kaip ketinate ją realizuoti?**

Verslo planas padės suformuoti trumpalaikes ir konkrečias idėjas ir suvokti jų įgyvendinimo galimybes. Pavyzdžiui, kiek įmanoma detaliau nustatyti, kokia bus jūsų prekė ir/arba paslauga, jos išvaizda, klientai, konkurentai, rizika, finansiniai pajėgumai ir pan.

3. **Ar sutinkate su tuo, kad gyvenime ne visada viskas vyksta taip, kaip suplanuota ir turėsite keisti savo tikslus ir sprendimus?**

Gyvenimas keičiasi, todėl reikia tikėtis, kad ne visada viskas vyksta tiksliai taip, kaip jūs esate iš anksto suplanavęs (-usi). Dėl savęs būtų pageidautina nustatyti, kaip jūs suvokiate pokyčius, kaip lanksčiai reaguosite į besikeičiančias aplinkybes ir kiek labai svarbų yra jūsų ir kitų nuomonė. Ar nesėkmės, stresinės situacijos, kitų žmonių neigiama nuomonė neprivers prarasti tikėjimo savo verslo idėja ir uždaryti savo verslą?

4. **Ar esi pasirengęs (-usi) tam, kad šiuo metu jūsų pristatyta idėja pirmus metus neduos reikšmingų pajamų /darbo užmokesčio?**

Verslo pradėjimas ir įmonės steigimas yra susijęs su finansinėmis, t.y., asmeninėmis investicijomis ir galimu papildomu finansiniu investavimu

(paskolomis, finansinių institucijų kreditais it kt.). Labiausi tikėtina, kad turės praeiti tam tikras laikas, kol susigrąžinsite pradines investicijas ir pradėsite galvoti apie pelną ir savo atlygį.

5. **Ar turite šeimos paramą savo sumanymams įgyvendinti ir ar pažįstate kokį nors verslininką, į kurį prireikus galėtumėte kreiptis patarimo?**

Šeimos ir draugų parama gali įkvėpti ir paskatinti imtis veiksmų, o suvokimas, kad yra kažkas, į ką esant reikalui būtų galima kreiptis patarimo, sukuria saugumo jausmą. Vis dėl to prieš pradėdant verslą yra naudinga atsižvelgti į šeimos finansinę padėtį. Tuo atveju, jeigu auginate vaikus ir esate vienintelis (-ė) šeimos maitintojas (-a), keletą mėnesių taupymo verslo investicijoms be išankstinio aiškumo dėl pajamų prognozavimo aspektas yra labai svarbus ir į jį būtina atsižvelgti.

Apibendrinimas: Jeigu atsakymų „taip“ yra daugiau nei „ne“, tada jūs esate psichologiškai pasirengęs (-usi) pradėti verslą.

2.2. Klausimai susiję su verslo steigimu

Sukūrus savęs kaip potencialaus įmonės steigėjo (-os) įvertinimą ir patvirtinus savo apsisprendimą pradėti verslą, svarbu apmąstyti šiuos klausimus:

1. **Ar esate nusprendęs (-usi), įminę kurti vienas (-a), ar kartu su bendradarbiavimo partneriu (-iais)?**

Rasti patikimą partnerį ilgalaikiam bendravimui yra sudėtingas procesas, tačiau kurti verslą dviems yra lengviau nei tą padaryti vienam (-ai). Pirmia, yra sujungianti įgūdžių įvairovė ir galimybė aptarti nuomones, ir antra, finansinės galimybės yra didesnės. Tačiau tarp partnerių gali atsirasti nesutarimų, kurie gali pasibaigti verslo nutraukimu arba pardavimu, todėl partnerį pasirinkti reikia labai atsargiai.

2. **Ar jūs kruopščiai palyginote verslo formas ir pasirinkote jūsų verslo specifiką atitinkančią veiklos formą?**

Verslo formos viena nuo kitos skiriasi savo konstitucinėmis procedūromis ir išlaidomis, o taip pat verslo galimybėmis ir jų diapazonu. Be to, verslo formos pasirinkimas taip pat priklauso ir nuo to, koku mokesčių mokėtoju jūs būsite.

3. **Ar esate ištyręs (-usi) rinką ir ar šis laikas yra tinkamiausias jūsų idėjos įgyvendinimui ir pradėti verslui?**

Laikas, kada jūs ketinate įžengti į rinką yra labai svarbus. Tai gali būti per anksti, per vėlai arba pačiu laiku. Yra labai svarbu iširti rinką ir suprasti, kad būtent dabar yra pats tinkamiausias laikas savi idėjai įgyvendinti. Gal būt, prekėms ir/arba paslaugoms, kurias norite pasiūlyti, šiuo metu nėra akivaizdaus poreikio, bet bus ateityje, pavyzdžiui, pagerėjus ekonominei situacijai, arba, priešingai, rinka turi daug panašių/prekių ir ji yra prisotinta.

4. **Ar jūs galvojote, kas būs jūsu potencialūs klientai?**

Ar jūsu prekė ir/arba paslauga, kurią jūs esate nusprendę (-usi) pasiūlyti, yra reikalinga – suvokėte problemą, ar patenkinsite poreikį ir ar jos bus paklausios? Ar esate nustatę (-usi), kas tiksliai yra jūsų klientai – lytis, amžius, finansinė padėtis, asmenybės tipas ir t.t.

5. **Ar esate apgalvojęs (-usi), kaip pritraukti klientus ir įtikinti, juos pasirinkti jūsų prekė ir/arba produktą?**

Gal būt, prieš pradėdant prekės ir /arba paslaugos skatinimą rinkoje, būtų naudinga pateikti prekės ir/arba paslaugos prototipą ir įvertinti jos galimą paklausą rinkoje. Tai gali būti padaryta, pavyzdžiui, pasiūlant prekė ir/arba paslaugą 10-15 savo giminių bei draugų ir sužinoti jų nuomonę apie ją ir apie jų pasirengimą pirkti. Geriausiai prekė ir/arba paslaugą prezentuoti yra tiesioginio kontakto su potencialiais pirkėjais metu, o ne naudojant žiniatinklio priemones. Tokiu būdu peržiūroje galima gauti išsamesnę informaciją, kuri sudarytų galimybę plėtoti savo idėjas.

6. **Ar esate išstudijavęs (-usi) jau rinkoje esančius savo konkurentus, jų rinkodaros metodus, stipriąsias ir silpnąsias puses?**

Įmonių, siūlančių panašias prekes ir/arba paslaugas, tyrimas leis suprasti situaciją rinkoje, suprasti savo galimybes kaip pritraukti klientus ir nustatyti galimos rinkos dalies dydį. Palyginus savo ketinimus su konkurentų veiksmis, galima suprasti, kas yra konkurentų sėkmingų veiksmų pagrindas, o taip pat tai, ką reikėtų daryti kitaip ar tobulinti, pavyzdžiui, klientų prekės ir/arba paslaugos įsigijimo būdų kokybę, kainodarą, klientų aptarnavimą it pan.

7. **Ar jūsų pasirinkto verslo tipas reikalauja specialaus leidimo arba licencijos? Ar esate informuotas (-a) apie jų įsigijimo galimybes?**

Išsamią informaciją apie veiklos rūšis (pagal EVRK klasifikatorių), kurioms yra reikalingas specialus leidimas arba licencija ir jų išdavimą, rasite ĮR internetinėje svetainėje.¹³⁴

8. **Ar jūs turite finansinių lėšų savo verslui pradėti ir užtikrinti – darbuotojų samdymą, įrengimų, žaliavos, logistinės bazės ir kt. įsigijimą?**

Pradedant verslą vyksta pastovus ir nuolatinis finansinių investicijų procesas. Iki verslo augimo pradžios gali praeiti tam tikras laiko tarpas, todėl reikia nepamiršti, kad pradžioje išlaidos viršija pajamas. Todėl, siekiant išvengti prastovų ir su jomis susijusių nuostolių, labai svarbu žinoti savo išteklius, ar jie bus pakankami įmonės darbui, ar bus reikalinga gauti papildomų lėšų ir tokiu atveju nustatyti finansavimo profilį.

¹³⁴ <http://www.ur.gov.lv/licences-atlaujas.html>

9. **Ar esate informuotas (-a) apie reikiamų finansinių lėšų pritraukimą?**

Finansavimo pritraukimui galima rasti įvairių būdų, pavyzdžiui, skolinimasis iš giminių ir draugų, artimųjų, komercinių bankų paskolos, investuotojų pritraukimas, ES fondų finansavimas ir pradedant verslą verslo inkubatoriuje. Išsamią informaciją galima gauti komerciniuose bankuose, konsultuojantis su bankų specialistais. Latvijoje registruotų kredito įstaigų ir jų filialų sąrašą galite rasti FKTK internetinėje svetainėje¹³⁵

Apie privačių investuotojų pritraukimą galite sužinoti, pavyzdžiui, Latvijos privačių investuotojų asociacijoje¹³⁶, duomenų bazėje Pardodbiznesu.lv¹³⁷, tarptautinių investuotojų kontaktinių duomenų forume Seed Forum Latvia¹³⁸ ir CONNECT Latvija¹³⁹ organizuojamose kasmetinėse kontaktinėse biržose.

Aktualią informaciją apie ES fondų finansavimą galite rasti LIAA internetinėje svetainėje, skyriuje - parama verslininkams.¹⁴⁰ Yra įmonių, kurios siūlo savo konsultacines paslaugas rengiant projektus. Reikėtų pažymėti, kad projektų paruošimo paslaugos mažoms ir vidutinėms įmonėms gali būti finansiškai nenaudingos. Tačiau galima pasinaudoti nemokamomis konsultantų paslaugomis aptariant verslo idėją ir galimybėmis pasinaudoti ES fondų parama.

Verslo inkubatoriai¹⁴¹ yra valstybinė paramos programos sudedamoji dalis, sukurta siekiant skatinti naujų ir mažų įmonių plėtrą. Dalyviai labai mažomis sąnaudomis gali gauti patalpas, konsultacijas ir paslaugas pagrindiniais verslo klausimais. Latgalos regione yra penki verslo inkubatoriai – Daugpilio, Rezeknės, Balvos, Preiļos ir Līvanos¹⁴²

10. **Ar esate įvertinęs (-usi) savo verslo riziką?**

Verslo rizikos įvertinimas padės įvertinti verslo idėjos perspektyvumą. Jeigu tokių rizikų yra labai daug ir jų tikimybė gana didelė, gal būt vertėtų apsvarstyti savo idėjos įvertinimą.

Verslo rizika gali būti suskirstyta į skirtingas grupes, pavyzdžiui, teisinė rizika, verslo rizika, išteklių ir finansinė rizika. Teisinė rizika yra, pavyzdžiui, maisto prekių gamintojui ES direktyvų pasikeitimo atveju, kai uždraudžiamas bet koks priedų naudojimas maisto produktuose arba leidžiamas kiekis yra sumažinamas ir dėl to reikia keisti produkto sudėtį. Kaip potenciali verslo rizika mažmeninės prekybos parduotuvės savininkui gali būti didelio prekybos centro kaimynystėje statyba, kuris “atims” klientus. Inovacijomis pagrįstas verslas remiasi kvalifikuota darbo jėga ir tai šiuo atveju gali sukelti išteklių, t.y. darbo jėgos riziką ir dėl šios priežasties gali tekti skolintis darbuotojus iš užsienio arba rengti mokymo kursus tam tikram specialistų skaičiui. Įmonės, kurios turi paėmusios paskolas, gali

¹³⁵ http://fktk.lv/lv/tirgus_dalibnieki/kreditiestades/bankas1/

¹³⁶ www.biznesaengeli.lv

¹³⁷ www.pardodbiznesu.lv

¹³⁸ www.seedforum.org

¹³⁹ www.connectlatvia.lv

¹⁴⁰ <http://www.liaa.gov.lv/lv/atbalsta-programmas-uznemejiem>

¹⁴¹ <http://www.liaa.gov.lv/lv/biznesa-abc/biznesa-inkubatori>

¹⁴² <http://www.liaa.gov.lv/lv/biznesa-abc/biznesa-inkubatori/biznesa-inkubatoru-kontaktinformacija>

susidurti su finansine rizika t.y. gerėjant ekonominei situacijai palūkanų normos padidėja.

11. **Ar esate sau suformulavęs (-usi), kokias turėtų būti jūsų įmonės komanda, kuri sugebėtų skatinti įmonės augimą?**

Patikimi darbuotojai yra vienas iš svarbiausių verslo etikos dalykų, todėl yra labai svarbu apgalvoti, su kokiais žmonėmis norėtumėte dirbti kartu – sprendžiant pagal jų vertybes, požiūrį į gyvenimą, profesines žinias ir pan. Tikrai esant aiškioms žinioms, ko jūs norite ir esate pasirengęs duoti mainais, galima pasirinkti ir rasti sau ir savo verslui labiausia tinkančią komandą.

Kitas variantas yra pasinaudoti kitomis užsakomosiomis paslaugomis, t.y., „pirkti“ iš kitos įmonės, pavyzdžiui, buhalterinės apskaitos paslaugas arba bendradarbiauti su kita įmone atliekant konkrečias paslaugas. Tai gali būti ypač naudinga pradiniam verslo etape, nes tokios įmonės turi būtinus išteklius – žmones, įrangą, programinę įrangą ir pan. – ir patirtį. Dažnai tokios įmonės vienu metu teikia paslaugą keletui mažesnių įmonių, o tai žymiai sumažina bendras paslaugų išlaidas vienam klientui.

12. **Ar žinote, kokie mokesčiai ir rinkliavos yra taikomos jūsų verslui?**

Nors įmonės paprastai turi savo buhalterį arba užsakomųjų paslaugų apskaitos tiekėjų, jos savininkui pageidautina sekti savo finansus ir susijusius teisės aktus bei žinoti, kokie mokesčiai ir rinkliavos turi būti mokamos ir kada.

13. **Ar esate įvertinęs (-usi), kokių priemonių ir įrangos jums reikia?**

Priklausomai nuo verslo tipo patalpas galite pirkti, nuomoti arba verslu užsiimti namuose ir tada papildoma vieta nėra būtina. Be to, būtinas patalpas ir įrangą pradedant verslą galite gauti verslo inkubatoriuose. Reikalinga įranga gali būti skirtinga, tačiau neatsiejama dalimi užtikrinant verslą yra kompiuteris, spausdintuvas, telefonas ir internetinis ryšys.

14. **Ar esate sugalvojęs (-usi) įmonės pavadinimą ir ar turite idėjų įmonės logotipui?**

Renkantis įmonės pavadinimą turėtumėte apsvarstyti, kokią žinią juo norite perduoti – gal būt pavadinimas iš dalies pasako tai, kas bus dirbama. Kai jūs jau turėsite idėją apie įmonės pavadinimą, jums reikia įsitikinti, ar šiuo pavadinimu nėra įregistruotos kitos įmonės - tau padaryti jūs galite Lursoft duomenų bazėje.¹⁴³

Yra verslo rūšys, kurioms labai svarbus įmonės vizualinis identitetas – logotipai, vizitinės kortelės, internetinės svetainės, blankai, informaciniai lankstinukai it kt. Paprastai tai yra įmonės, kurios klientus pritraukia savo vardu ir įvaizdžiu, kurie jie sukuria, pavyzdžiui, projektavimo paslaugas tiekiančios įmonės ir prekybos tinklai.

¹⁴³ http://company.lursoft.lv/abc_list

Logotipų ir kitų reikalingų dizaino elementų sukūrimas yra patikimas dailininkui, kuris juos sukuria kompiuteryje ir siunčia į spausdinimo įmonę, kuri spausdina juos iš anksto pasirinktame popieriuje.

Internetinių svetainių adresus dauguma įmonių registruoja savo vardu, kad klientai galėtų lengviau juos išsiminti. Prieigą prie svetainės duomenų galite patikrinti ir įrašyti LU MII tinklo sprendimų skyriaus (NIC) tinklapyje.¹⁴⁴

15. Ar žinote, kas yra prekės ženklas, dizainas, patentas?

Prekių ženklu gali būti bet kokia išraiška – žodžiai, skaičiai, paveikslai, dizaino, spalvų deriniai, pakuotės, garso arba šviesos signalai, ir kt., kurie gali būti pavaizduoti grafiškai ir tai leidžia vienos įmonės prekes ir/arba paslaugas atskirti nuo kitos įmonės. Pavyzdžiui, jūsų prekės ženklas yra įregistruotas prekybos centre RIMI gaminamoms prekėms, kuriomis turite teisę ten prekiauti. Prekių ženklai yra saugomi, tai reiškia, kad kitos įmonės savo pavadinimuose, logotipuose ir prekių ir/arba paslaugų dizainuose negali naudoti panašias išraiškas. Norėdami įsitikinti, ar šis prekių ženklas jau nėra saugomas Latvijoje, patikrinkite šias tris duomenų bazes: Prekių ženklai, CTM-ONLINE ir ROMARIN¹⁴⁵, tačiau, siekiant užtikrinti, kad prekių ženklas būtų saugomas Europos Sąjungoje, naudokite paieškos įrankį TMview.¹⁴⁶

Dizainą prekėms galima registruoti su individualiai išskirtiniu dizainu, pavyzdžiui, ornamentu, forma, spalva. Įstatymas draudžia kitiems asmenims naudoti panašius dizainus kitoms prekėms be savininko sutikimo. Informaciją apie tai, ar dizainas jau saugomas Latvijoje, patikrinkite šiose trijose duomenų bazėse: Dizainparaugė (dizainai), RCD-ONLINE ir Hague Express.¹⁴⁷

Patentas dėl išradimo apsaugos – naujoms ir anksčiau nebuvusioms prekėms. Patentas suteikia savininkui apsaugą tiek Latvijoje, tiek ir užsienio šalyse. Trečiosioms šalims be savininko leidimo produktas ir jo pagrindiniai gamybos elementai, tiekimas prekybai, naudojimas, eksportas ir importas ar kitas naudojimas savo naudai yra neleidžiami. Teisė į prekės ženklą, dizainą ir išradimo apsaugą registruojama LR Patentu tarnyboje.¹⁴⁸ Latvijoje ir užsienio šalyse registruotus patentus rasite Europas Patentu biuro prižiūrime duomenų bazėje esp@cenet.¹⁴⁹

Apibendrinimas: Jeigu atsakymų „taip“ yra daugiau nei „ne“, tada jūs esate pasiruošęs (-usi) pradėti savo verslą!

¹⁴⁴ <http://www.nic.lv/>

¹⁴⁵ <http://www.lrpv.lv/index.php?lang=LV&id=188>

¹⁴⁶ <http://www.lrpv.lv/index.php?lang=LV&id=188>

¹⁴⁷ <http://www.lrpv.lv/index.php?lang=LV&id=189>

¹⁴⁸ <http://www.lrpv.lv/index.php?lang=LV&id=26&topic=103&topic=102&topic=101&topic=102&topic=101>

¹⁴⁹ <http://www.lrpv.lv/index.php?lang=LV&id=187>

Priedai

Turinys

1.	Mokesčių apskaičiavimo pavyzdžiai.....	61
1.1.	Gyventojų pajamų mokestis nuo pajamų iš darbinės veiklos ir VSD įmokos.....	61
1.2.	Fiksuotas gyventojų pajamų mokestis nuo pajamų iš darbinės veiklos ir VSD įmokos.....	61
1.3.	Patento mokestis už tam tikras ekonominės veiklos rūšis.....	62
1.4.	Mikro įmonės mokesčiai remiantis mikro įmonių įstatymu.....	63
1.5.	Pridėtinės vertės mokestis.....	63
1.6.	Įmonių pelno mokestis.....	64
2.	Dokumentų pavyzdžiai.....	66
2.1.	Igaliojimas.....	66
2.2.	Prašymas.....	67
2.3.	Nutarimas.....	68
2.4.	Darbo sutartis.....	69
2.5.	Įmonės sutartis.....	73
2.6.	Paslaugų sutartis.....	76
2.7.	Autorinė sutartis.....	78
2.8.	Sąskaita - faktūra.....	81
2.9.	Važtaraštis.....	82
3.	Naudingos nuorodos.....	83
4.	Bibliografiniai duomenys.....	84

1. Mokesčių apskaičiavimo pavyzdžiai¹⁵⁰

1.1. Gyventojų pajamų mokestis nuo pajamų iš darbinės veiklos ir VSD įmokos.

GPM – 25%¹⁵¹ nuo pajamų¹⁵² gali pasirinkti mokėti savarankiškai dirbantys asmenys registracijos metu arba pateikdami prašymą VMI iki kalendorinių metų gruodžio 15 dienos (pasikeitimai įsigalioja nuo kitų metų sausio 1 dienos).

Ši GPM mokėjimo būdas yra naudingas tada, kai yra pastovios ekonominės veiklos išlaidos. Tai, pavyzdžiui:

- A. jeigu metų pajamos yra 4800 latų ir išlaidos yra 1200 latų, tai mokestis bus mokamas nuo $4800 - 1200 = 3600$ latų ir tai yra $3600 \times 0,25 = 900$ latų;
- B. jeigu išlaidų nėra, mokestis yra $4800 \times 0,25 = 1200$ latų;

VSD įmokos turėtų būti tik tuo atveju, jeigu mėnesio pajamos yra didesnės nei minimali alga t.y., 200 latų/mėn. Savarankiškai dirbantys asmenys įmoką daro tiksliai už tą mėnesį, per kurį pajamos pasiekė 200 latų.

Savo ruožtu, pradedant nuo to mėnesio, kai kalendorinių metų pajamos pasiekia minimalų metų dydį – 2400 latų, įmokos turi būti daromos visais mėnesiais, nemažiau kaip nuo 200 latų iki kalendorinių metų pabaigos arba iki savarankiškos veiklos statuso nutraukimo.

VSD įmoka 2012 metais yra 32,46%¹⁵³.

Tai, pavyzdžiui:

- A. jeigu mėnesio pelnas 250 latų, tuomet mokestis yra $250 \times 0,3246 = 81,15$ latų;
- B. tuo tarpu, jeigu mėnesio pelnas yra 190 latų – VSD įmokos mokėti nereikia.¹⁵⁴

1.2. Fiksuotas gyventojų pajamų mokestis nuo pajamų iš darbinės veiklos ir VSD įmokos.

Fiksuotas pelno mokestis yra mažiausias, tačiau jį gali pasirinkti tas fizinis asmuo, kuris:

- nevykdė darbinės veiklos;
- neturi darbuotojų;
- pajamos per mokestinius metus neviršija 10 000 latų (metus prieš taikant patento mokestį).

¹⁵⁰ Aktualių mokesčių tarifus ir metodinę medžiagą rasite VMI internetinėje svetainėje <http://www.vid.gov.lv>

¹⁵¹ Aktualių mokesčių tarifus rasite: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&hl=1>

¹⁵² Savarankiškai dirbantis asmuo, kuris papildomai nedirba kitur (ir jo darbo knygelė nėra niekur kitur pateikta), moka GPM nuo sumos, kuri viršija 540 latų (neapmokestinamas minimumas 45 metai x 12 mėn.)

¹⁵³ Pensininkams – 29,89% ir nekilnojamoko turto valdytojams – 29,26%;

Aktualių mokesčių tarifus rasite: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&hl=1>

¹⁵⁴ pradedant nuo to mėnesio, kai kalendorinių metų pajamos pasiekia minimalų metų dydį – 2400 latų (200Ls x 12 mėn), įmokos turi būti daromos visais mėnesiais, nemažiau kaip nuo 200 latų iki kalendorinių metų pabaigos arba iki savarankiškos veiklos statuso nutraukimo.

Pagal įstatymo “ Dėl gyventojų pajamų mokesčio” 11 straipsnį profesinė veikla yra nepriklausoma profesinių paslaugų veikla teisiniu požiūriu nesusieta darbiniais santykiais, kaip mokslo, literatūros darbuotojų, mokytojo, aktorius, režisierius, gydytojo, advokato, auditoriaus, notaro, matininko, turto vertintojas, dailininko, kompozitoriaus, muzikanto, konsultanto, inžinieriaus, antstolio, buhalterio ar architekto darbams.

Profesionalų darbams priskiriamos profesijos yra išvardintos įstatyme „Apie reglamentuojamų profesijų ir profesinių kvalifikacijų pripažinimą”.

Fiksuotas pelno mokestis yra 5% nuo mokestinio laikotarpio pajamų. Pajamoms, kurios viršija 10 000 latų per metus, papildomai taikoma 7% suma. Tačiau būtina atkreipti dėmesį į tai, kad jei pajamos per metus viršija 10 000 latų, tada vėl pasirinkti fiksuotą mokestį bus galima pasirinkti ne anksčiau kaip po penkerių metų.

Fiksuotų pajamų mokesčio mokėtojas atlieka išankstinį 25 latų mokėjimą iki atitinkamų metų kovo 15 dienos. Tie asmenys, kurie savo veiklą pradeda nuo kovo 15 dienos, avansą sumoka iki kito ketvirčio 15 dienos, t.y., birželio 15 dienos, rugpjūčio 15 ir lapkričio 15 dienos. Jeigu mokesčių mokėtojas ūkinę veiklą vykdo ilgiau nei iki lapkričio 15 dienos, mokestiniais metais avansinio pelno mokesčio nemoka.

Pavyzdžiui, jeigu metų pajamos yra 10 500 latų, mokestis yra:

$$10\,000 \times 5\% = 500 \text{ latų}$$

$$500 \times 12\% (5\% + 7\%) = 60 \text{ latų}$$

$$\text{Fiksuotas pelno mokestis yra: } 560 - 25 \text{ (avansas)} = 535 \text{ latų.}$$

Tuo tarpu VSD įmoką yra leidžiama laisvai pasirinkti nuo sumos, bet ne nuo mažesnės kaip 200 latų pajamų sumos, kuri yra Ministrų kabineto nustatyta minimali privalomų įmokų suma (200 latų), kuri dauginama koeficiento 3,3, t.y., 660 latų per mėnesį. .

VSD įmokų fiksuota norma mokesčių mokėtojams 2012 metais yra 32,46%.

Tai, pavyzdžiui:

- A.** jeigu mėnesio pajamos sudaro 680 latų, tad VSD įmokas galite pasirinkti mokėti nuo bet kurios sumos, kuri yra didesnė nei 200 latų. Tarkime, kad mes renkamės mokėti mažiausią įmanomą sumą, t.y, 200 latų \times 0,3246 = 64,92 latų.
- B.** Savo ruožtu, jeigu pajamos per mėnesį sudaro 400 latų, tada VSD įmokų nėra.¹⁵⁵

1.3. Patento mokestis už tam tikras ekonominės veiklos rūšis

Patento mokestį gali pasirinkti asmuo, kuris verčiasi ūkine veikla tam tikrose srityse¹⁵⁶:

- Odos ir tekstilės amatai: nuo 30-60 latų/mėn.;
- Drabužių ir avalynės gamyba ir remontas, laikrodžių ir spynų remontas, o taip pat kitos komunalinės paslaugos : nuo 30-60 latų/mėn.;
- Amatininkystės prekių gamyba: nuo 30-60 latų/mėn.;
- floristika: 30 latų/mėn.;

¹⁵⁵ Iki mėnesio, kai kalendorinių metų pajamos pasiekia minimalią metų sumą – 7920 latų (660 Ls*12 mėn.), įmokos turi būti daromos visais mėnesiais, nemažiau kaip nuo 200 latų iki kalendorinių metų pabaigos arba iki savarankiškos veiklos statuso nutraukimo. .

¹⁵⁶ Daugiau informacijos apie veiklos rūšis ir mokesčių sumas rasite MK reglamente 1646 „Tvarka, kuriu yra taikoma pagal profesiją dirbančių asmenų ekonominės veiklos patentiniam mokesčiui ir ju dydis.”

- fotografijos, vaizdo ir garso paslaugos: 30 latų/mėn.;
- grožio salono paslaugos: nuo 30-60 latų/mėn.;
- privataus namų ūkio paslaugos: nuo 30-50 latų/mėn.;
- namų priežiūros paslaugos: nuo 30-70 latų/mėn.

Patento mokestis negali būti pasirinktas tuomet, kai fizinis asmuo yra įregistruotas PVM mokesčio mokėtoju arba samdo kitus asmenis.

Į patento mokesčių yra įtraukta VSD įmoka ir GPM.

1.4. Mikro įmonės mokesčiai remiantis mikro įmonių įstatymu.

Mikro įmonės mokestį yra naudinga pasirinkti tuomet, kai praktiškai nėra sąnaudų, nes mokestis mokamas nuo apyvartos (pajamos iš ekonominės veiklos). Mokesčio nemažina išlaidos kaip yra kituose mokesčiuose.

Mikro įmonės mokestis yra 9%, kuriame įskaičiuota ir GPM, ir VSD įmokos IIN, ir įmonių verslo rizikos mokestis iš įmonės darbuotojų.

Mokėti mikro įmonės mokestį galima pasirinkti, jeigu:

- ekonominės veiklos pajamos (apyvarta) kalendoriniais metais neviršija 70 000 latų;
- mikro įmonės darbuotojų skaičius nėra didesnis nei penki (neįeina darbuotojai, kurių nėra arba laikinai nuo darbi nušalinti darbuotojai);
- jeigu mikro įmonės darbuotojų (savininko) pajamos neviršija 500 latų per mėnesį.

Tuo atveju, jeigu įmonė neatitinka šių nustatytų kriterijų, tuomet ji moka mikro įmonių mokestį taikant didesnius tarifus:

- jeigu mikro įmonės darbuotojų skaičius per ketvirtį didesnis nei penki darbuotojai, 9% tarifas padidinamas dviem procentiniais punktais už kiekvieną dirbantį papildomą darbuotoją;
- jeigu mikro įmonės apyvarta viršija 70 000 latų, apyvartos perviršio daliai taikomas 20% tarifas;
- jeigu mikro įmonės darbuotojų atlyginimas viršija 500 latų, tai pajamų daliai, kuri viršija 500 latų, taikomas papildomas 20% tarifas.

Pavyzdžiui:

- jeigu mikro įmonėje yra 7 darbuotojai ir metų apyvarta sudaro 10 000 latų, tuomet mikro įmonės mokesčio suma yra $10\,000 \times (9\% + 4\%) = 1300$ latų;
- jeigu mikro įmonės apyvarta yra 75 000 latų, tuomet mikro įmonės mokesčio suma yra 7300 latų ($70\,000 \times 9\% = 6300$ latų + $5000 \times 20\% = 1000$ latų);
- jeigu darbuotojo pajamos yra 900 latų, tuomet mikro įmonės mokesčio už darbuotoją yra 125 latai ($500 \times 9\% = 45$ latai + $400 \times 20\% = 80$ latų).

1.5. Pridėtinės vertės mokestis

PVM mokėtoju privaloma registruotis, kai apmokestinamosios parduodamų prekių arba teikiamų paslaugų pajamų bendra suma per pastaruosius 12 mėnesių viršija 35 000 latų.

Gali būti trys PVM mokesčio tarifai 21%, 12% vai 0%.¹⁵⁷

21% tarifas taikomas:

- parduodamoms prekėms ir paslaugoms, įskaitant ir asmeninį vartojimą;
- prekių importui;
- iš Europos Sąjungos šalių perkamoms prekėms;
- paslaugoms, kurios perkamos Europos Sąjungos šalių asmenų;
- asmenys, perkantys naują automobilį Europos Sąjungos teritorijoje nuo mokesčio atleidžiami, ir kt.

12% tarifas taikomas :

- vaistams, medicinos prietaisams, medicinoms prekėms pagal MK patvirtintą sąrašą;
- kūdikiams skirtiems specializuotiems produktams pagal MK patvirtintą sąrašą;
- mokymo vadovėliams ir originaliajai literatūrai;
- vidaus viešojo transporto paslaugoms;
- šilumos ir dujų tiekimui gyventojams, ir kt..

0% tarifas taikomas :

- eksportui ir tiekimui tų prekių, kuris nėra išleidžiamos į laisvą apyvartą, jeigu prekių tiekimas atliekamas muitinės sandėliuose ar laisvojoje zonoje;
- paslaugoms, kurios yra susijusios su į laisvą apyvartą neišleidžiamų prekių eksportu, importu, tranzitu ir paslaugomis laisvojoje zonoje ar muitinės sandėliuose;
- laivų ir lėktuvų aprūpinimui kuru ir logistikos prekių bei paslaugų tiekimui;
- tarptautiniam keleivių pervežimui;
- elektros energijos importui ir gamtinių dujų importui, jeigu gamtinės dujos yra tiekiamos perdavimo arba paskirstymo sistemomis;
- prekių pristatymui Europos Sąjungos teritorijoje, jeigu prekių pirkėjas yra kitoje valstybėje narėje apmokestinamas asmuo ir prekės pristatomos į kitą valstybę narę;
- prekių pristatymui, jeigu prekė yra siunčiamos fiskaliniam agentui tolesniam eksportui ir kt.

PVM yra mokamas skirtumas tarp nuo apmokestinamųjų prekių arba apmokestinamųjų paslaugų bendros sumos ir sumokėto mokesčio už importuotas prekes šalies viduje arba jūsų pačių vykdomus apmokestinamuosius sandorius (sąnaudas).

Pavyzdžiui, jeigu įmonė teikia konsultavimo paslaugas, sąskaitose faktūrose yra taikomas 21% PVM tarifas. Jeigu įmonės suteiktų paslaugų vertės suma yra 500 latų, kartu turi būti pateikiamas šis PVM tarifas, t.y. $500 + 21\% = 605$ latų (t.sk. PVM 105 latai). Siekdama suteikti paslaugą įmonė sumokėjo 300 latų (t.sk. PVM 52,07 latų) už spausdinimą ir dokumentų įrišimo darbus. Šiuo atveju PVM, kuris turi būti mokamas į valstybės biudžetą, yra $105 - 52,07 = 52,93$ latai.

1.6. Įmonių pelno mokestis

Įmonių pelno mokestį **moka komercinės įmonės**, kurios yra registruotos Latvijoje, o taip pat **individualios įmonės bei ūkininkų ir žvejų ūkiai**, kurie teikė metinę ataskaitą pagal Metinės ataskaitos įstatymą.

¹⁵⁷ Aktualius mokesčių tarifus rasite: <http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=2982&hl=1>

Įmonių pelno mokesčio nemoka:

- fiziniai asmenys;
- individualios (šėimos) įmonės, ūkininkų ir žvejų ūkiai, kurie nepasirinko rengti metinę pelno ataskaitą pagal Metinės ataskaitos įstatymą;

Apmokestinamųjų pajamų mokestis yra mokamas nuo pelno (nuostolio) sumos prieš pelno mokesčio apskaičiavimą, kuri:

- sumažinama nuostolių, kurios lemia mokesčių mokėtojo priklausymas socialinės infrastruktūros išlaikymo priemonės, suma;
- išlaidų suma, kuri nėra tiesiogiai susijusi su asmens ekonomine veikla, padidinama taikant 1,5 koeficientą.

Remiantis pirmąja metine ataskaita, atsižvelgiant į nurodytą informaciją, sekančiais metais yra mokamas avansinis pelno mokestis, kuris yra mokamas kas mėnesį: 1/12 dalis ankstesnio apskaičiuoto laikotarpio mokesčio, padaugintam iš išankstinio metų bendro vartojimo kainų indekso (nustato Centrinis statistikos valdybos biuras).

15% mokestis nuo įmonės pelno mokamas suapvalinus iki latų, t.y. suma iki 49 santimų yra atmetama, o suma nuo 50 santimų apvalinama į didėjančią pusę iki lato.

Pavyzdžiui, jeigu įmonė per metus dirbo sėkmingai ir jos pelnas yra 1080,48 latų, tuomet jos pelno mokestis yra $1080,48 \times 0,15 = 162$ latai.

2. Dokumentu pavyzdžiai

Šiame skyriuje yra pateikiami dažniau naudojamų verslo dokumentų pavyzdžiai. Jie yra informatyvūs ir priklausomai nuo verslo pobūdžio gali būti papildomi bei keičiami.

2.1. Įgaliojimas

2012m. rugsėjo 27d.

Nr. P/12/08

ĮGALIOJIMAS

Daugpilis

SIA „AA”, reg. Nr. 40000088888, Rygos g. 18, Daugpilis, LV-1111 valdybos pirmininkė Anetė Liepiņa šiuo įgalioja Karlī Krūminī, asmens kodas 200888-12233, vairuotojo pažymėjimo Nr. AA112233, išduotas 2007/09/10 LR CSDD (Kelių eismo saugumo direkcija), priimti ir pasirašyti prekių sąskaitą faktūrą SIA „AA” vardu.

Įgaliojimas galioja iki 2013 m. spalio 21d.

Karlo Krūminio parašo pavyzdžio patvirtinimas

Anete Liepina
Valdybos pirmininkė A.V.¹⁵⁸

¹⁵⁸ Antspaudo gamyba ir naudojimas nėra privalomas.

2.2. Prašymas

SIA „AA”
Reg. Nr. 40000088888
Valdybos pirmininkei
Anetei Liepiņai
nuo
Zanes Kalniņas
Asmens kodas: 180454-12345

PRAŠYMAS

Daugpilis

2012m. rugsėjo 28d.

Prašau suteikti man apmokamas 14 (keturiolikos) darbo dienų kasmetines atostogas nuo šių metų spalio 1 dienos.

Zane Kalniņa

Priėmė ir patenkino:

Anete Liepina
Valdybos pirmininkė A.V.¹⁵⁹

¹⁵⁹ Antspaudo gamyba ir naudojimas nėra privalomas.

2.3. Nutarimas

SIA „AA”
Reg. Nr. 40000088888
Rygos g. 18, Daugpilis, LV-1111

NUTARIMAS

Daugpilis

2012m. rugsėjo 29d.

Nr. RA/12/01

dėl atostogų suteikimo

Remiantis Zanės Kalniņas 2012/09/28 prašymu, suteikti Zanei Kalniņai atostogas – 14 (keturiolika) darbo dienų nuo šių metų spalio 1d iki spalio 18 dienos.

Anete Liepina
Valdybos pirmininkė A.V.¹⁶⁰

Su nutarimu susipažinau:

Zane Kalniņa

¹⁶⁰ Antspaudo gamyba ir naudojimas nėra privalomas.

2.4. Darbo sutartis

DARBO SUTARTIS NR. 1

Daugpilis, 2012m. rugsėjo 3d.

SIA “AA”, reg. Nr. 40000088888, adresas: Rygos g. 18, Daugpilis, LV-1111, toliau – “Darbdavys”, atstovaujama valdybos pirmininkės Anete Liepiņa, veikiančios įstatų pagrindu, iš vienos pusės,

ir

vardas, pavardė: Kārlis Krūmiņš

adresas: Lāčplēša g. 10, Daugpilis

asmens kodas: 200888-12233

paso numeris s: paso Nr. LV 3332211

paso išdavimo vieta ir data: PMLP (Pilietybės ir migracijos tarnybos) Daugpilio skyrius, 2009/09/25

VSD įmokų knygelės Nr. EID 000002

Toliau – “Darbuotojas”, iš kitos pusės,

Tarpusavyje susitaria sudaryti šią darbi sutartį tokiomis sąlygomis:

1. Funkcijos ir bendras darbo pobūdis pagal sutartį

1.1. Darbuotojas pradeda dirbti, o Darbdavys priima į darbą sekretoriaus pareigoms (paga profesijų klasifikatorių 4120 01);

1.1.1. Į Darbuotojo darbo pareigas įeina:

- biuro dienos darbo organizavimas, dokumentams reikalingos biuro įrangos teikimas, savalaikis prekių įsigijimas ir ūkio klausimų sprendimas;
- ryšio su klientais ir suinteresuotomis šalimis palaikymas, o taip pat siuntų organizavimą bei tiekimą;
- registravimas, t.sk. sutarčių dokumentų tvarkymas, dokumentų apskaita, apskaitos dokumentų patvirtinimas, pastovus paraiškų ir užsakymų ruošimas, informacijos atnaujinimas ir priežiūros dokumentų saugojimas serveryje bei dokumentų archyvavimas;
- biuro darbui reikalingos informacijos paieška ir rinkimas;
- kiti biuro valdymo darbai pagal susitarimą su Darbdaviu.

1.2. Darbuotojas savo išipareigojimus vykdo asmeniškai Darbdavio nurodytu pobūdžiu, apimtimi, nustatytu laiku ir nustatytoje vietoje;

1.3. Darbdavys turi teisę rašytinės formos nurodymu išaiškinti Darbuotojui prievoles ir darbo tvarkos taisykles. Darbdavys turi teisę paskirti Darbuotojui atlikti darbo sutartyje nenumatytą darbą.

2. Laikotarpis

2.1. Darbuotojas prisiimtas darbo pareigas pradeda nuo 2012m. rugsėjo 4 d. .

2.2. Darbo sutartis sudaroma neterminuotam laikui.

3. Bandomasis laikotarpis

3.1. Darbuotojui bandomasis laikotarpis nenustatomas.

4. Darbo vieta

4.1. Darbuotojo darbo vieta yra Brīvības g. 22, Daugpilis, Latvija. Darbdavio nuožiūra Darbuotojui gali būti naudojamos įvairi darbo vieta, kuri gali būti tiek laikina, tik pastovi.

5. Darbo užmokestis

5.1. Darbdavys moka Darbuotojui mėnesinį 209.23 latų (du šimtai devyni latai 23 santimai) dydžio darbo užmokestį.

5.2. Darbdavys darbo užmokestį Darbuotojui mokas vieną kartą per mėnesį iki sekančio kalendorinio mėnesio 5 dienos. Jeigu darbo užmokesčio išmokėjimo diena yra savaitgalio arba švenčių diena, tuomet darbo užmokestis sumokamas iki tos dienos.

5.3. Darbo užmokestį Darbdavys moka Darbuotojui negrynaisiais pinigais, o pervedimu į Darbuotojo raštu nurodytą einamąją sąskaitą Latvijos kredito banke: A/S Banka, sąskaitos Nr. LV00BANK00000000000000.

5.4. Pasirašydamas šią sutartį Darbuotojas sutinka, kad Darbdavys iš Darbuotojo darbo užmokesčio išskaičiuotų:

5.4.1. mokamus mokesčius, kuriuos privaloma sumokėti pagal Latvijos teisės aktų reikalavimus;

5.4.2. Darbdavio per klaidą Darbuotojui išmokėtas sumas;

5.4.3. išmokėtą darbo užmokesčio avansą, o taip pat nepanaudotą ir gražinamą išankstinį mokėjimą, kuris buvo išmokėtas Darbuotojui ryšiu su neprognozuojamomis išlaidomis (įskaitant bet neapsiribojant komandiruotėmis, darbinėmis kelionėmis ir kt.).

6. Darbo laikas

6.1. Darbuotojo darbo laikas yra 40 (keturiasdešimt) valandų per savaitę, savaitės darbo diena trunka nuo 9.00 iki 17.30, su 30 minučių pietų pertrauka, kuria darbuotojas pasinaudoja laikotarpyje nuo 12.00 iki 14.00.

6.2. Darbuotojas sutinka dirbti viršvalandžius pagal rašytinės formos Darbdavio prašymą. Darbdavys turi teisę, žodinio arba rašytinės formos pavidimu, į darbo laiką įtraukti Darbuotojo pietų pertraukos laiką ir, atsižvelgiant į interesus, poilsį suteikti kitą savaitės dieną.

7. Atostogos

7.1. Darbdavys suteikia Darbuotojui kasmetines apmokamas keturių kalendorinių savaitių trukmės atostogas.

7.2. Kasmetinės apmokamos atostogos einamaisiais metais turi būti nustatomos pagal Darbuotojo ir Darbdavio susitartą grafiką, kurį sudaro Darbdavys. Darbuotojas sutinka, kad Darbuotojui priklausančias kasmetines apmokamas atostogas už einamus metus Darbdavys gali suteikti dalimis.

7.3. Apie nepanaudotą atostogų dalies perkėlimą į kitus metus šalys susitaria kiekvienu konkrečiu atveju, nustatant trukmę arba perkeliant neišnaudotą dalį į kitus metus.

8. Kitos Darbdavio teisės ir pareigos

- 8.1. Darbdavys savo nuožiūra suteikia Darbuotojui sąlygas profesiniam mokymuisi, kuris sutampa su Darbuotojo darbinėmis pareigomis. .
- 8.2. Darbdavys turi teisę savo nuožiūra atlikti Darbuotojo profesinių įgūdžių patikrinimą. Jeigu Darbuotojas du kartus iš eilės testavimo metu gauna nesėkmingą rezultatą, Darbdavys turi teisę vienašališkai nutraukti darbo sutartį.
- 8.3. Darbdavys tam tikrais atvejais suteikia Darbuotojui mokymosi atostogas be darbo užmokesčio išsaugojimo.
- 8.4. Darbuotojas sutinka, kad Darbdavys turi teisę tvarkyti asmeninius Darbuotojo duomenis.
- 8.5. Darbuotojas perduoda Darbdaviui savo su darbu susijusias autorines teises, kurias Darbuotojas sukuria sutarties galiojimo laikotarpiu.

9. Kitos Darbuotojo teisės ir pareigos

- 9.1. Darbuotojas įsipareigoja dėti visas savo pastangas, laiką ir dėmesį tiktai Darbdavio įmonės ir savo darbo pareigų tinkamam atlikimui. Išimtiniais atvejais Darbuotojas šios sutarties galiojimo metu turi teisę sudaryti darbo sutartį su kitais asmenimis be Darbdavio rašytinės formos sutikimo.
- 9.2. Darbuotojas privalo bet kuriuo metu ir po sutarties nutraukimo Darbdavio iniciatyva iki nustatyto laiko atiduoti Darbdaviui visus klientų sąrašus, korespondenciją ir kitus dokumentus, programas, turta ir duomenis, kurie priklauso Darbdaviui.
- 9.3. Darbuotojas turi pareigą nedelsiant, bet ne vėliau kaip sekancią dieną, rašytine forma informuoti Darbdavį apie savo narystę profesinėje sąjungoje, jeigu Darbuotojas taip padarė.

10. Darbdavio komercinės paslapties apsauga

- 10.1. Darbuotojas darbo sutarties galiojimo metu be Darbdavio rašytinės formos sutikimo neturi teisės atskleisti Darbdavio komercinių paslapčių, kurios yra minimos darbo sutarties 10.2.punkte. Darbuotojas įsipareigoja:
 - 10.1.1. laikyti paslapyje bet kokią esančią komercinę informaciją, jos neaptarinėti, neišnešti iš Darbdavio patalpų, neperduoti kitiems arba atkurti ar naudoti informaciją tokioje vietoje ir būdu, kurie yra nesuderinami su Darbdavio interesais;
 - 10.1.2. komercinės paslapties informaciją naudoti tik siekiant palengvinti tinkamai atlikti savo kaip Darbuotojo užduotis, kurioms tokia informacija gali būti atskleista;
 - 10.1.3. imtis visų reikiamų priemonių, kurios Darbdavio manymu būtinos ir pagrįstos, siekiant užkirsti kelią tokios informacijos apsaugai nuo atskleidimo arba siekiant apsaugoti komercinius darbdavio interesus;
 - 10.1.4. nerinkti ir neformuoti Darbdavio komercinių paslapčių informacijos duomenų bazėse.
- 10.2. Darbdavio komercinės paslaptys yra:
 - 10.2.1. Finansinė informacija, pavyzdžiui, Darbdavio pajamos, kapitalas, gautinos sumos, kainos, kainodaros formavimas ir struktūra, pardavimų ir pirkimų apimtys arba kita finansinė informacija, kuri yra susijusi su Darbdaviu arba atskiromis prekėmis ir paslaugomis;
 - 10.2.2. Informacija apie klientus, pavyzdžiui, duomenys apie buvusius, esamus ir būsimus klientus, klientų pasiūlymus, verslo susitarimus tarp Darbdavio ir klientų, klientų atsiskaitymo ir skolų pozicijas arba kita su esamais ir būsimais klientais susijusi informacija;

- 10.2.3. Tiekimo ir paslaugu informacija, pavyzdžiui, tiekėjų pavadinimai ir adresai, verslo terminai, arba informacija apie potencialius tiekėjus, kurie negali būti žinomi visuomenei;
- 10.3. Rinkodaros informacija, pavyzdžiui, įgyvendintos arba planuojamos rinkodaros programos, sutarčių sąlygos, prognozuojamos pardavimų apimtys arba rinkodaros pasiekimų rezultatai bei informacijos apie būsimus sandorius;
- 10.4. Personalo informacija, pavyzdžiui, darbuotojų duomenys, darbo užmokesčio ir kompensavimo taisyklės, aktualios ar siūlomos darbuotojų efektyvumo skatinimo priemonės, darbo santykių nutraukimo datos ir priežastys, drausminės procedūros, darbuotojų mokymo metodai, darbuotojų veikla ir kita su darbuotojais susijusi informacija;
- 10.5. Bet kokia kita informacija, kurią turi Darbuotojas teisnių darbo santykių metu, ir kuri yra taikoma Darbdavio versle.

11. Darbuotojo atsakomybė

- 11.1. Darbuotojas yra atsakingas už darbo drausmę pagal šią sutartį arba pagal darbo taisykles.
- 11.2. Darbuotojas išsipareigoja atodžiai ir taupia naudoti Darbdavio turtą. Darbuotojas yra teisiškai atsakingas už savo žinioje turimą, naudojamą arba valdomą turtą, kurį jam perdavė Darbdavys. Darbuotojas yra materialai atsakingas už darbdaviui padarytą žalą, kurią sukėlė Darbuotojas be rimtos priežasties kai jis elgėsi netinkamai arba tai yra susiję su kitu neteisėtu Darbuotojo elgesiu.
- 11.3. Darbuotojas privalo atlyginti Darbdaviui patirtus nuostolius.

12. Darbo sutarties pakeitimas ir nutraukimas

- 12.1. Šalys rašytinės formos abipusius susitarimu gali iš dalies pakeisti šią sutartį. Sutarties pakeitimai yra neatsiejama šios sutarties dalis.
- 12.2. Darbuotojas ir Darbdavys turi teisę nutraukti darbo sutartį įstatymų numatytais atvejais ir tvarka.
- 12.3. Darbdavio pranešimu ir kitais įstatymu numatytais atvejais, Darbdavys suteikia darbuotojui 40 valandų naujai darbo paieškai, išlaikant vidutinį atlyginimą.

13. Baigiamosios nuostatos

- 13.1. Ši sutartis ir darbo santykiai, kurie egzistuoja tarp Darbuotojo Darbdavio, yra paremti Latvijos Respublikos teisės aktais.
- 13.2. Darbuotojas ir Darbdavys tarpusavio ginčus sprendžia derybų būdu, bet jeigu susitarti nepavyksta, ginčai yra sprendžiami teisme.
- 13.3. Darbo sutartis yra sudaryta ir pasirašyta dviem egzemplioriais latvių kalba – po vieną egzempliorių Darbuotojui ir Darbdaviui. Abu sutarties egzemplioriai turi vienodą juridinę galią.

Šalių parašai:

SIA "AA"

Darbuotojas

A.Liepiņa
Valdybos pirmininkė

Kārlis Krūmiņš

2.5. Īmonēs sutartis

Biuro patalpu renovācijas SUTARTIS Nr. 12/01

Daugpilis

2012m. rugsējo 18d.

SIA "AA" reg. Nr. 4000088888, juridinis adresas: Rygos g, 18, Daugpilis, LV-1111, atstovaujama valdybos pirminikēs Anetēs Liepiņās, veikiančios pagal īstatus, toliu tekste - Uzsakovas, īš vienos pusēs, ir

Juris Kārklīņš, asmens kods 011270-00123, adresas: Brīvības g. 14, Daugpilis, LV-1111, toliu tekste - Vykdytojas, īš kitos pusēs, abi kartu yra vadinamos Šalimis, taip sudarē šī susitarimā, toliu tekste - Sutartī:

1. Sutarties objektas

- 1.1. Uzsakovas uzsako, o Vykdytojas īsipareigoja uż atlygī atlikti Uzsakovui biuro patalpu, esančīu adresu Rygos g.18, Daugpilis, remonto darbus pagal šios sutarties sāmata Nr.150901 (priedas Nr.1) uż šioje sutartyje sutartā atlygī ir pagal nustatyatā terminā.
- 1.2. Visus darbus Vykdytojas perduoda, o Uzsakovas priima pagal perdavimo-priēmimo akta, kuris yra pridedamas prie šios sutarties ir yra jos neatskiriama dalis.
- 1.3. Vykdytojo darbai privalo vyksta darbo dienomis, bet jei yra reikalinga, esant rašytinēs formas arba žodiniam susitarimui su Uzsakovu, darbus leidžiama atlikti ir savaitgaliais.

2. Sutarties suma ir atsiskaitymo tvarka

- 2.1. Išlaidos šios sutarties 1.1. punkte paminētiems darbam apmokēti yra nustatomos remiantis Vykdytojo pateikta sāmata ir yra 2000,00 Ls (du tūkstančiai latu ir 00 santimū).
- 2.2. Šios sutarties 2.1. punkte nurodyatā sumā Uzsakovas perveda ī Vykdytojo nurodyatā banko saskaitā per 10 darbo dienu nuo priēmimo-perdavimo akto pasirašymo dienos.

3. Vykdytojo teisēs ir pareigos

- 3.1. Vykdytojas, naudodamasis savo profesinēmīs žiniomis, īsipareigoja šis sutarties 1.1. punkte paminētus atlikti darbus iki 2012m, gruodžio 10d.
- 3.2. Vykdytojas atlieka darbus, kurie yra numatyti sutartyje, tačiau, jei yra reikalinga, gali pasitelkti trečiasias šalis šiai użduočiai atlikti.
- 3.3. Vykdytojas privalo laikytis saugos taisykliu ir kitu teisēs aktu, reglamentuojančīu tokiā veiklą.
- 3.4. Vykdytojas po remonto privalo savo saskaita īštaisyti Uzsakovo nurodytus bet kokius trūkumus, jei tokiu būtu, tame skaičiuje paslēptus trūkumus, kuriu nebuvo galima pastebēti perduodant remonto darbus.
- 3.5. Bet kuriuo metu, Uzsakovo prašymu, Vykdytojas turi pateikti ataskaitā apie atliktus pagal šią sutartī vykdomus darbus.
- 3.6. Vykdytojas īsipareigoja pateikti Uzsakovui visus medžiagu pirkimo kvitus, patvirtinančius medžiagu pirkimā Uzsakovo vardu.

4. Uzsakovo teisēs ir pareigos

- 4.1. Uzsakovas po šios sutarties pasirašymo privalo sudaryti Vykdytojui galimybę patekti į biuro patalpas (duoti raktus) remonto darbams atlikti.
- 4.2. Uzsakovas pateikia Vykdytojui visą reikiamą informaciją, kuri yra reikalinga darbams atlikti.
- 4.3. Uzsakovas už atliktis darbus privalo apmokėti pagal šios sutarties nuostatas.
- 4.4. Uzsakovas turi teisę pareikalauti iš Vykdytojo atliktų darbų ataskaitos.
- 4.5. Uzsakovas yra atsakingas už mokesčių sumokėjimą ir ataskaitų apie Vykdytojui išmokėtas sumas pateikimą VMI.¹⁶¹

5. Sutarties terminai

- 5.1. Ši sutartis įsigalioja nuo 2012metų rugsėjo 19 d. ir galioja iki įsipareigojimų įvykdymo.

6. Kiti klausimai

- 6.1. Klausimus, kurie nėra reglamentuojami šioje sutartyje, šalys sprendžia vadovaudamiesi galiojančiais Latvijos Respublikos teisės aktais.
- 6.2. Visus nesutarimus ar ginčus šalys sprendžia tarpusavio derybų būdu, bet jeigu susitarimas nebus pasiektas per 30 dienų, ginčo nagrinėjimas bus sprendžiamas teisme pagal Latvijos Respublikos įstatymus ir kitus teisės aktus.
- 6.3. Visi šios sutarties pakeitimai arba papildymai turi būti vykdomi rašytine forma ir nuo to momento, kai juos pasirašo abi šalys, jie tampa neatskiriama šios sutarties dalimi.
- 6.4. Ši sutartis gali būti nutraukta šalių susitarimu. Apie sutarties nutraukimą šalims turi būti pranešama prieš mėnesį.
- 6.5. Sutartis yra sudaryta dviem egzemplioriais latvių kalba po vieną kiekvienai šaliai.

7. Šalių parašai

Uzsakovas

SIA „AA”

Reg. Nr. 40000088888

Rygos g. 18, Daugpilis, LV-1111

IBAN LV00BANK000000000000

A/S Bank, kodas BANKLV22

Vykdytojas

Juris Kārklīš

Asmens kodas 011270-00123

Brīvības g. 14, Daugpilis, LV-1111

IBAN LV00BANK000000000000

A/S Bank, kodas BANKLV22

Anete Liepiņa
Valdybos pirminikė

Juris Kārklīš

¹⁶¹ Mokesčių mokėjimas yra Vykdytojo atsakomybėje, jeigu jis yra registruotas VMI kaip ekonominės veiklos vykdytojas.

Perdavimo - priėmimo akts

Daugpilis

2012m. gruodžio 10d.

pagal 2012m. rugsėjo 18 d.
įmonės sutartį Nr. 12/01, sudarytą tarp SIA "AA" ir Juri Kārklīņu,
dėl biuro patalpų remonto.

Juris Kārklīņš (toliau – **Vykdytojas**), iš vienos pusės, ir

SIA „AA” (toliau – **Užsakovas**), atstovaujama valdybos pirmininkės Anetės Liepiņas, iš kitos pusės, (toliau – Šalys) pasirašo šį perdavimo – priėmimo aktą, kad:

1. Vykdytojas pagal 2012m. rugsėjo 18d. įmonės sutartį Nr. 12/01 dėl biuro patalpų remonto, atliko biuro patalpų, kurios yra Rygos g. 18, Daugpilis (toliau – Darbo vieta), remonto darbus.
2. Užsakovas neturi prieštaravimų dėl atliktų darbų kokybės ir šio akto pasirašymas patvirtina, kad Užsakovas priima paslaugų atlikimą.
3. Po perdavimo – priėmimo akto pasirašymo, remdamasis sutarties 2.2.pastraipa, Užsakovas 10 darbo dienų laikotarpyje į Vykdytojo sąskaitą perveda 2000,00 Ls (du tūkstančius latų 00 santimų).
4. Perdavimo – priėmimo akts sudarytas viename puslapyje, dviem egzemplioriais, po vieną kiekvienai šaliai, kurių kiekvienas turi vienodą juridinę galią.

Paslaugas perdavė:

Paslaugas priėmė:

Vykdytojas

Užsakovas

Juris Kārklīņš

Anete Liepiņa
valdybos pirmininkė

2.6. Paslaugu sutartis

Tokios sutartis gali būt naudojamos ir kaip susitarimas tarp savarankiškai dirbančių asmenų, vietoje bendrovių įrašant fizinio asmens duomenis ir VMI mokesčių mokėtojo registracijos kodą (jis yra nurodytas VMI išduotame mokesčių mokėtojo registracijos pažymėjime).

Paslaugų tiekimo SUATRTIS Nr. 12/01

Daugpilis

2012metų rugsėjo 18d.

SIA "AA" reg. Nr. 40000088888, juridinis adresas: Rygos g. 18, Daugpilis, LV-1111, atstovaujama valdybos pirmininkės Anetės Liepiņas, veikiančios įstatų pagrindu, toliau tekste - Užsakovas, iš vienos pusės, ir

SIA "BB" reg. Nr. 40000099999, juridinis adresas: Jelgavos g. 8, Daugpilis, LV-1111, atstovaujama valdybos nariui Tomo Kalniņa, veikiančio įstatų pagrindu, toliau tekste vadinamas Paslaugos davėjas, iš antros pusės, abi kartu vadinamos Šalimis, sudarė šią sutartį apie toliau sekantį, toliau tekste – Sutartis:

1. Sutarties objektas

- 1.1. Užsakovas užsako, o Paslaugos davėjas sutinka už atlygį suteikti Užsakovui reikalingas konsultavimo paslaugas ekonomikos ir verslo valdymo srityje.

2. Sutarties suma ir atsiskaitymo tvarka

- 2.1. Išlaidos šios sutarties 1.1. punkte paminėtiems darbams apmokėti yra nustatomos remiantis Vykdytojo sugaištu laiku, nustatant vienos valandos tarifą, kuris yra 15 Ls (penkiolika latų), plius PVM.
- 2.2. Sutarties sumą Paslaugų davėjui Užsakovas apmoka remdamasis Paslaugų davėjo pateikta sąskaita.
- 2.3. Į sutarties sumą įeina visos išlaidos, kurias patiria Paslaugos davėjas vykdydamas šį susitarimą, ir Paslaugos davėjas neturi teisės reikalauti iš Užsakovo apmokėti su sutartimi susijusias išlaidas.

3. Paslaugų davėjo teisės ir pareigos

- 3.1. Paslaugos davėjas, naudodamasis savo profesinėmis žiniomis, teikia paslaugas, kurios yra nustatytos pagal šią sutartį.
- 3.2. Pagal šią sutartį numatytas konsultavimo paslaugas Paslaugos tiekėjas vykdo naudodamas tokias priemones ir išteklius, kurie nėra Užsakovo darbo priemonės ir ištekliai.
- 3.3. Paslaugos davėjas iki sąskaitos-faktūros išrašymo pateikia Užsakovui PVM mokesčio mokėtojo registracijos pažymėjimo kopiją.
- 3.4. Už mokesčių sumokėjimą yra atsakingas Paslaugos davėjas.

4. Uzsakovo tiesēs ir pareigos

- 4.1. Uzsakovas ū atliktus darbus privalo apmokēti pagal ūios sutarties nuostatas.
- 4.2. Uzsakovas privalo pateikti Paslaugos davējui reikalujamā informacijā, kuri yra reikalinga darbai atlikti.

5. Sutarties terminai

- 5.1. ūi sutartis īsigalioja nuo 2012metū rugsējo 19 d. ir galioja iki īsipareigojīmū īvykdymo.

6. Kiti klausimai

- 6.1. Klausimus, kurie nēra reglamentuojami ūioje sutartyje, ūalys sprendžia vadovaudamosis galiojančiais Latvijos Respublikos teisēs aktais.
- 6.2. Visus nesutarimus ar ginčus ūalys sprendžia tarpusavio derybū būdu, bet jeigu susitarimas nebus pasiektas per 30 dienu, ginčo nagrinėjimas bus sprendžiamas teisme pagal Latvijos Respublikos īstatymus ir kitus teisēs aktus.
- 6.3. Visi ūios sutarties pakeitimai arba papildymai turi būti vykdomi rašytine forma ir nuo to momento, kai juos pasirašo abi ūalys, jie tampa neatskiriama ūios sutarties dalimi.
- 6.4. ūi sutartis gali būti nutraukta ūaliū susitarimu. Apie sutarties nutraukimā ūalims turi būti pranešama prieš mėnesį.
- 6.5. Sutartis yra sudaryta dviem egzemplioriais latviū kalba po vienā kiekvienai ūaliai.

7. ūaliū parašai

Uzsakovas

SIA „AA”

Reg Nr. 40000088888

Rygos g. 18, Daugpilis, LV-1111

IBAN LV00BANK000000000000

A/S Banka, Kodas BANKLV22

Paslaugos davējas

SIA „BB”

Reg. Nr. 40000099999

Brīvības g. 14, Daugpilis, LV-1111

IBAN LV00BANK000000000000

A/S banka, Kodas BANKLV22

Anetē Liepiņa
Valdybos pirmininkē

Tomas Kalniņš
valdybos narys

2.7. Autorinē sutartis

AUTORINĒ SUTARTIS Nr. 12/01

Daugpilis

2012metu rugsējo 7d.

SIA "AA" reg. Nr. 40000088888, juridinis adresas: Rygos g. 18, Daugpilis, LV-1111, atstovaujama valdybos pirminīkēs Anetēs Liepiņas, veikiančios īstatu pagrīndu, toliu tekste - Uzsakovas, īš vienos pusēs, īr

Kasparas Bērziņš, asmens kods 110470-00011, gyvenantis Odu g. 2, Daugpilis, LV-1111, pasu Nr. LL0000008, īšduotas 25.03.2004 PMLP Daugpīlio skyrius, (tolīu tekste – Autorius), īš kitos pusēs, abu kartu toliu vadinami Šalimis, remiantis galiojančiu autoriu teisiu īstatymu, LR Civiline teise īr kitais teisēs aktais, sudarē šīu Sutarti:

1. SUTARTIES OBJEKTAS

- 1.1. Uzsakovas uzsako, o Autorius sutinka atlikti darbu – atlikti mokslini tyrimu apie verslo aplinku Latgalos regione (tolīu tekste – darbas);
- 1.2. Po darbo atlikimo pasirašomas perdavimo-priēmimo aktas, pagal kuri Autoriaus atliktas darbas pereina Uzsakovo nuosavybēn. Autorius neturi teisēs pagal šio sutarties īsipareigojimus atlikto darbo naudoti be rašytinēs formas Uzsakovo sutikimo.

2. AUTORIAUS TEISĒS IR PAREIGOS

- 2.1. Autorius īsipareigoje šios sutarties 1.1. punkte paminētū darbu atlikti iki gruodžio 10 dienos;
- 2.2. Autorius turi teisē īsipareigojimu pagal sutarti vykdymui gauti reikiamus Uzsakovo nurodymus, kurie žodinio arba rašytinēs formas pagrīndu turi būti pateikiami per vienū dienū.

3. UŽSAKOVO TEISĒS IR PAREIGOS

- 3.1. Uzsakovas īsipareigoja pateikti Autoriui nurodymus, būtinus šios sutarties īvykdymui.
- 3.2. Uzsakovas po to, kai Autoriaus darbas yra užbaigiamas, penkiu dienu laikotarpyje po priēmimo-perdavimo akto pasirašymo momento, gali pateikti Autoriui rašytinē pretenzijū.

4. ATSISKAITYMO TVARKA

- 4.1. Už darbu Uzsakovas sumoka Autoriui vienkartinē 1300,00 Ls (vieni tūkstančio triju šimtu latu, 00 santimū) dydžio autorini atlyginimū.
- 4.2. Šalys susitaria, kad nuo 4.1. punkte minimos autorinio remiantis īstatymo (Dėl gyventoju pajamu mokesčio" 10 str., 1 d. 4. punktu, Uzsakovas ī valstybēs biudžetu perveda gyventoju pajamu mokesči, atsižvelgdamas ī šiuos īslaidu atitikties reikalavimus:
 - 4.2.1. reikalavimus atitinkančios īslaidos pagal 2010/09/21 Ministrū kabinetu reglamente Nr. 899 57.5. punktu yra 15 % nuo sutarties sumos, t.y. 195,00 Ls (vienas šimtas devyniasdešimt penki latai 00 santimū);
 - 4.2.2. pajamu mokesči yra 25 % nuo apmokestinamosios sumos (nuo 1105,00 LS), t.y. , 276,25 Ls (du šimtai septyniasdešimt šeši latai 25 santimai).
- 4.3. Uzsakovas sumoka īr Autorius gauna 1023,75Ls (vienū tūkstanti dvidešimt tris latus 75 santimus) ī Autoriaus nurodytu banku sąskaitū.
- 4.4. Uzsakovas perveda ī Autoriaus nurodytu sąskaitū sutarties 4.3. punkte nurodytu sumū per 10 darbo dienu po darbu perdavimo-priēmimo akto pasirašymo.
- 4.5. Jeigu atliktas darbas neatitinka Uzsakovo reikalavimu īr šios sutartis sąlygu, īskaitant īr pavēluotū īvykdymū, Uzsakovas turi teisē sumažinti atlyginimo sumū, neišmokėti Autoriui atlyginimo īr nutraukti šīu sutarti.

5. ŠALIŲ ATSAKOMYBĖ IR GINČŲ SPRENDIMAS

- 5.1. Ginčus, kylančius dėl šios sutarties vykdymo, šalys sprendžia pagal galiojančių Latvijos Respublikos teisės aktų procedūras.
- 5.2. Šalys kompensuoja viena kitai dėl pažeistų įsipareigojimų pagal sutartį arba netinkamo jų vykdymo patirtus nuostolius.
- 5.3. Jeigu Autorius nutraukia šią sutartį dėl priežasčių, nesisijusių su Užsakovo įsipareigojimų aplaidumu, tuomet Autorius atlygina Užsakovui visus patirtus nuostolius.
- 5.4. Jeigu atliktas darbas neatitinka Užsakovo reikalavimų, Užsakovas turi teisę sumažinti atlyginimo sumą proporcingai darbi trūkumams.
- 5.5. Kitais atvejais šalys yra atsakingos už šios sutarties vykdymą pagal galiojančius Latvijos Respublikos teisės aktus.

6. SUTARTIES ĮSIGALIOJIMAS, PAKEITIMAS, PAPILDYMAS IR NUTARUKIMO TVARKA

- 6.1. Sutartis įsigalioja nuo jos pasirašymo dienos ir galioja iki pilno šalių įsipareigojimų pagal šią sutartį įvykdymo.
- 6.2. Sutartis gali būti pakeista arba papildyta šalių rašytinės formos susitarimu. Šis susitarimas turi būti yra registruojamas kaip sutarties priedas, kuris yra neatskiriama šios sutarties dalis.
- 6.3. Šalys šią sutartį nutraukti gali rašytinės formos susitarimu.

7. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

- 7.1. Šalys įsipareigoja neatskleisti tretiesiems asmenims pagal šią sutartį gautos konfidencialios informacijos, o taip pat duomenų, kurie gali būti panaudojami konkurenciniais tikslais.
- 7.2. Kiekviena šalis įsipareigoja nesiimti jokių veiksmų, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai gali pažeisti kitos šalies interesus ir prestižą.
- 7.3. Ši sutartis sudaryta dviem egzemplioriais, kiekvienai šalia po vieną egzempliorių, kurie abu turi vienodą juridinę galią.

8. ŠALIŲ REKVIZITAI

UŽSAKOVAS
SIA „AA”
ReG. Nr. 40000088888
Rygos g. 18, Daugpilis, LV-1111
IBAN LV00BANK000000000000
A/S Banka, Kodas BANKLV22

AUTORIUS
Kasparas Bērziņš
p.k. 110470-00011
Odu iela 2, Daugavpils, LV-1111
IBAN LV00BANK000000000000
A/S Banka, Kodas BANKLV22

Anetė Liepiņa
Valdybos pirmininkė

Kasparas Bērziņš

APSKAITOS PASTABOS:

Apskaičiuota suma:	1300.00
Reikalavimus atitinkančios išlaidos:	195.00
Apmokestinama suma:	1105.00
Pelno mokestis:	276.25
Išmokama suma :	1023.75

PERDAVIMO-PRIĒMIMO AKTAS

Daugpilis

2012m. gruodžio 10 d.

pagal 2012m. rugsėjo 7d. Autorinę sutartį Nr. 12/01,
sudarytą tarp SIA „AA” ir Kasparo Bērziņa

Kasparas Bērziņš (toliau – **Autorius**, iš vienos pusės, ir

SIA AA (toliau – **Užsakovas**), atstovaujama valdybos pirmininkės Anetės Liepiņas, iš antros pusės, (toliau – šalys) pasirašo šį perdavimo – priėmimo aktą, kad :

1. Autorius pagal 2012m rugsėjo 7d autorinės sutarties Nr. 12/01 sąlygas padarė darbą – atliko tyrimą apie verslo aplinką Latgalos regione (toliau tekste – darbas);
2. Užsakovas neturi pretenzijų dėl atlikto darbo kokybės ir šio akto pasirašymu patvirtina, kad Užsakovas priima atliktas paslaugas.
3. Po priėmimo-perdavimo akto pasirašymo remiantis sutarties 4.1.-4.3. pastraipomis Užsakovas sumoka Autoriui 1023,75 Ls (vieną tūkstantį dvidešimt tris latus 75 santimus) į Autoriaus nurodyto banko sąskaitą, o gyventojų pajamų mokestį 276,25Ls (du šimtus septyniasdešimt šešis latus 25 santimus) Užsakovas privalo sumokėti į valstybės biudžetą.
4. Perdavimo – priėmimo aktas sudarytas viename puslapyje, dviem egzemplioriais po vieną kiekvienai šaliai, ir turintys vienodą juridinę galią.

Darbą perdavė:

Darbą priėmė:

Autorius

Užsakovas

Kasparas Bērziņš

Anetė Liepiņa

2.8. Saškaita - faktūra

Saškaita - faktūra Nr. 12/01

2012/10/02

Paslaugu tiekējas **SIA „AA”**
Juridinis adresas Rygos g. 18, Daugpilis, LV-1111
Reg. Nr. 40000088888
PVM reg. Nr. LV40000088888

Mokēti:

Mokējimo rekvizitai LV00BANK000000000000
A/S Banka, BANKLV22

Paslaugu gavējas **SIA „CC”**
Juridinis adresas Vienybės g. 8, Daugpilis, LV-1111
Reg. Nr. 40000077777
PVM reg. Nr. LV40000077777

Mokējimo rekvizitai LV00BANK000000000000
A/S Banka, BANKLV22

Operācijas tips: Paslaugu teikimas
Paslaugu suteikimo data : 2012/10/12

Nr.	Aprašymas	Mato vnt.	Kaina	Kiekis	Suma	PVM	Suma su PVM
1	Konsultācijas pagal paslaugu tieķimo sutartī Nr. 12/08	Val.	15,00	5	75,00	15,75	90,75

LVL
Viso: 75,00
PVN 21%: 15,75
Mokējimo suma iš viso: 90,75

Suma žodžiais: *Devyniasdešimt litų ir septyniasdešimt penki santimai.*

Apmokėjimo terminas: 2012/10/26

Išdavė: _____
Sanita Kociņa
SIA „AA” buhalterė

2.9. Važtaraštis

VAŽTARAŠTIS Nr. 12/01 P

2012m. spalio 17d.

Prekių siuntējas **SIA „AA”**
Juridinis adresas Rygos g. 18, Daugpilis, LV-1111
Reg. Nr. 40000088888
PVM reg. Nr. LV40000088888
Prekių išdavimo vieta Rygos g. 18a, Daugpilis, LV-1111

Prekių gavējas **SIA „CC”**
Juridinis adresas Vienybēs g. 8, Daugpilis, LV-1111
Reg. Nr. 40000077777
PVM reg. Nr. LV40000077777
Prekių gavimo vieta Brīvības g. 28, Daugpilis, LV-1111

Vežējas: SIA „AA”
Transporto priemonēs reg. Nr.: AA-0000
Transporto priemonēs vairuotojas: Arnis Krastiņš

Nr.	Aprašymas	Mato vnt.	Kaina	Kiekis	Suma
1	Biuro kēdēs ir jū pristatymas	vienetai	30,00	4	120,00
2	Biuro kēdēs ir jū pristatymas	Vienetai	100,00	4	400,00
Viso suma be PVM:					520,00

LVL
Viso : 520,00
PVM 21%: 109,20
Mokējimo suma viso: 629,20

Suma žodžiais: *Šeši šimtai dvidešimt devyni latai ir dvidešimt santimū.*

Apmokējimo terminas: 2012/10/26

Išdavē: _____
Sanita Kociņa
2012m. spalio 17d.

Priēmē _____
Krišts Liepiņš
2012m. spalio 17d.

3. Naudingos nuorodos

- (1) www.ur.gov.lv
- (2) www.vid.gov.lv
- (3) www.likumi.lv
- (4) www.lvportals.lv
- (5) www.vdi.lv
- (6) www.liaa.gov.lv/en
- (7) www.ficil.lv/index.php/home/
- (8) www.polarisprocess.com/home/latvia/
- (9) www.latvija.lv
- (10) www.fktk.lv
- (11) www.eparaksts.lv
- (12) www.jaunaisuznemejs.lv
- (13) www.manambiznesam.lv
- (14) www.mentoruklubs.lv
- (15) www.dokumentuparaugi.lv
- (16) www.competition.lv
- (17) www.csb.lv
- (18) www.lursoft.lv
- (19) www.firmas.lv

4. Bibliografiniai duomenys

- (1) eParašo portalas, <https://www.eparaksts.lv/lv/> (resurss skatīts 10.09.2012.)
- (2) Finansų ir kapitalo rinkos komisijos internetinė svetainė, <http://www.fktk.lv>, (šaltinis peržiūrėtas 2012/09/12.)
- (3) Jaunųjų verslininkų centro internetinė svetainė, <http://www.juc.lv/> (šaltinis peržiūrėtas 2012/09/12.)
- (4) Latvijos Investicijų ir plėtros agentūros internetinė svetainė, <http://www.liaa.gov.lv/lv> (šaltinis peržiūrėtas 2012/09/14)
- (5) Latvijos Vēstneš portalas, <http://www.lvportals.lv/> (šaltinis peržiūrėtas 2012/09/17)
- (6) Latvijos Vēstneša teisės aktų portalas, <http://www.likumilv.lv> (šaltinis peržiūrėtas 2012/09/17.)
- (7) LR Ekonomikos ministerijos internetinė svetainė, <http://em.gov.lv/>, (šaltinis peržiūrėtas 2012/09/17.)
- (8) Lursoft SIA internetinė svetainė, <http://www.lursoft.lv> (šaltinis peržiūrėtas 2012/09/03.)
- (9) Polaris proceso internetinė svetainė, <http://www.polarisprocess.com/home/latvia/> (šaltinis peržiūrėtas 2012/09/14)
- (10) Rasos Krūmiņas tinklaraštis, <http://savsbizness.blogspot.com/p/biznesa-uzsacejiem.html> (šaltinis peržiūrėtas 2012/08/30)
- (11) Rygos savivaldybės portalas, <https://www.riga.lv> (šaltinis peržiūrėtas 2012/09/04)
- (12) Portalas „Jūsų Europa”, http://europa.eu/youreurope/business/index_lv.htm (šaltinis peržiūrėtas 2012/09/11)
- (13) Verslo kompetencijos centro internetinė svetainė, <http://www.manambiznesam.lv/> (šaltinis peržiūrėtas 2012/09/07.09)
- (14) Įmonių registro internetinė svetainė, <http://www.ur.gov.lv> (šaltinis peržiūrėtas 2012/09/17)
- (15) Valstybinės darbo inspekcijos internetinė svetainė, <http://vid.gov.lv> (šaltinis peržiūrėtas 2012/09/07)
- (16) Valstybinės mokesčių inspekcijos internetinė svetainė, <http://www.vid.gov.lv> (šaltinis peržiūrėtas 2012/09/18)
- (17) Informacinis pranešimas „Apie tiesioginių užsienio investicijų pritraukimo strategiją 2011-2015 metams.”, Ekonomikos ministerija, 2011/04/11.
- (18) SIA DEA Baltika vidaus medžiaga.